Toekomstvisie Landgraaf 2050

Natuurlijk leven en beleven

2 oktober 2025

Voorwoord

Natuurlijk! Het leven is goed in Landgraaf, dus je wilt hier graag wonen en werken.

Natuurlijk! Landgraaf biedt veel beleving met aantrekkingskracht tot in de verre (Eu)regio.

En ja, die hoge kwaliteit van leven én beleven bieden wij in hoogwaardig groen, dus ook dát is natuurlijk! Deze Toekomstvisie biedt ons het kompas om onze kernkwaliteiten te omarmen én versterken.

Via een intensief proces ontwikkelden we deze visie voor Landgraaf samen met jullie; inwoners, ondernemers, partners, ambtenaren en politici uit Landgraaf en de regio.

Veel dank voor jullie betrokkenheid en enthousiasme!

Dit is geen eindpunt. Leven en beleven in Landgraaf is iets actiefs; daar blijven we graag samen vorm aan geven.

Dus tot in de (nabije) toekomst!

Namens het college van Burgemeester en Wethouders en de gemeenteraad,

mr. R. de Boer

Burgemeester van Landgraaf

burgerhoos
Gemeente
Landgraaf

Inhoudsopgave

Voorwoord **2**
Leeswijzer **7**
Kernboodschap **8**

1. Inleiding **11**
1.1 Aanleiding en doel 12
1.2 Toekomstvisie Landgraaf 12
1.3 Proces en participatie 14

2. De historie en maatschappelijke context van Landgraaf **17**
2.1 De geschiedenis van Landgraaf en de positie in de regio 18
2.2 Identiteit en kernkwaliteiten 20
2.3 Maatschappelijk krachtenveld 22

3. Ontwikkelrichtingen en onze Toekomstvisie **31**
3.1 Verschillende scenario's ontwikkeld 32
3.2 Onze Toekomstvisie 33
3.3 Verenigd in Landgraaf 34
3.4 Wonen in glooiend groen 34
3.5 Grensoverstijgend samenwerken 35
3.6 Organisatie en dienstverlening 37

4. Thematische uitwerking **39**
4.1 Inleiding 40
4.2 Verenigd in Landgraaf: Het kind voorop 41
4.3 Verenigd in Landgraaf: Gezond en veilig leven 44
4.4 Verenigd in Landgraaf: Maatschappelijke ondersteuning en meedoen 47
4.5 Verenigd in Landgraaf: Leefbare kernen en wijken 48
4.6 Visiekaart: Verenigd in Landgraaf 49
4.7 Wonen in glooiend groen: Een woning voor iedereen 50
4.8 Wonen in glooiend groen: Groen en klimaatbestendig landschap 52
4.9 Wonen in glooiend groen: Recreatie en beleefbare cultuurhistorie 56
4.10 Visiekaart: Wonen in glooiend groen 59

4.11 Grensoverstijgend samenwerken: Gezonde economie 60
4.12 Grensoverstijgend samenwerken: Digitale en fysieke netwerken 64
4.13 Grensoverstijgend samenwerken: Toekomstbestendige energievoorziening 68
4.14 Visiekaart: Grensoverstijgend samenwerken 71
4.15 Organisatie en dienstverlening 72
4.16 Toekomstvisiekaart 76

5. Gebiedsgerichte uitwerking 79
5.1 Deelgebieden 80
5.2 Woongebied 82
5.3 Centrumgebied 86
5.4 Lint 90
5.5 Buitengebied 94
5.6 Recreatiegebied 98
5.7 Bedrijventerrein 102
5.8 Beschermd dorpsgezicht 106

6. Vervolg en uitvoering 110
6.1 Inleiding 112
6.2 Sturingsfilosofie vanuit de Omgevingswet 112
6.3 Operationalisering in Omgevingswet-instrumenten 114
6.4 Lokale en regionale samenwerking 116
6.5 Grond en financiën 117
6.6 Plan m.e.r. 118
6.7 Een levend document 119

Bijlage: Participatieverslagen 121

Leeswijzer

Deze paragraaf beschrijft de opbouw van de Toekomstvisie, een instrument dat door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Daarom hanteren we de ‘wij-vorm’, waarbij we de gemeenteraad bedoelen.

- Hoofdstuk 0 bevat een kernachtige weergave van de Toekomstvisie – de stip op de horizon waar we naartoe werken.
- Hoofdstuk 1 beschrijft de inleiding en aanleiding van de Toekomstvisie.
- Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de kracht van Landgraaf, belicht vanuit historisch en geografisch perspectief. Dit vormt het vertrekpunt voor de toekomst.
- Hoofdstuk 3 biedt een samenvatting van onze Toekomstvisie 2050.
- Hoofdstuk 4 beschrijft de belangrijkste ambities, uitgesplitst per thema en onderwerp.
- Hoofdstuk 5 werkt deze ambities verder uit voor de verschillende deelgebieden.
- Hoofdstuk 6 bevat de uitvoeringsparagraaf, waarin we uitleggen hoe de visie doorwerkt in andere Omgevingswetinstrumenten, hoe we de voortgang monitoren en actualiseren, en welke programma’s in ontwikkeling zijn.
- In de bijlage staat het participatieverslag met daarin de bijdrage van inwoners en belanghebbenden.

Kernboodschap

Natuurlijk leven en beleven
Toekomstvisie Landgraaf 2050

Gelegen in een prachtige groene omgeving met unieke recreatievoorzieningen en een rijke historie biedt Landgraaf kwalitatief, betaalbaar wonen in Parkstad. Een **bevolkingsgroei** geeft een impuls aan onze sociale zekerheid, zorg, veiligheid en voorzieningen. Ook geeft het meer draagkracht voor het door ons zo **gekoesterde verenigingsleven** van de goed verbonden gemeenschap van Landgraaf. De unieke combinatie van het **stadse en dorpse karakter** én de **landschappelijke charme** houden we vast bij het toevoegen van nieuwe woningen.

We kiezen voor **duurzame energiebronnen** en een beweegvriendelijke openbare ruimte. We investeren in **onze jeugd**, verbindende **multifunctionele accommodaties** en onze **bruisende recreatiemogelijkheden**. Onze Wilhelminaberg vormt het recreatieve hoogtepunt van Landgraaf, Parkstad én de Euregio.

Onze dorpscentra transformeren we tot compacte en **aantrekkelijke ontmoetingsplekken** met een gevarieerd aanbod en wonen voor **jong en oud** door elkaar. Op centraal gelegen plekken voegen we wooncomplexen toe, goed bereikbaar met het **openbaar vervoer**. Dit worden de nieuwe levendige en groene gebieden waar **fijn en betaalbaar wonen** gewoon nog mogelijk blijft. **Cultureel erfgoed** met een bredere invulling én **moderne cultuur** zoals Pinkpop versterken onze identiteit.

Nieuwe inwoners en bedrijven weten dankzij het gevarieerde onderwijsaanbod en sterke maatschappelijke partners de weg naar Landgraaf te vinden, mede door de **gunstige ligging** vlakbij tal van werklocaties én voorzieningen in **Zuid-Limburg en de Euregio**. Tel daar de goede ontsluiting via de binnen- en buitenring van Parkstad bij op en je kunt maar tot één conclusie komen: Landgraaf biedt de ruimte voor vitaal leven met een **optimale leefkwaliteit**.

Inwoners, partners en gemeente bewegen mee met hun omgeving en zijn **zelfredzaam** omdat ze denken vanuit preventie en positieve gezondheid. Ze **werken continu met trots en passie samen** aan de openbare ruimte en identiteit van Landgraaf van het heden en de toekomst.

Natuurlijk leven en beleven.
In Landgraaf kan het.

1

Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De Toekomstvisie 2050 is onze stip op de horizon en biedt richting bij de uitdagingen en kansen waar Landgraaf voor staat. Vergrijzing vraagt om doordachte oplossingen op het gebied van zorg en passende woningen. De transitie naar een duurzame samenleving brengt keuzes met zich mee over energieopwekking en -opslag.

Ons prachtige landschap willen we behouden, maar tegelijkertijd vragen andere opgaven om ruimte. We streven naar een veerkrachtige en leefbare omgeving, maar welke keuzes maken we daarin? In deze visie bepalen we hoe Landgraaf er in 2050 uitziet, welke leefomgeving daarbij past en hoe de gemeentelijke organisatie daarop is ingericht. Bij elke keuze houden we rekening met de klimaatdoelen en streven we naar een klimaatrobuuste leefomgeving.

1.2 Toekomstvisie Landgraaf

1.2.1 Inleiding

De Toekomstvisie is onze dynamische lange termijnstrategie voor de fysieke- en sociale leefomgeving van Landgraaf.

De Toekomstvisie gaat in op heel veel thema's. Deze visie schetst een perspectief voor de ruimte waar we wonen, werken en ontspannen. Maar ook over onze verantwoordelijkheid in zorg en ondersteuning van onze inwoners en de voorzieningen die daarbij horen. Maatschappelijke ondersteuning, onderwijs, jeugdhulp en werken horen hierbij.

Ook geeft deze Toekomstvisie aan hoe we met onze organisatie en de dienstverlening aansluiten om uitvoering te geven aan de ambities van deze Toekomstvisie. We beschrijven ook hoe we onze relatie met externe groepen die gebruik maken van de diensten van de gemeente, zoals bewoners en ondernemers vormgeven. Veel thema's overlappen deze domeinen. Gezondheid is hier een goed voorbeeld van. In het sociaal domein ondersteunen we inwoners met campagnes over gezond gewicht, terwijl we in de fysieke leefomgeving zorgen voor een inrichting die beweging stimuleert, bijvoorbeeld door goede fiets- en wandelroutes. Binnen onze organisatie zullen we processen optimaliseren om inwoners beter te begeleiden en ondersteunen.

Omdat veel onderwerpen met elkaar samenhangen, kiezen we ervoor om hier in de Toekomstvisie integraal over na te denken. Dit helpt ons om de verschillende domeinen met elkaar te verbinden en een samenhangend beleid te voeren.

1.2.2 Aanleiding voor de Toekomstvisie

In 2013 heeft de gemeente de strategische visie ‘Landgraaf 2025: boeiend en bloeiend’ vastgesteld. Deze visie bevatte belangrijke keuzes voor de gewenste ontwikkeling van de gemeente en loopt in 2025 af.

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Deze wet bepaalt dat iedere gemeente een omgevingsvisie moet opstellen voor het gehele grondgebied. De omgevingsvisie bevat het strategische beleid voor de lange termijn van de fysieke leefomgeving. Daarnaast is in de wet vastgelegd dat elke gemeente een omgevingsplan moet hebben, waarin de regels voor de fysieke leefomgeving zijn vastgelegd. Dit bepaalt bijvoorbeeld hoe hoog mag worden gebouwd en waar zware industrie is toegestaan. De omgevingsvisie vormt de beleidsmatige basis voor het omgevingsplan en biedt het afwegingskader voor afwijkingen, zoals buitenplanse omgevingsplanactiviteiten. Gemeenten kunnen daarnaast kiezen om specifieke programma’s op te stellen, waarmee bepaalde thema’s (zoals geluid) of gebieden verder worden uitgewerkt.

Omdat de strategische visie en de omgevingsvisie veel overlap hebben, is besloten om ze samen te voegen tot één integrale visie: De Toekomstvisie Landgraaf 2050: ‘Natuurlijk leven en beleven’. Deze visie vormt het startpunt voor verdere samenwerking en brede maatschappelijke betrokkenheid. Het is een dynamisch document dat regelmatig wordt aangescherpt op basis van nieuwe ontwikkelingen en input uit de samenleving.

Figuur 1: Woordenwolk van ansichtkaart - Denkend aan de toekomst van Landgraaf. Waar ben je trots op en moet blijven?

1.3 Proces en participatie

Bij het opstellen van deze visie hebben inwoners, ondernemers, partners, buurgemeenten en andere belanghebbenden actief meegedacht. Alle inwoners van Landgraaf ontvingen een ansichtkaart waarop zij hun wensen voor de gemeente konden delen. Figuur 1 en 2 tonen de reacties in woordenwolken: figuur 1 laat zien waar inwoners trots op zijn en wat ze willen behouden, terwijl figuur 2 hun wensen voor de toekomst weergeeft.

Daarnaast werden drie 'Weken van de Toekomst' georganiseerd:

- In de eerste week konden inwoners hun toekomstwensen delen.
- In de tweede week gaven zij feedback op diverse ontwikkelrichtingen.
- In de derde week konden zij reageren op de conceptvisie.

Ook vonden sessies plaats met stakeholders, waaronder de gemeenteraad, het college van B&W, medewerkers, ondernemers, maatschappelijke instellingen en buurgemeenten. Daarnaast werden leerlingen uit het basis- en voortgezet onderwijs op verschillende momenten bevraagd. De input uit al deze sessies is verwerkt in deze visie.

Een overzicht van de participatiemomenten is te zien in figuur 3, terwijl het proces is weergegeven in figuur 4. In de bijlage staat het volledige verslag van het participatietraject.

Figuur 3: Overzicht van participatiemomenten

Figuur 2: Woordenwolk van ansichtkaart - Wat is jouw wens voor de toekomst van Landgraaf?

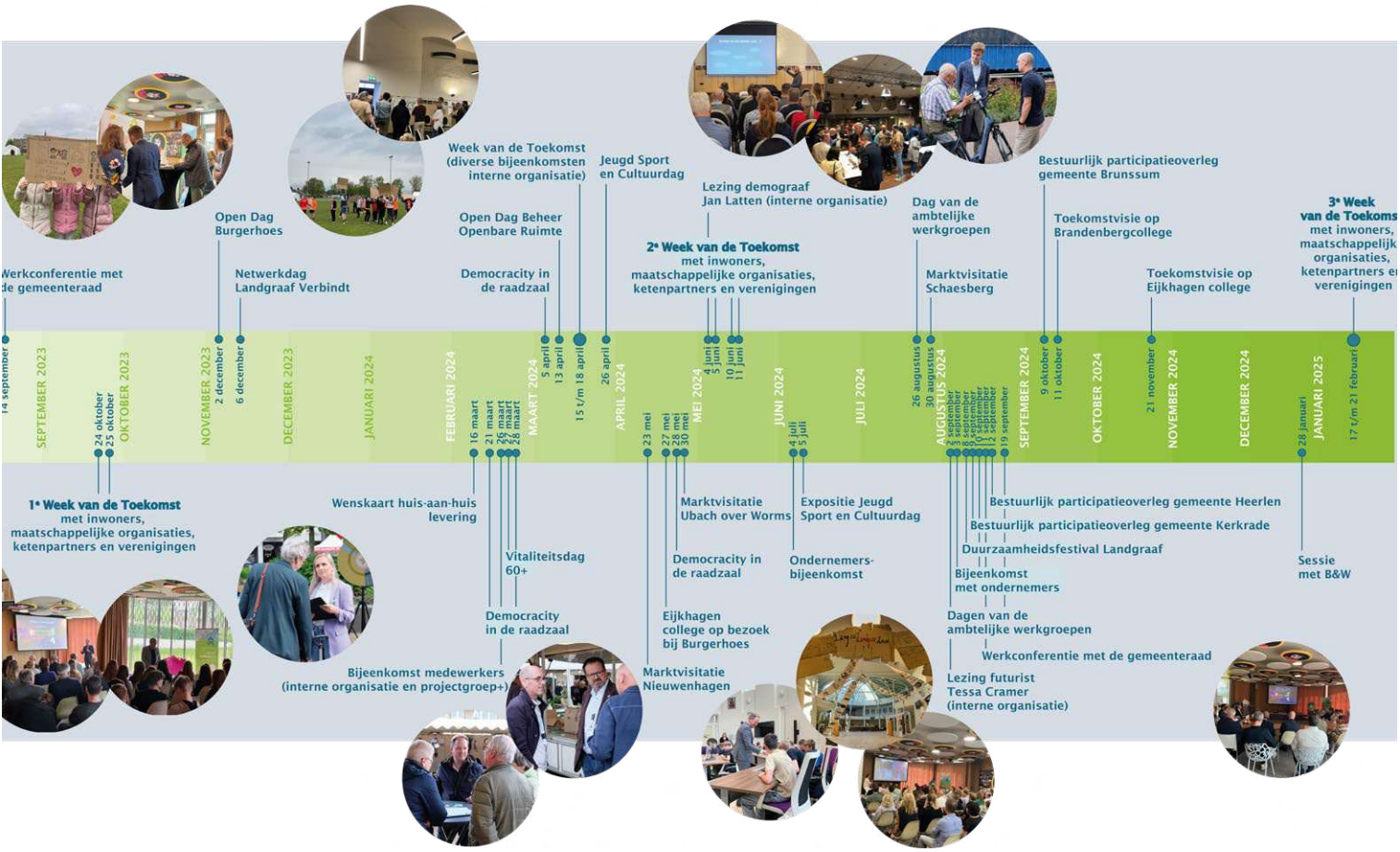

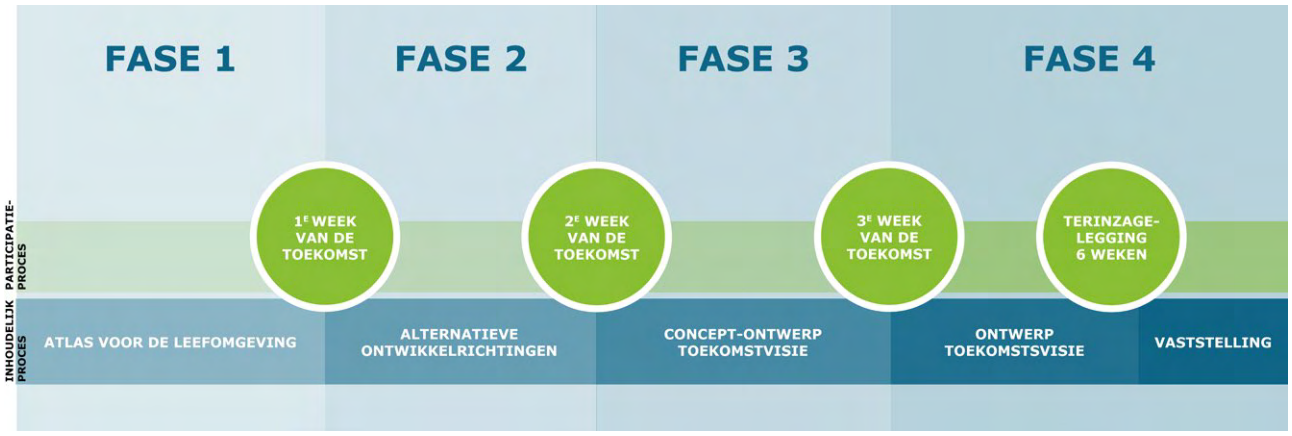

Figuur 4: Overzicht van het proces

2

De historie en maatschappelijke context van Landgraaf

2.1 De geschiedenis van Landgraaf en de positie in de regio

2.1.1 Inleiding

Om het heden te begrijpen moeten we het verleden kennen. We beginnen onze kracht daarom met een terugblik naar de belangrijke historische periodes voor Landgraaf. Daarnaast besteden we aandacht aan de positie van Landgraaf in de regio. Landgraaf werkt op veel vlakken samen met andere gemeenten en regio's. Hier halen we onze kracht uit.

2.1.2 Historische context

Landgraaf ontstond in 1982 door de samenvoeging van Schaesberg, Ubach over Worms en Nieuwenhagen. De naam verwijst naar de middeleeuwse Landweer 'De Landgraaf', die door de gemeente loopt.

De geschiedenis gaat terug tot de Romeinse Via Belgica, gevolgd door de Middeleeuwen met kastelen als Strijthagen en Schaesberg. De mijnperiode bracht sterke bevolkingsgroei en typische mijnwerkerswijken zoals Leenhof en Lauradorp. Na de mijnsluiting begon de transformatie 'van zwart naar groen', waarbij voormalige mijnterreinen werden omgevormd tot woonwijken, natuur en industrie. De fase 'van groen naar goud' markeert de economische, toeristische en duurzame ontwikkelingen in de regio.

Voor de mijnbouw waren de dorpen door groene linten (wegen) verbonden. De komst van de industrie vertienvoudigde de bevolking en leidde tot nieuwe wijken, zoals zichtbaar in figuur 5. Hierdoor heeft Landgraaf geen centraal historisch hart, maar bestaat het uit meerdere kernen met een mix van dorpse sfeer en stedelijke kenmerken.

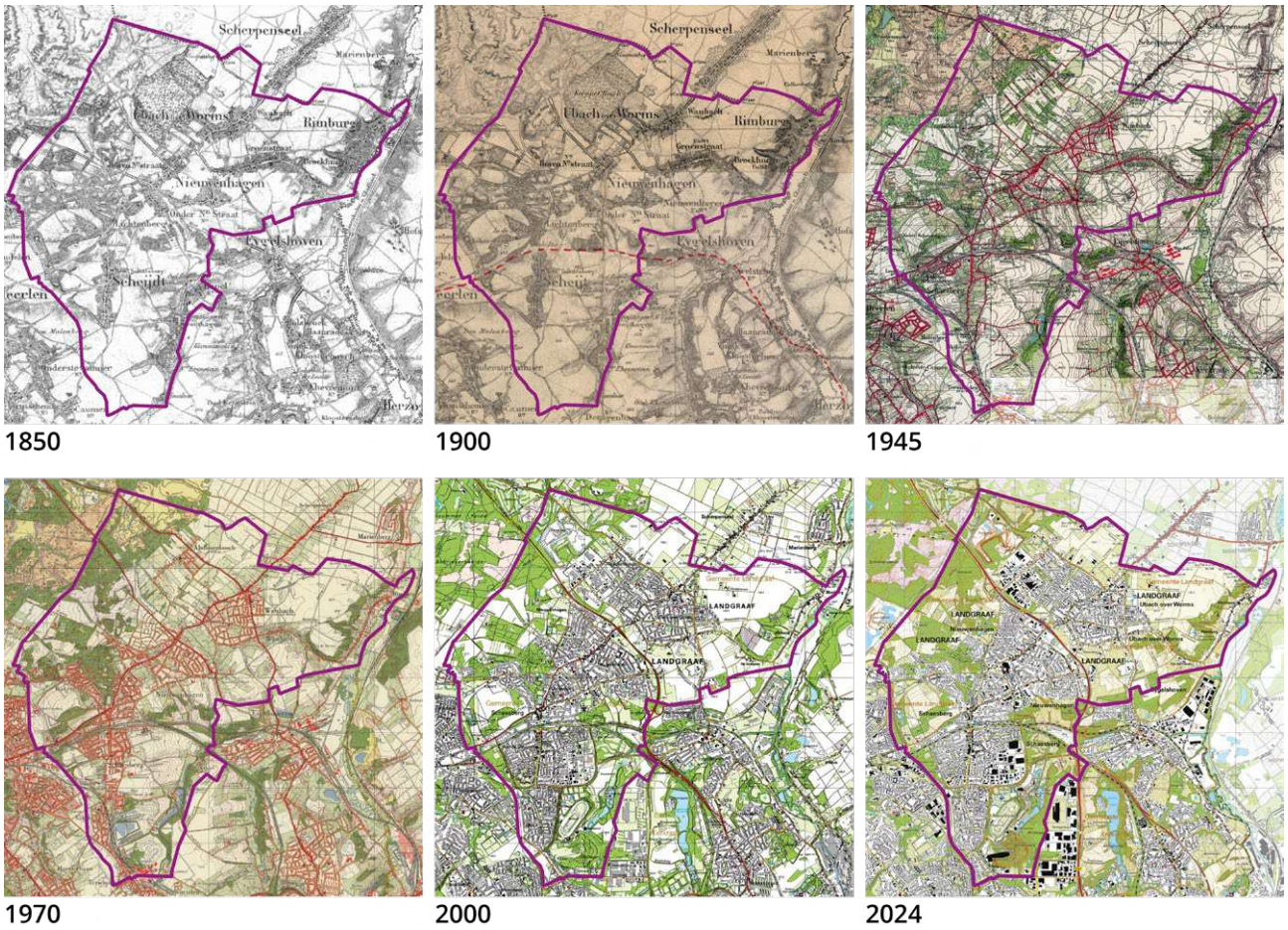

Figuur 5: De ontwikkeling van Landgraaf door de jaren heen (bron: Topotijdreis)

2.1.3 Positie in de regio

Geografische context

Landgraaf maakt deel uit van de Stadsregio Parkstad Limburg, een bestuurlijk samenwerkingsverband in Zuidoost-Limburg met ruim 255.000 inwoners. Samen met Heerlen, Kerkrade, Brunssum, Voerendaal, Simpelveld en Beekdaelen vormt het Parkstad Limburg.

De ligging van Landgraaf binnen de Euregio is uniek (zie Figuur 6). Nabijgelegen steden zijn Heerlen (5 km), Aken (22 km), Sittard-Geleen (21 km) en Maastricht (31 km). Recreatiegebieden zoals het Strijthagerbeekdal, het Wormdal, de Brunssummerheide en de Tevenerheide liggen binnen enkele kilometers. Grotere natuur- en recreatiegebieden zoals de Maasplassen, de Eifel en de Ardennen zijn eveneens goed bereikbaar. Binnen een uur rijden liggen steden als Luik, Hasselt, Düsseldorf en Keulen.

Parkstad bereidt zich met het Regionaal Afstemmingskader GOVI's (Gemeentelijke Omgevingsvisies) Parkstad 'PARKSTAD 2040' voor op toekomstige regionale uitdagingen. Dit kader, vastgesteld door de Bestuurscommissie Ruimte & Mobiliteit Parkstad-Limburg en de zeven Gemeenteraden, biedt een richtinggevend toekomstperspectief. Het fungeert als bouwsteen voor de zeven gemeentelijke omgevingsvisies, zonder strikte planologische regels, maar als inspirerend vergezicht. Het afwegingskader binnen dit document helpt om regionale ontwikkelingen te toetsen aan de gezamenlijke ambities.

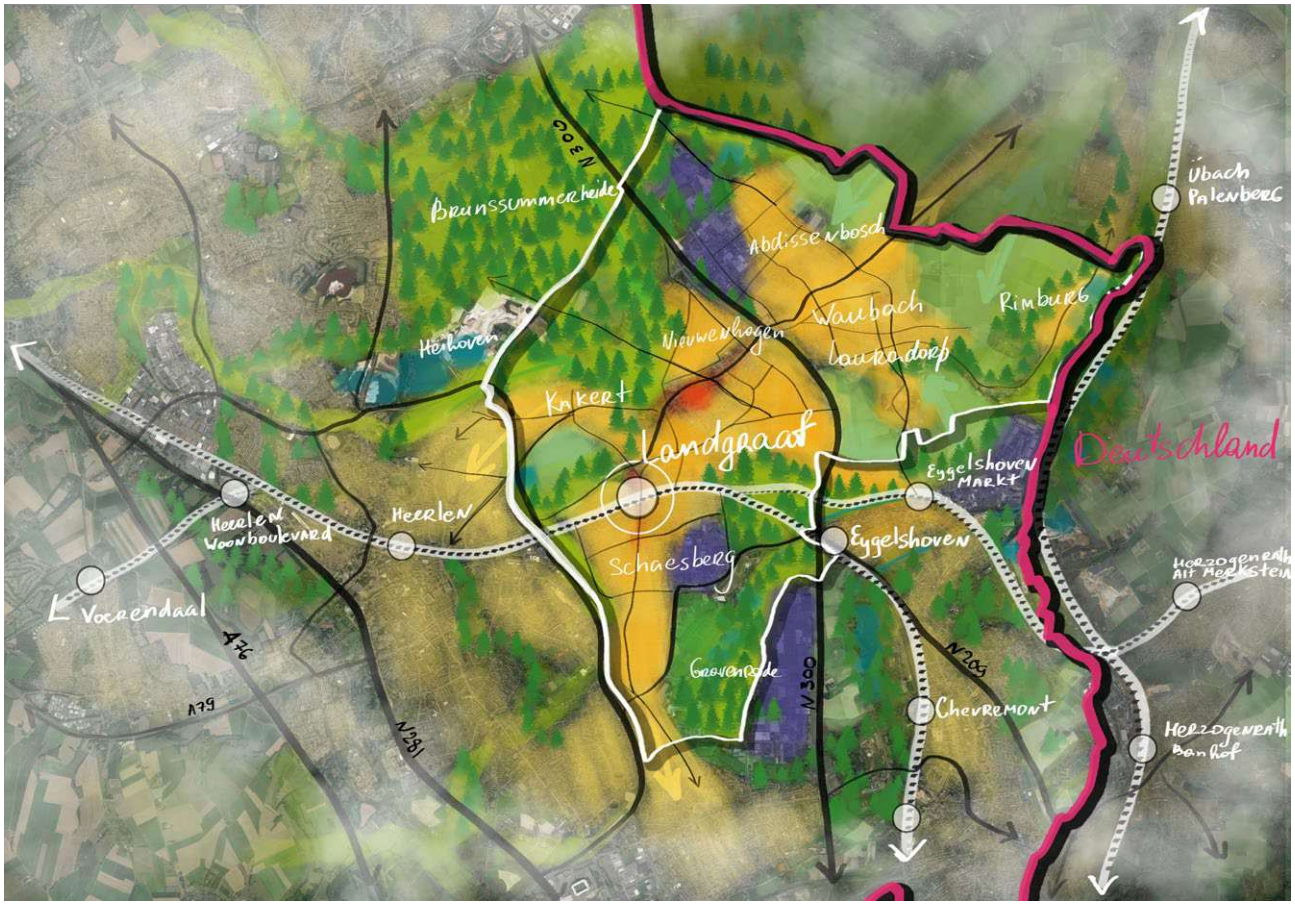

Figuur 6: Landgraaf in de regio (bron: KuiperCompagnons)

Samenwerkingsverbanden

De geografische ligging van Landgraaf maakt het een sterke uitvalsbasis voor grensoverstijgende samenwerkingen (GROS). De gemeente grenst direct aan de Duitse buurgemeenten Übach- Palenberg en Herzogenrath. De gemeente Landgraaf onderhoudt een stedenband met de Duitse gemeente Übach-Palenberg. Landgraaf heeft ook een stedenband met Andrychow (Polen).

Verder ligt Landgraaf vlakbij Aken. De nabijheid van Aken biedt economische kansen, vooral door de aanwezigheid van de Technische Universiteit Aken, wat ook de rest van Parkstad ten goede komt.

Samen vormen Parkstad Limburg en de Stadsregio Aken een grensoverstijgende agglomeratie met ruim 800.000 inwoners. Deze strategische ligging vraagt om het wegnemen van grensbarrières en het optimaal benutten van de regionale kansen.

Het Narratief: Groeiambitie Parkstad

Parkstad Limburg streeft naar een evenwichtige bevolkingssamenstelling door strategische groei. Dit betekent inzetten op onderwijs, economie, woningbouw en bereikbaarheid om de regio aantrekkelijk te maken voor jonge inwoners en gezinnen. De toenemende vergrijzing vraagt om een langetermijnvisie die de regio vitaal en toekomstbestendig houdt.

Door deze groeiopgave actief op te pakken, kan Parkstad niet alleen de demografische balans herstellen, maar ook bijdragen aan nationale vraagstukken zoals klimaat, energie en woningbouw. Investeren in duurzame mobiliteit, innovatieve werkgelegenheid en toekomstbestendige woningen draagt bij aan een economische en sociaal sterke inclusieve regio. Ook Landgraaf geeft hiermee concreet invulling aan het gezamenlijke groeinarratief van Parkstad, waarin regionale samenwerking en toekomstgericht handelen centraal staan.

2.2 Identiteit en kernkwaliteiten

2.2.1 Inleiding

Deze paragraaf belicht de kernkwaliteiten van Landgraaf, de unieke kenmerken waar we trots op zijn en die we koesteren als fundament voor de toekomst van onze gemeente.

2.2.2 Rijke historie

Landgraaf kent een rijke geschiedenis, gevormd door vijf belangrijke periodes:

- Romeinse tijd: De Via Belgica en het villa landschap.
- Middeleeuwen: De bouw van kastelen, boerderijen en landgoederen, zoals kasteel Strijthagen en kasteel Schaesberg.
- Mijntijd: De Wilhelmina mijnsteenberg en karakteristieke mijnwerkerswijken zoals Lauradorp en Leenhof.
- Van zwart naar groen: De transformatie van mijnbouwgebied naar een groene leefomgeving.
- Van groen naar goud: De overgang naar economische, toeristische en duurzame ontwikkeling.

Veel van deze geschiedenis is nog zichtbaar. Landgraaf telt 172 Rijksmonumenten en drie rijksbeschermde dorpsgezichten: Lauradorp, Leenhof en Rimburg. De historische linten, ooit verbindingsroutes tussen de dorpen, zijn nog steeds herkenbaar als de hoofdwegen door de gemeente. Dit erfgoed vertelt het verhaal van Landgraaf en versterkt de verbondenheid tussen inwoners en hun omgeving.

2.2.3 Dorps èn stads: Een stedelijk gebied met een dorps karakter

Landgraaf kent een unieke samenstelling. Officieel één stedelijk gebied, maar gevoelsmatig drie zelfstandige kernen: Schaesberg, Ubach over Worms en Nieuwenhagen. De saamhorigheid is groot, de kernen voelen kleinschalig en gemoedelijk, met voorzieningen op loop- en fietsafstand.

De gemeente is grotendeels omringd door natuurgebieden zoals de Brunssummerheide, Tevenerheide, Strijthagen en het Wormdal in Rimburg. Waar je ook bent, scholen, winkels en andere voorzieningen zijn altijd dichtbij.

Daarnaast biedt Landgraaf een ontspannen woonmilieu, met grote steden als Aken, Maastricht en Luik op steenworp afstand en uitstekend bereikbaar via de Binnen- en Buitenring. Dit maakt Landgraaf een aantrekkelijke plek om te wonen, werken en recreëren.

2.2.4 Rijk verenigingsleven

Landgraaf bruist van de verenigingen. In alle kernen vind je sportclubs, culturele en welzijnsverenigingen die het saamhorigheidsgevoel versterken. Regelmatig worden activiteiten en evenementen georganiseerd, waardoor inwoners – jong en oud – elkaar ontmoeten en de gemeenschapsband wordt versterkt.

2.2.5 De natuur, het buitengebied en het landschap

Landgraaf beschikt over een prachtig groen achterland. Beek- en rivierdalen, natuurverbindingen en het Natuurnetwerk Limburg vormen een groenblauwe rand rondom de kernen. De Brunssummerheide, een Europees beschermd natuurgebied, kent gevarieerde heide- en boslandschappen en biedt leefruimte aan bijzondere insectensoorten, zoals de Aardbok en meer dan 100 bijensoorten.

Het buitengebied, met bossen, landbouwgronden en weilanden, is vanuit elke kern binnen 10-15 minuten te voet bereikbaar. Inwoners recreëren hier volop, genietend van rust en natuur. Landgraaf onderscheidt zich van omliggende gemeenten als Kerkrade en Heerlen door een landelijker karakter, wat het extra aantrekkelijk maakt voor gezinnen en rustzoekers.

2.2.6 Centraal in de Euregio

De Euregio is een grensoverstijgend samenwerkingsverband tussen België, Duitsland en Nederland, en Landgraaf ligt centraal in dit netwerk. Binnen de Euregio werken universiteiten, hogescholen, culturele instellingen, gezondheidsorganisaties en bedrijven nauw samen. Een recent voorbeeld is de opening van een vestiging van de Technische Universiteit Aken in Heerlen.

De nabijheid van steden als Heerlen, Maastricht en Aken biedt voordelen voor inwoners. Velen werken in deze steden, en de regio is goed bereikbaar per auto, fiets en trein.

Voor veel inwoners bestaan er gevoelsmatig geen grenzen. Boodschappen doen in Duitsland of Heerlen voelt even vanzelfsprekend. Sommige inwoners werken in Duitsland en wonen in Landgraaf, of andersom. De grootste groep inwoners met een buitenlandse achtergrond komt oorspronkelijk uit Duitsland.

2.2.7 Voorzieningen binnen handbereik

Landgraaf hanteert een ‘drie kernen beleid’, waardoor de basisvoorzieningen in Schaesberg, Ubach over Worms en Nieuwenhagen goed op orde zijn. Elke kern beschikt over een eigen voorzieningencentrum met winkels en horeca. Dankzij deze spreiding zijn voorzieningen voor inwoners altijd binnen handbereik.

De centrale ligging in de Euregio biedt talrijke internationale en regionale kansen. Grote steden in de omgeving hebben een hoog voorzieningenniveau en zijn goed bereikbaar per auto of trein. Daarnaast kent Landgraaf een uitgebreid aanbod aan hoogwaardige recreatiemogelijkheden.

2.2.8 Landgraaf 'recreatief hoogtepunt van Parkstad'

Landgraaf heeft een breed aanbod aan unieke attracties, evenementen en bezienswaardigheden. Iconen zoals het meerdaagse Pinkpop-festival op Megaland, de Wilhelminaberg met de langste trap, SnowWorld en Mondo Verde zetten de gemeente op de kaart en vormen een bron van trots. Jaarlijks trekken deze trekpleisters bezoekers uit heel Nederland en de brede regio.

Daarnaast biedt het buitengebied, met zijn bossen, heuvels en panoramische vergezichten, prachtige mogelijkheden voor wandelen en fietsen. Vooral het Wormdal bij Rimburg en het Strijthagerbeekdal zijn geliefde natuurgebieden.

2.2.9 Veelzijdige economie

Het midden- en kleinbedrijf (MKB) vormt de ruggengraat van de lokale economie, aangevuld met enkele grotere bedrijven. Landgraaf beschikt over drie bedrijventerreinen met ruim 200 gevestigde bedrijven, die samen goed zijn voor meer dan 4.750 banen. In totaal telt de gemeente in 2024 2.837 bedrijven en 12.911 arbeidsplaatsen.

De veelzijdige vrijetijdseconomie zorgt voor een constante stroom van bezoekers, bestedingen en banen en speelt een cruciale rol in zowel de identiteit als de economische ontwikkeling van Landgraaf.

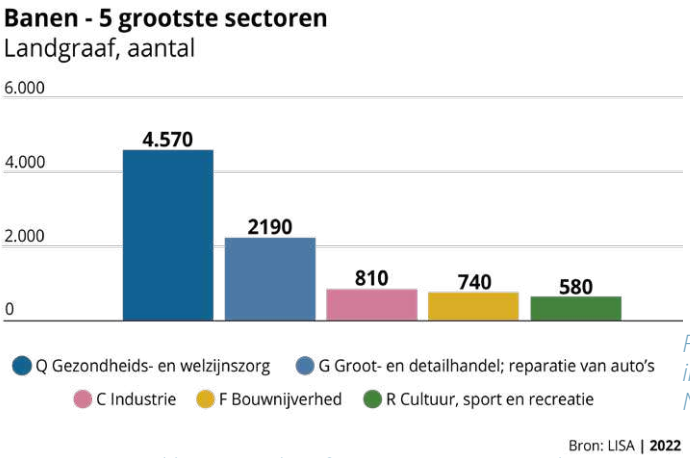

Figuur 7: Aantal banen in de vijf grootste sectoren in de gemeente Landgraaf (bron: LISA, 2022)

2.3 Maatschappelijk krachtenveld

2.3.1 Inleiding

Het is essentieel om onze kwaliteiten te behouden, te versterken en waar mogelijk uit te breiden. Bestaande uitdagingen, nieuwe trends en ontwikkelingen kunnen deze kwaliteiten onder druk zetten. Met de Toekomstvisie spelen we hier tijdig op in, zodat Landgraaf goed voorbereid de toekomst tegemoet gaat.

2.3.2 Sociaal-maatschappelijke problematiek

Landgraaf heeft een lagere sociaaleconomische achtergrond, deels door de industriële en mijnbouwgeschiedenis. De sluiting van de mijnen bracht werkloosheid, wat in sommige gezinnen nog steeds speelt.

Economisch en qua welzijn blijft Landgraaf achter op het landelijke gemiddelde. Uit figuur 8 blijkt dat 26,0% van de huishoudens gebruik maakt van sociale voorzieningen, tegenover 20,1% landelijk. Vooral het beroep op de Wet maatschappelijke ondersteuning is met 63,5% aanzienlijk hoger dan het Nederlandse gemiddelde van 52,6% (figuur 9). Dit zal door de vergrijzing verder toenemen.

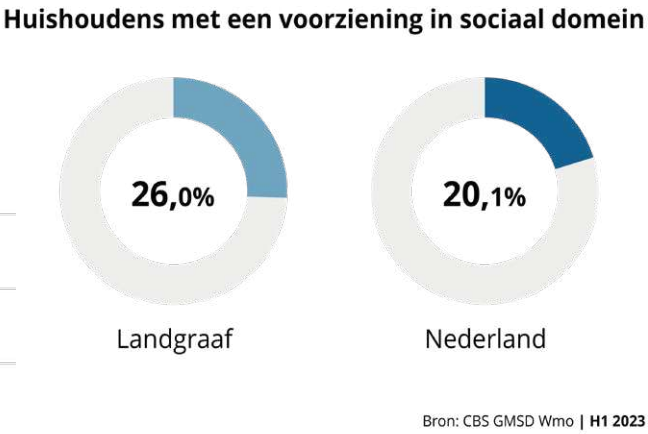

Figuur 8: Het percentage huishoudens met een voorziening in het sociaal domein is hoger dan in de rest van Nederland.

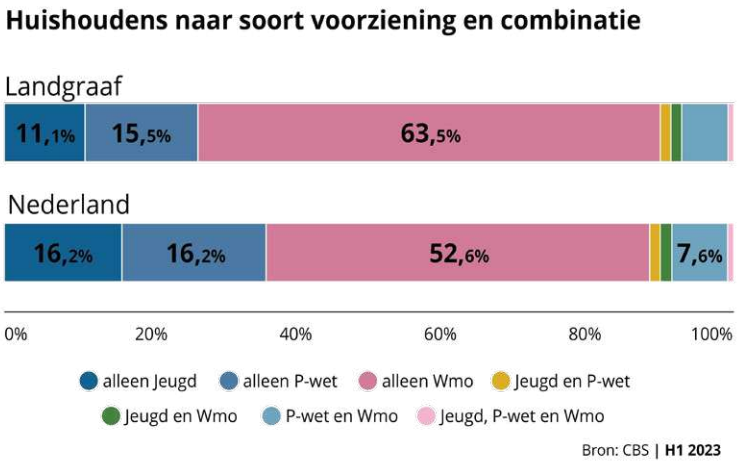

Figuur 9: Soort voorziening uit het sociaal domein waar inwoners een beroep op doen.

Voor het persoonlijk welzijn van onze inwoners is een gevoel van veiligheid essentieel. Uit het burgeronderzoek 2023 (figuur 10) blijkt dat 33% van de inwoners zich weleens onveilig voelt in hun woonomgeving.

In de wijken Achter de Haesen en Lichtenberg spelen gemiddeld meer sociaal-maatschappelijke problemen dan in de rest van de gemeente.

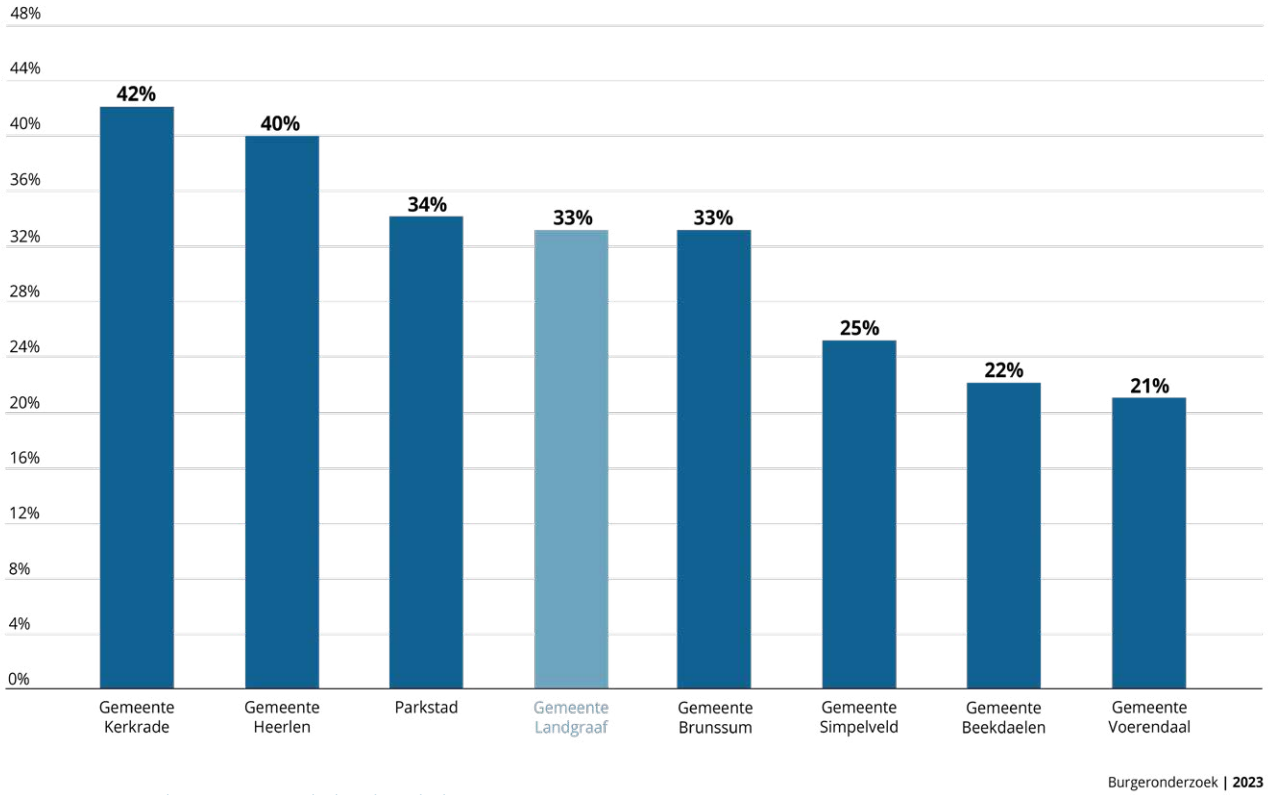

Figuur 10: Gevoelens van onveiligheid in de buurt 2023 (https://parkstadinzicht.nl/mosaic/burgeronderzoek/2--veiligheid)

2.3.3 Woningbouw

Eerder lag de focus op het verminderen van woningen door een voorspelde bevolkingsdaling. We zien inmiddels dat het uitgangspunt van de bevolkingsdaling niet meer van toepassing is en er tekent zich een behoorlijk potentieel tot groei af. Tegelijkertijd vraagt de vergrijzing om meer levensloopgeschikte woningen, zoals nultredenwoningen en appartementen in zowel sociale huur, middeldure huur als koop.

De uitdaging is om een evenwichtige woningvoorraad te realiseren, met oog voor betaalbaarheid en bouwsnelheid. Dit biedt kansen om de kwaliteiten van onze woonomgeving te versterken en zowel jonge inwoners te behouden als nieuwe bewoners aan te trekken die de gemeenschap verrijken.

2.3.4 Wonen en zorg

Landgraaf kent een sterkere vergrijzing dan de rest van Nederland (figuur 11 en 12). In 2050 zal 32,8% van de bevolking 65 jaar of ouder zijn, tegenover 26,9% in 2023.

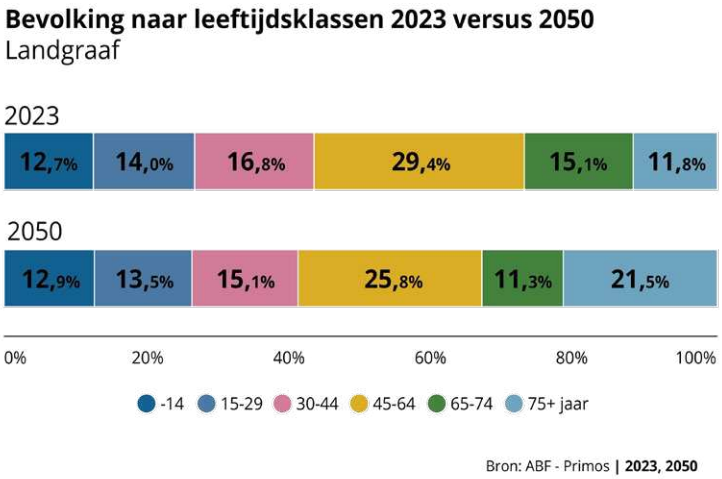

Figuur 11: Bevolking naar leeftijdsklasse 2023 ten opzichte van 2050 in de gemeente Landgraaf

Deze ontwikkeling vraagt om meer levensloopgeschikte appartementen en nultredenwoningen. Tegelijkertijd neemt de zorgvraag toe en wordt complexer, doordat mensen vaker meerdere aandoeningen hebben. Dit vormt een uitdaging, aangezien het aantal beschikbare zorgverleners afneemt.

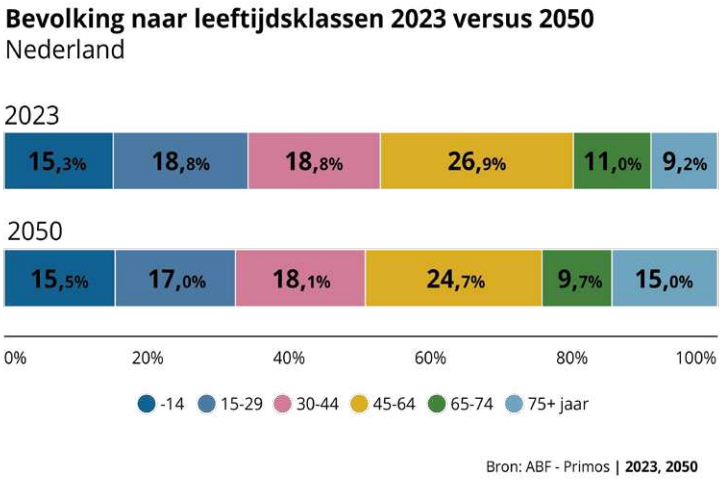

Figuur 12: Bevolking naar leeftijdsklasse 2023 ten opzichte van 2050 in Nederland

Niet alleen de formele zorg, maar ook de informele zorg zoals mantelzorg, komt onder druk te staan. We moeten vooruitdenken over hoe we de vergrijzing opvangen, zowel in ons zorg- als woningaanbod, en rekening houden met de periode waarin de zorgbehoefte uiteindelijk weer af afneemt.

2.3.5 Klimaatadaptatie

De gevolgen van klimaatverandering worden steeds zichtbaarder: warmere zomers, langdurige droogte en extremere neerslag.

Wateroverlast en bodemerosie

Landgraaf kampt met terugkerende wateroverlast, veroorzaakt door hoogteverschillen bebouwing en verharding. Water stroomt van Nieuwenhagen naar lager gelegen gebieden, waar het zich ophoopt. Hellingbossen zijn extra kwetsbaar; bij onvoldoende begroeiing stroomt water snel af en veroorzaakt bodemerosie.

Droogte en groensterfte

Door de hoge ligging droogt Landgraaf snel uit. Beperkte infiltratie, lage grondwaterstanden en verharding verergeren het probleem. In stedelijke gebieden leidt dit tot groensterfte, terwijl groen juist helpt tegen hittestress en een gezonde leefomgeving bevordert.

Kwetsbare gebieden en maatregelen

De meest kwetsbare locaties zijn op de kaart hiernaast (figuur 13) met rode cirkels gemarkeerd, terwijl groene cirkels aanduiden waar maatregelen mogelijk zijn.

Net als bij droogte verhoogt verharding en een gebrek aan groen in bebouwd gebied de kans op hittestress. In versteende straten kan de gevoelstemperatuur op warme dagen boven de 40 °C uitkomen.

Extreme hitte leidt tot gezondheidsproblemen zoals hoofdpijn, slaapproblemen, huidirritaties, flauwtes en zelfs sterfte. De meest kwetsbare gebieden zijn gemarkeerd met rode cirkels op de kaart hiernaast (figuur 14), terwijl groene cirkels aanduiden waar maatregelen mogelijk zijn.

Door klimaatverandering neemt de biodiversiteit verder af. Dit bedreigt de drinkwatervoorziening en voedselproductie. Behoud en herstel van biodiversiteit is cruciaal voor een gezond bodemleven, bestuiving, natuurlijke plaagbestrijding, waterzuivering en de veerkracht van onze ecosystemen.

Om de vier klimaattrends (wateroverlast, droogte, hittestress en biodiversiteitsverlies) aan te pakken, is natuur onze belangrijkste bondgenoot. Door meer groen en water in stedelijke gebieden te integreren, zoals tijdelijke waterbuffers en infiltratiezones, kunnen meerdere klimaatproblemen tegelijkertijd worden aangepakt.

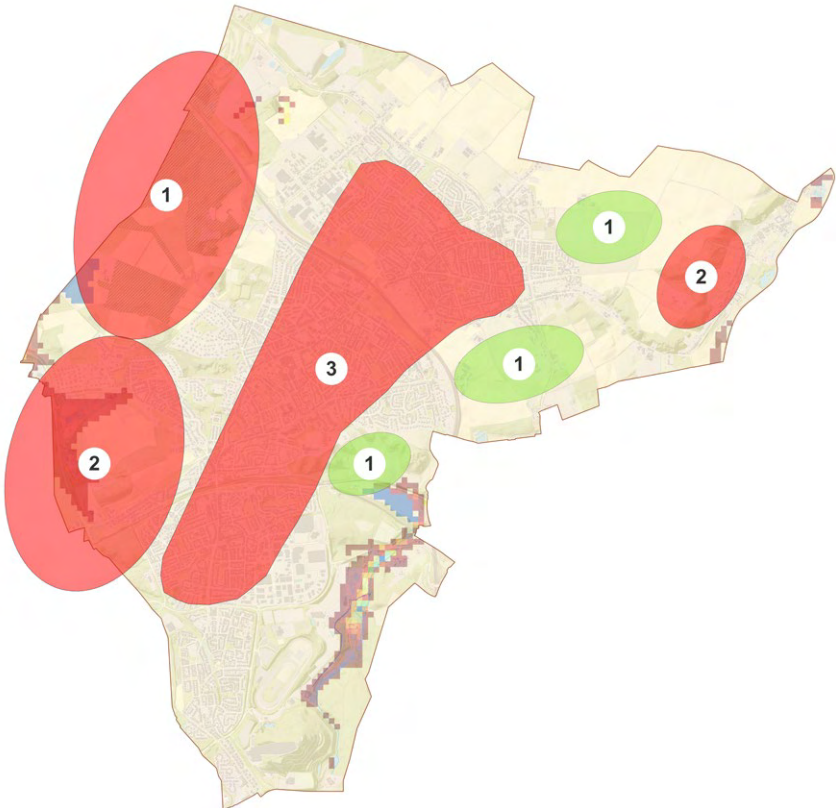

Figuur 13: Overzicht van de meest kwetsbare gebieden door klimaatverandering.

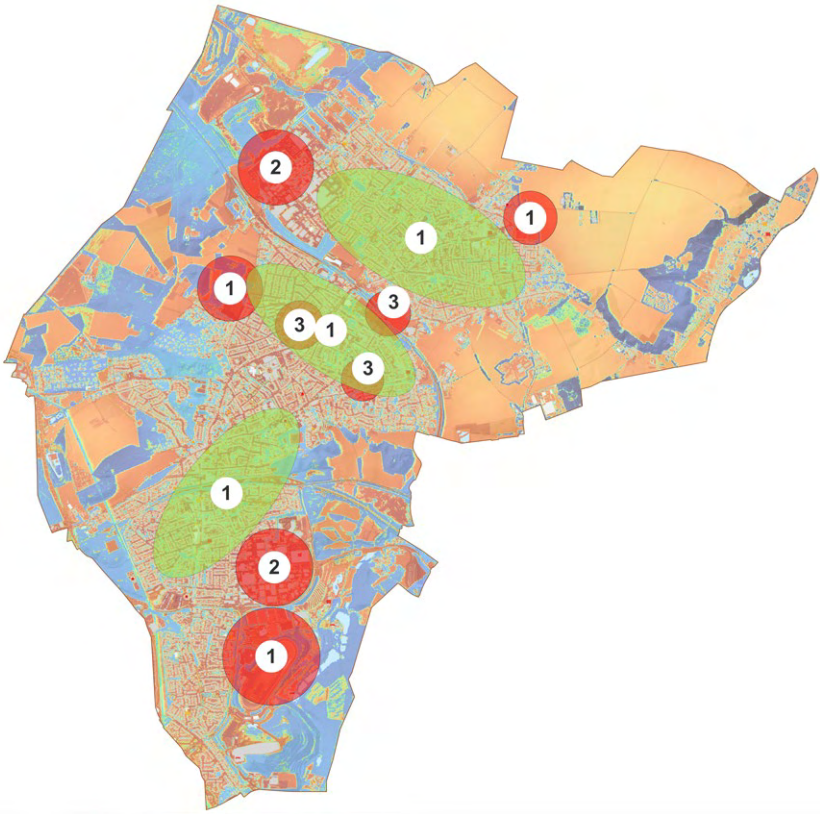

Figuur 14: Overzicht van de meest kwetsbare gebieden voor hittestress.

We werken aan een klimaatadaptieve inrichting die vraagt om aanpassingen aan zowel gebouwen als openbare ruimte. Meer groen en water betekent soms nieuwe keuzes, bijvoorbeeld minder parkeerruimte of een andere manier van groenbeheer, zoals aangepaste snoeifrequenties.

Daarnaast stimuleren we bewoners om bij te dragen aan een klimaatbestendige leefomgeving. Initiatieven zoals het vergroenen van voortuinen en subsidies voor regenwaterafkoppeling helpen inwoners om stappen te zetten. Klimaatverandering raakt ons allemaal – de tijd om te handelen is nu.

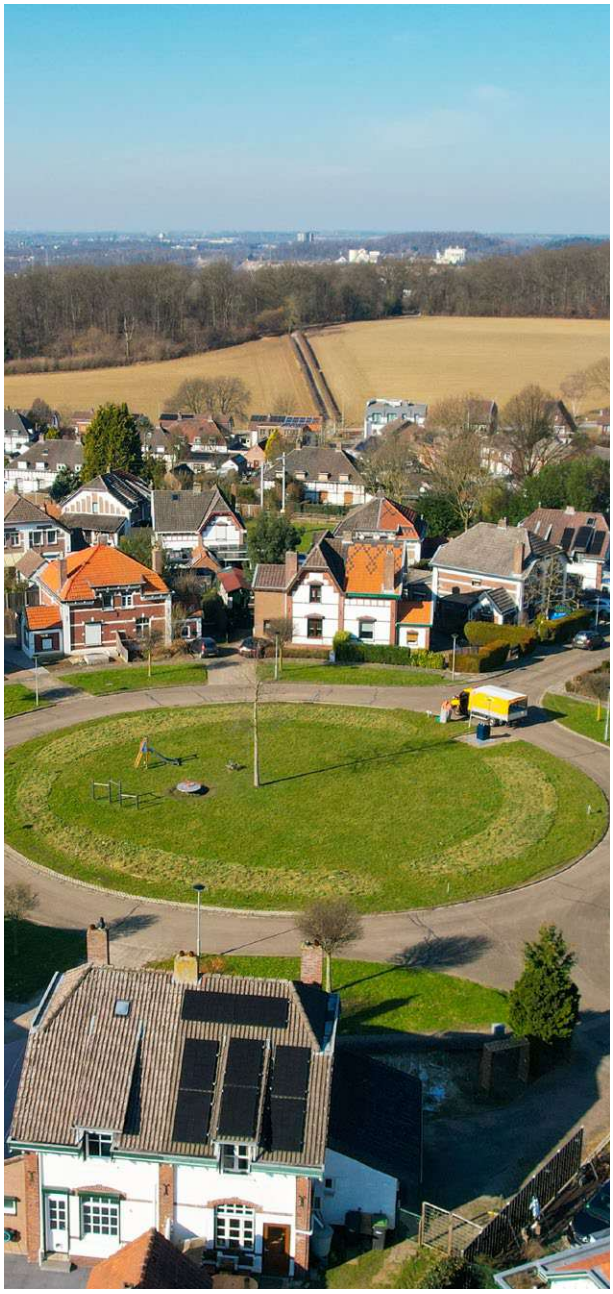

2.3.6 Energie

De overgang naar duurzame energie vraagt om een aanpak op zowel regionaal als huishoudelijk niveau. Voor veel woningeigenaren en overige gebouweigenaren brengt dit uitdagingen mee, vooral in Landgraaf, waar 5,4% van de inwoners met energiearmoede kampt, hoger dan het landelijk gemiddelde van 4,5% (figuur 15).

Door de toenemende elektrificatie stijgt het elektriciteitsverbruik, wat leidt tot netcongestie. Dit betekent dat delen van het laagspanningsnet moeten worden verzwaard en extra transformatorhuisjes in wijken nodig zijn om de energievraag aan te kunnen.

Huishoudens Hoge energiequote (HEq)

5,4% Landgraaf	**4,5%** Nederland

Bron: CBS - Monitor energiearmoede | **2020**

Huishoudens Laag inkomen, hoge energierekening (LIHE)

4,8% Landgraaf	**3,4%** Nederland

Bron: CBS - Monitor energiearmoede | **2020**

Figuur 15: Huishoudens met een hoge energiequote (boven) en huishoudens met een lage inkomen en hoge energierekening (onder)

2.3.7 Bereikbaarheid

Landgraaf is goed bereikbaar per auto, mede dankzij de binnen- en buitenring van Parkstad. De geplande randweg Abdissenbosch richting Duitsland zal de bereikbaarheid verder verbeteren. Binnen de gemeente zijn alle bestemmingen goed bereikbaar per auto en fiets, dankzij de korte afstanden en overzichtelijke wegen, wat bijdraagt aan een veilige verkeerssituatie met weinig ongevallen.

De sterke focus op autoverkeer gaat echter ten koste van groene ruimtes, recreatieplekken en klimaatadaptatie. Tegelijkertijd is het openbaar vervoer niet toereikend, waardoor inwoners zonder auto beperkt zijn in hun mobiliteit. Dit is vooral een uitdaging voor digitaal minder vaardigen en laaggeletterden, die moeilijker gebruik kunnen maken van OV-diensten.

De toekomst vraagt om een balans tussen autobereikbaarheid en duurzame mobiliteit. Een beter openbaar vervoersnetwerk kan de autoafhankelijkheid verminderen, maar vereist aanzienlijke investeringen en valt onder provinciaal beleid.

2.3.8 Groen in bestaand stedelijk gebied

Landgraaf heeft een waardevol buitengebied met Europees en nationaal beschermde natuur, maar binnen de kernen staat groen onder druk door verharding en versnippering (figuur 16).

Verbindingen tussen groen in de kernen en het omliggende landschap ontbreken op sommige plekken, terwijl juist het landschap een van de sterke kwaliteiten van de gemeente is.

Niet alleen de openbare ruimte, maar ook tuinen verharden steeds meer. Initiatieven zoals 'Ikgroenhet' en 'Greunstemit' stimuleren inwoners om tuinen en schoolpleinen te vergroenen. Ook openbare ruimtes zoals parkeerplaatsen zijn versteend door de toename van autobezit.

Er liggen kansen voor extra groen, maar dit vraagt om afwegingen: woningbouw, infrastructuur en duurzaamheid vragen ook om ruimte. Slimme vergroening kan niet alleen bijdragen aan klimaatadaptatie, maar ook de identiteit van de kernen én de gemeente versterken.

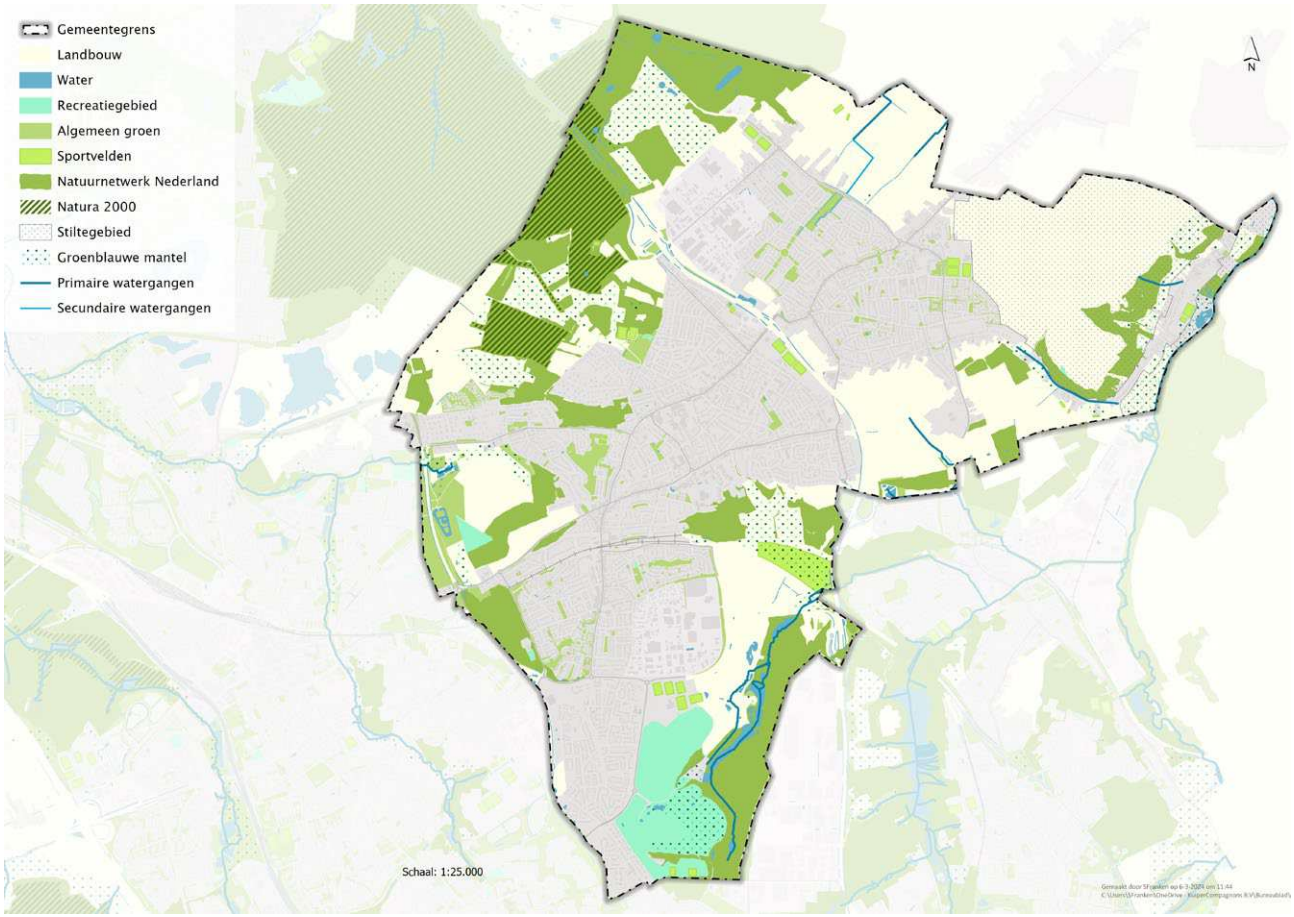

Figuur 16: Groenkaart van de gemeente Landgraaf (bron: KuiperCompagnons)

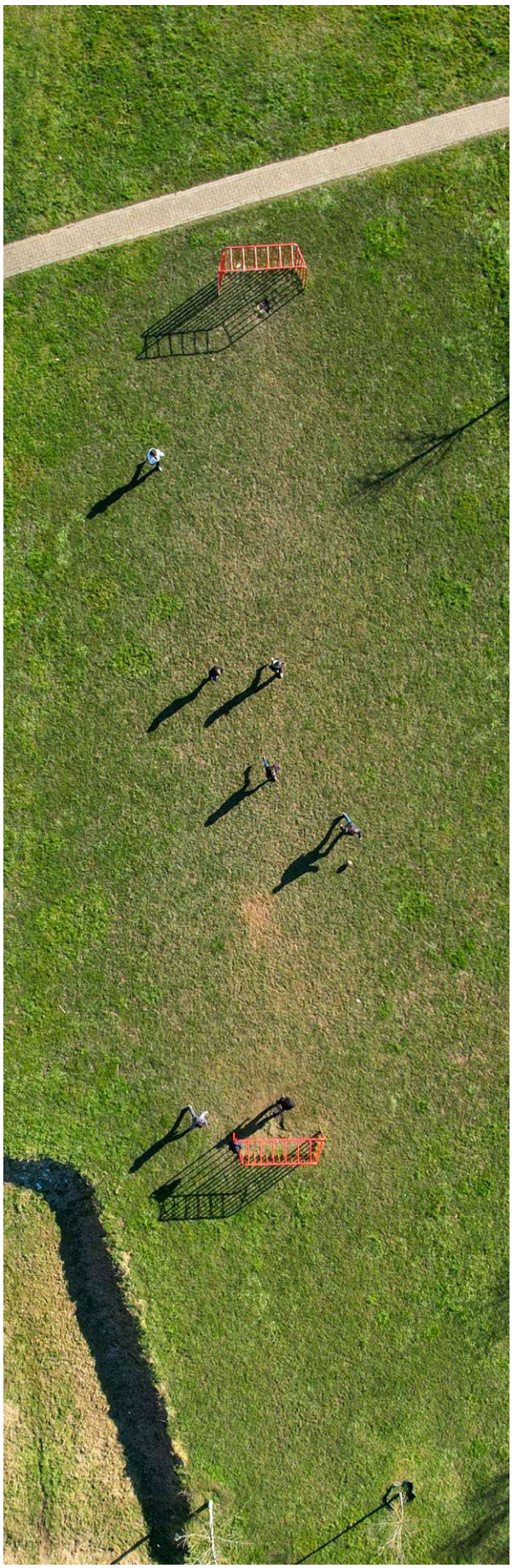

2.3.9 Milieu en gezondheidsbescherming

De milieugezondheidsrisico's in Landgraaf zijn relatief laag, maar rond wegen komt geluidsoverlast (figuur 17) en verhoogde luchtvervuiling (figuur 18) voor. Nieuwe ontwikkelingen, zoals extra woningen in de kernen, kunnen dit verergeren. Ook duurzaamheidsmaatregelen zoals airco's, warmtepompen en transformatorhuisjes kunnen hinder veroorzaken. Ons doel is een veilige en beheersbare leefomgeving.

Gezondheid wordt steeds breder benaderd: we beschermen niet alleen, maar stimuleren ook een gezonde leefstijl. In Landgraaf roken relatief veel mensen en is overgewicht en het aantal chronische aandoeningen hoger dan gemiddeld. Dit vraagt om maatregelen zoals een beweegvriendelijke openbare ruimte, klimaatbestendige woningen en mogelijk rookvrije gebouwen en gebieden.

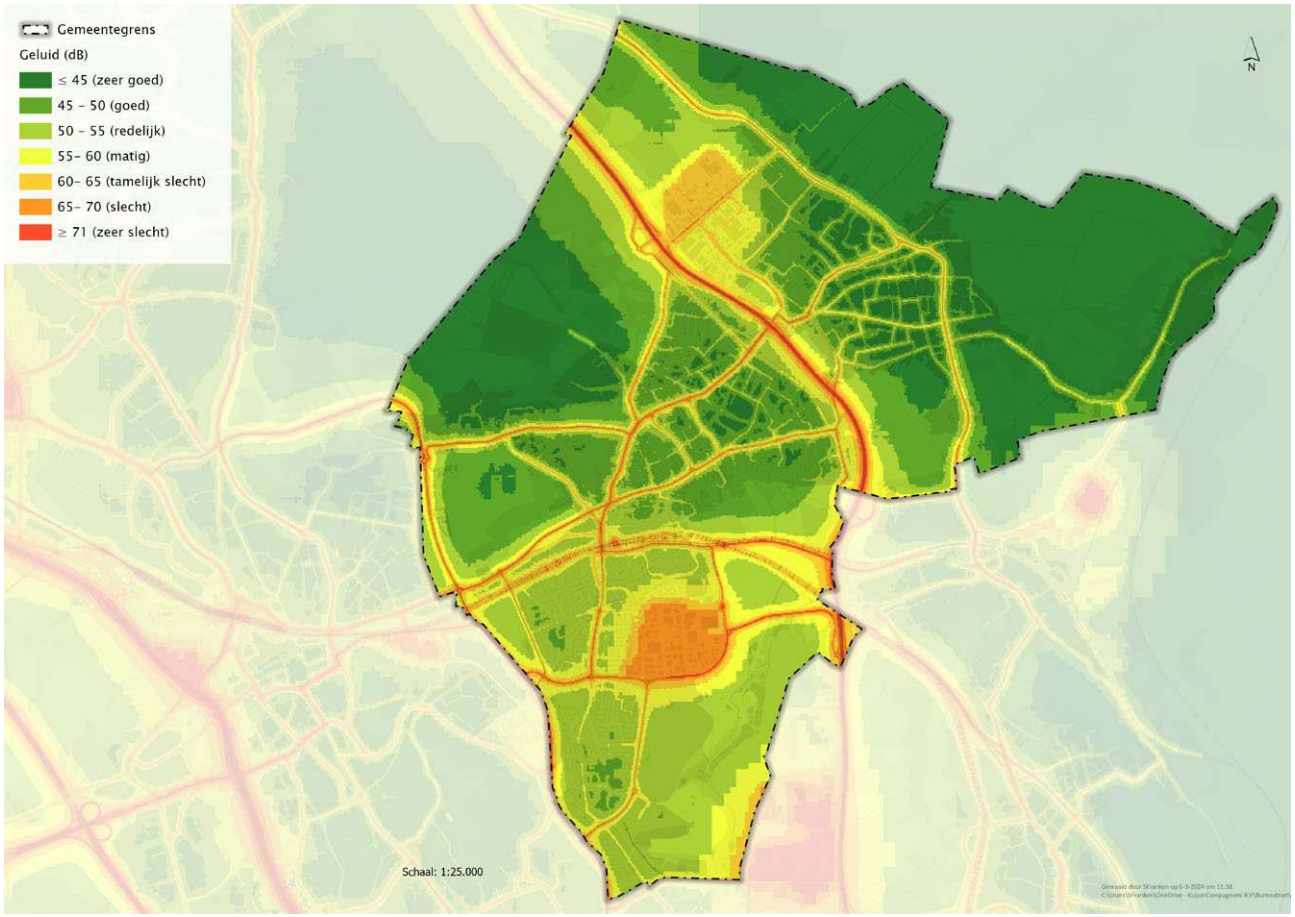

Figuur 17 (boven): Geluidsniveau in de gemeente Landgraaf (bron: KuiperCompagnons)

Figuur 18 (onder): Luchtkwaliteit in de gemeente Landgraaf (bron: KuiperCompagnons)

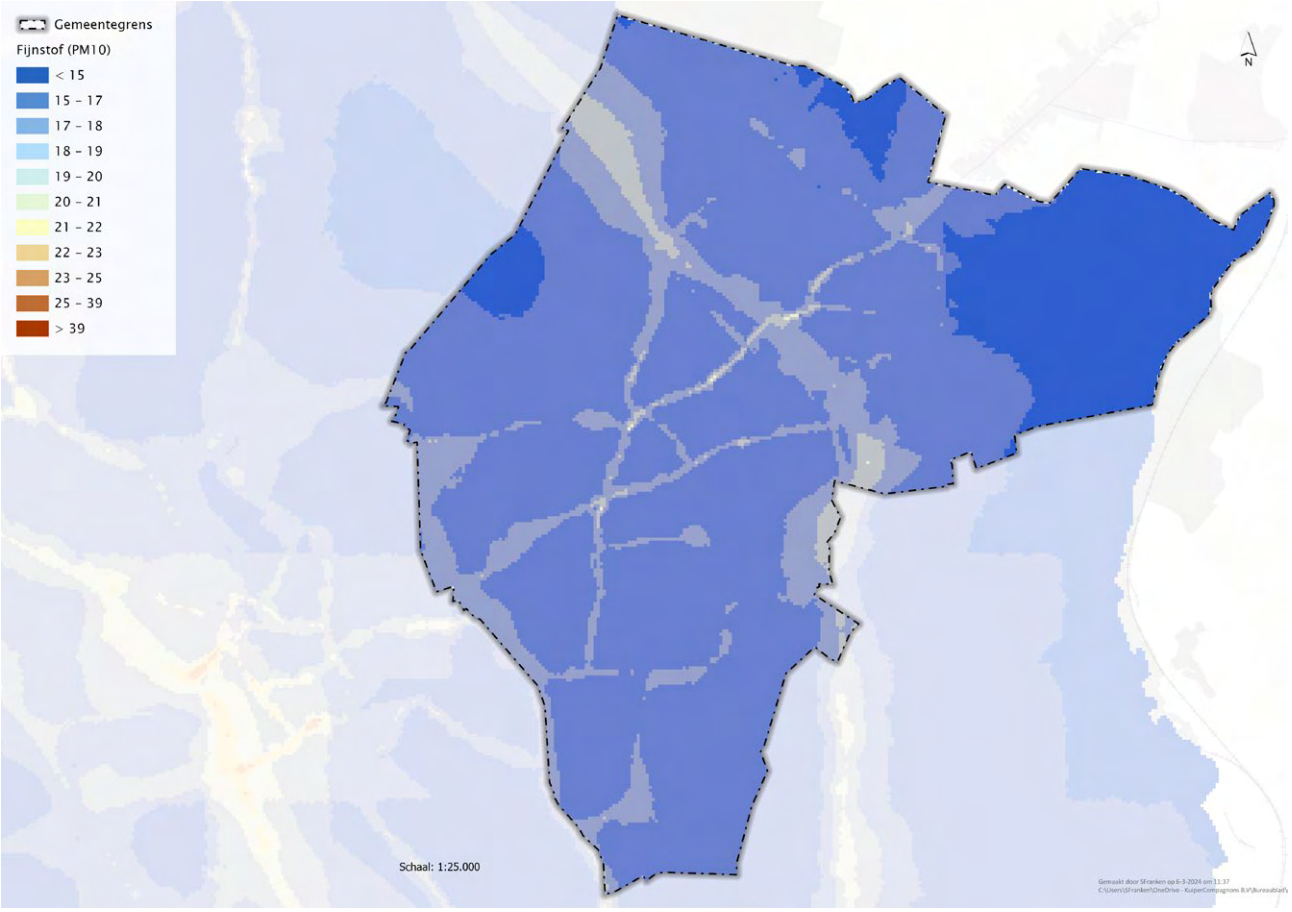

3

Ontwikkelrichtingen en onze Toekomstvisie

3.1 Verschillende scenario's ontwikkeld

Hoewel er al veel beleid is ontwikkeld en op veel terreinen in dezelfde richting wordt gewerkt, bestaan er grote verschillen in opvattingen over hoe problemen moeten worden opgelost. Daarom is het zinvol om verschillende ontwikkelrichtingen in kaart te brengen en de gevolgen ervan te onderzoeken.

Alternatieven komen het best tot hun recht wanneer ze worden ingezet om verschillen in de samenleving en het bestuur te benadrukken en de uitersten van het speelveld te verkennen. Door deze uitersten op een horizontale en verticale as te plaatsen, ontstaan vier scenario's, weergegeven in figuur 19.

3.1.1 Mate van verstedelijking

De eerste grote tegenstelling ligt in de vraag hoeveel verstedelijking wenselijk is. De regio heeft een denkomslag doorgemaakt: niet langer wordt uitgegaan van krimp, maar van groei.

Het vertrekpunt is dat Landgraaf de komende jaren minimaal 800 woningen wil realiseren. Dit scenario is weergegeven aan de linkerkant van de x-as in figuur 19. Aan de andere kant van deze as ligt de lange termijn groeiambitie van de gemeente, gericht op de realisatie van circa 2.500 woningen.

3.1.2 Sectoraal of integraal beleid

De tweede tegenstelling gaat over de aanpak van ontwikkelingen. Werken we op de traditionele manier, sectoraal en individueel gericht? Of kiezen we voor een vernieuwende, integrale aanpak, waarbij samenhang tussen sectoren wordt gezocht en water en bodem als leidende principes worden gebruikt?

Deze twee benaderingen, in combinatie met de mate van verstedelijking, leiden tot vier scenario's (figuur 19):

- 1A: Geplande verstedelijking, sectoraal beleid.
- 1B: Geplande verstedelijking, integraal vernieuwend beleid.
- 2A: Veel verstedelijking, sectoraal beleid.
- 2B: Veel verstedelijking, integraal vernieuwend beleid.

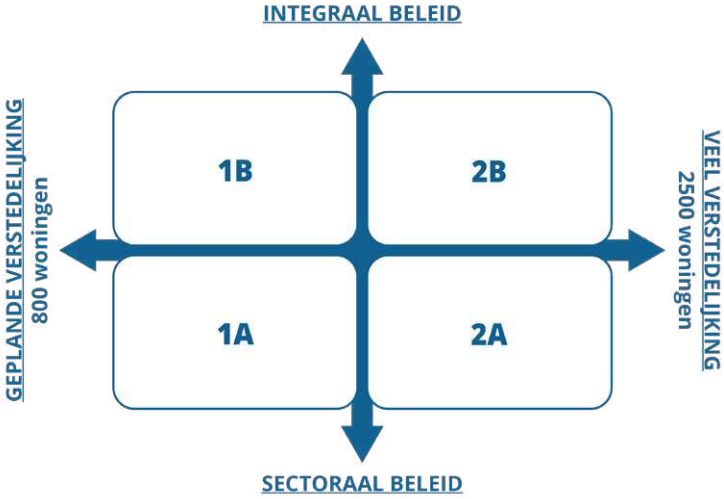

Figuur 19: Vier scenario's

De alternatieven zijn verder uitgewerkt, waarbij niet alleen het aantal woningen, maar ook een breed scala aan thema's is meegenomen. Denk aan zorg, veiligheid, voorzieningen, groen, klimaatadaptatie, cultuur, recreatie, energie, duurzaamheid, werk en mobiliteit.

Deze ontwikkelrichtingen zijn in vier dwarsdoorsnedes verbeeld. Om bepaalde verschillen extra te verduidelijken, zijn er principeschetsen gemaakt. Vervolgens zijn deze alternatieven voorgelegd aan zowel de samenleving als het bestuur, die hun voorkeuren konden uitspreken over de verschillende aspecten.

Hieruit kwam een duidelijke voorkeur voor vernieuwend beleid. Op het gebied van verstedelijking was het beeld minder eenduidig, maar lag de voorkeur tussen geplande en veel verstedelijking. Samen vormt dit een helder toekomstbeeld voor Landgraaf in 2050. In de volgende paragraaf is deze Toekomstvisie omschreven.

3.2 Onze Toekomstvisie

In 2050 kent Landgraaf een hoge brede welvaart en een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving. Er is een duurzame balans tussen onze samenleving (people), leefomgeving (planet) en materiële welvaart (profit).

Vanuit onze kwaliteiten en met oog op de toekomst, vertalen we deze visie in drie kernambities voor Landgraaf in 2050:

- Verenigd in Landgraaf
- Wonen in glooiend groen
- Grensoverstijgend samenwerken

De gemeentelijke organisatie ondersteunt en faciliteert deze ambities middels haar dienstverlening. Figuur 20 toont deze kernambities in een overzichtelijk diagram. In de volgende paragrafen worden ze verder uitgewerkt, waarbij we schetsen hoe de balans tussen deze vier pijlers in 2050 is vormgegeven.

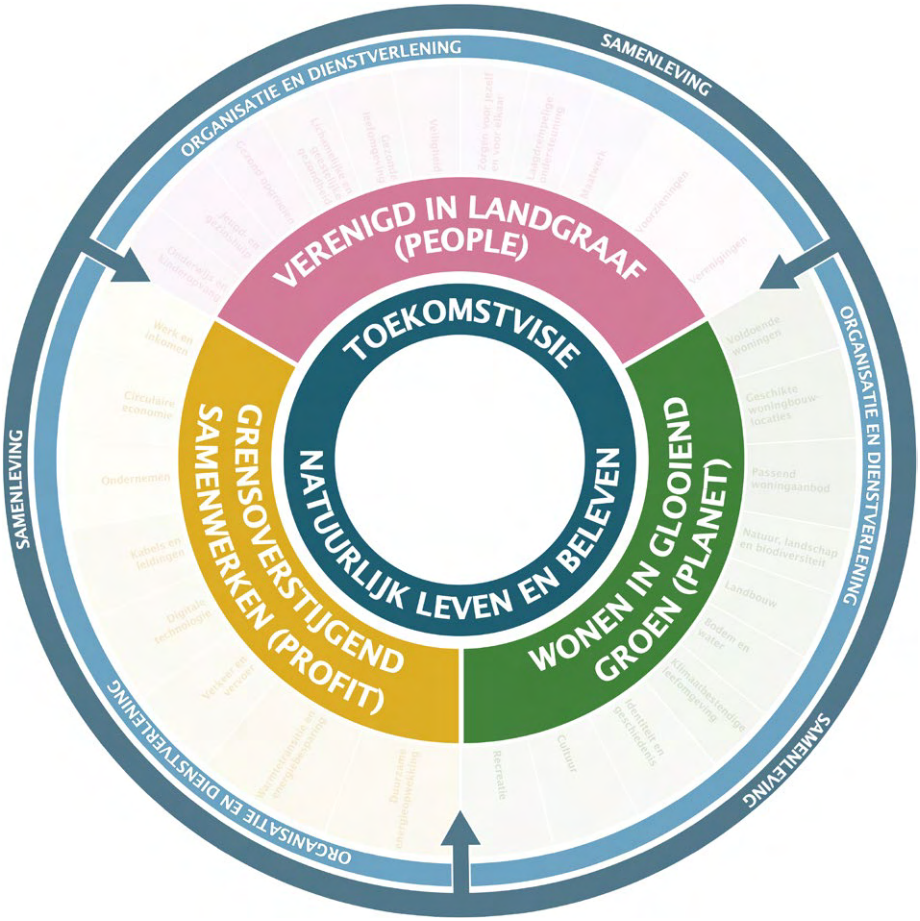

Figuur 20: De kernambities van Landgraaf

3.3 Verenigd in Landgraaf

Groei als vliegwiel

In 2050 is Landgraaf een hechte, inclusieve en levendige gemeente, waar de fysieke leefomgeving de samenleving ondersteunt. De bevolkingsgroei heeft gezorgd voor een sterker voorzieningenniveau, meer sociale controle en een groter veiligheidsgevoel.

Begin bij het kind

De inwoners van Landgraaf zijn in 2050 gemiddeld even gezond als de rest van Nederland, dankzij een structurele aanpak gericht op kinderen. Investeringen in gezonde voeding, beweging en goed onderwijs hebben sociaaleconomische achterstanden verkleind. Een groene, beweegvriendelijke omgeving stimuleert ontmoeting en recreatie, terwijl verdichting en duurzame mobiliteit de milieudruk verlagen.

Samen- en zelfredzaamheid

Landgraaf kent een sterk sociaal netwerk waarin samenredzaamheid centraal staat. Bewoners steunen elkaar via buren, vrienden en familie. Een bloeiend verenigingsleven en multifunctionele accommodaties versterken de sociale structuur, terwijl de gemeente zorgt dat niemand tussen wal en schip valt.

Ontmoeting

De kernen van Landgraaf bruisen van activiteit. Jong en oud leven samen in geclusterde woon-zorgvoorzieningen, wat de sociale cohesie versterkt. De transformatie van dorpscentra heeft gezorgd voor aantrekkelijke, compacte en levendige plekken met een breed aanbod van winkels, horeca en voorzieningen.

3.4 Wonen in glooiend groen

Verdichting en vergroening

In 2050 biedt Landgraaf een duurzame, vitale en inclusieve woonomgeving met een hoge leefkwaliteit voor iedereen. De kernen Nieuwenhagen, Schaesberg en Ubach over Worms zijn verdicht en vergroend, met hoogbouw op strategische locaties rond het station en langs de ruggengraat. Hierdoor zijn de centra levendiger en groener geworden.

Versteende gebieden zijn rigoureus onthard en vergroend om hittestress, verdroging en wateroverlast tegen te gaan. Bewoners helpen mee met het groenonderhoud. In het buitengebied zijn graften en groene akkerranden hersteld, wat water vasthoudt en voorkomt dat problemen naar andere gebieden worden doorgeschoven.

Natuurlijke waterlopen

Natuur en water versterken de leefkwaliteit. De Strijthagerbeek, vijvers en de meanderende Worm bieden verkoeling en recreatiemogelijkheden. Door sanering van lozingspunten en herstel van waterlopen is de waterkwaliteit verbeterd en is het regionale watersysteem dynamischer.

Dankzij meer groen en waterpartijen nabij bebouwing is hittestress vrijwel verdwenen. Parkeerplaatsen zijn daar waar dat mogelijk is gecentraliseerd, waardoor ruimte vrijkwam voor groen. Afkoppeling van verhard oppervlak en beter regenwaterbeheer zorgen voor een stabiele zoetwatervoorraad, zelfs in droge periodes. Een langdurige campagne heeft bewustwording gecreëerd over ontstenen, isoleren en duurzaam energiegebruik.

Recreatief hoogtepunt van Parkstad

Landgraaf trekt in 2050 bewoners en bezoekers voor wandelen en fietsen, doordat het buitengebied ruim behouden is gebleven. Grootschalige evenementen en festivals blijven een belangrijk onderdeel van de identiteit. De Wilhelminaberg is het recreatieve middelpunt van Parkstad.

Cultureel erfgoed is herbestemd of gerenoveerd om bij te dragen aan de woningbouwopgave en de identiteit van de gemeente. Waardevolle landschapselementen en structuren zijn hersteld, waardoor Landgraaf een recreatief hoogtepunt binnen Parkstad is geworden.

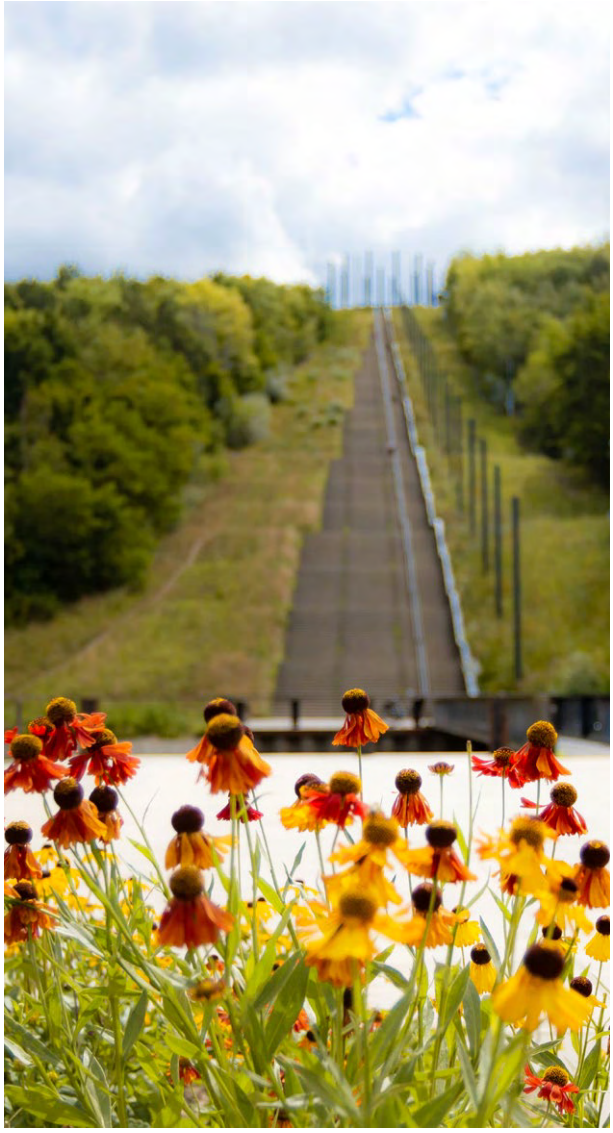

3.5 Grensoverstijgend samenwerken

Duurzame mobiliteit

In 2050 draagt mobiliteit bij aan een gezond leefklimaat. Ontwikkelingen zoals schonere voertuigen, verkeerssensoren en slimme verkeerslichten hebben het verkeer efficiënter en veiliger gemaakt.

Landgraaf zet in op een duurzaam en toegankelijk mobiliteitssysteem, waarbij ruimte is geboden aan voetgangers, fietsers en groen. In overleg met inwoners wordt gezocht naar een balans tussen parkeervoorzieningen en leefkwaliteit. In nieuwbouwlocaties wordt parkeren efficiënt georganiseerd, zonder de bereikbaarheid van woningen te beperken.

Daarnaast blijft er aandacht voor een goede autobereikbaarheid, terwijl tegelijkertijd wordt gewerkt aan een verbeterd openbaar vervoersnetwerk. De verdichting rondom het station biedt kansen voor beter openbaar vervoer, maar structurele verbeteringen vragen om provinciale inzet. Landgraaf blijft dit onder de aandacht brengen, omdat een sterker OV-netwerk essentieel is voor de bereikbaarheid van de gemeente.

Landgraaf als regionale spil

In 2050 is Landgraaf een aantrekkelijke plek om te wonen, werken en verblijven, wat de gemeente levendig houdt. De sterke woon- en recreatieve aantrekkingskracht is inmiddels (Eu)regionaal bekend.

Naast bevolkingsgroei heeft Landgraaf actief ingezet op grensoverstijgende samenwerking. De aanleg van de randweg heeft de verbinding met Duitsland verbeterd en de ligging in de Euregio zorgt voor nauwe samenwerkingen met Heerlen, Maastricht en Aken. Hierdoor zijn universiteiten, hogescholen, culturele en gezondheidsinstellingen en bedrijven beter bereikbaar.

Deze ontwikkeling heeft geleid tot meer kennisintensieve bedrijven, die op hun beurt hoogopgeleide werknemers aantrekken. Tegelijkertijd blijft Landgraaf inzetten op ambachtelijke beroepen, met voldoende opleidingen en vakmensen in de regio.

Groene bedrijventerreinen

In 2050 biedt Landgraaf een diverse werkgelegenheid in productie, ambacht, zorg en dienstverlening. Werkplekken bevinden zich op bedrijventerreinen, in winkelcentra, kantoren, zorgcentra en woonwijken.

Door de groei van de gemeente is meervoudig ruimtegebruik steeds belangrijker geworden. Bedrijventerreinen zijn verduurzaamd, verdicht en vergroend, waardoor de beschikbare ruimte optimaal wordt benut. Dit heeft geleid tot meer duurzame en circulaire bedrijvigheid en kansen voor ondernemerschap.

Circulaire economie

In 2050 wordt duurzame energie optimaal benut. Bedrijfsdaken worden grootschalig ingezet voor zonne-energie, terwijl energieopslag slimmer is afgestemd om netcongestie te voorkomen en piekverbruik te reguleren.

Ook afvalwaterbeheer is getransformeerd. Het scheiden van hemel- en grondwater is net zo vanzelfsprekend als afvalscheiding. Bruikbare stoffen uit afvalwater worden hergebruikt, terwijl gezuiverd water lokaal terugstroomt in de natuur. Afvalwater fungeert als bron van energie en grondstoffen, volledig geïntegreerd in de circulaire economie.

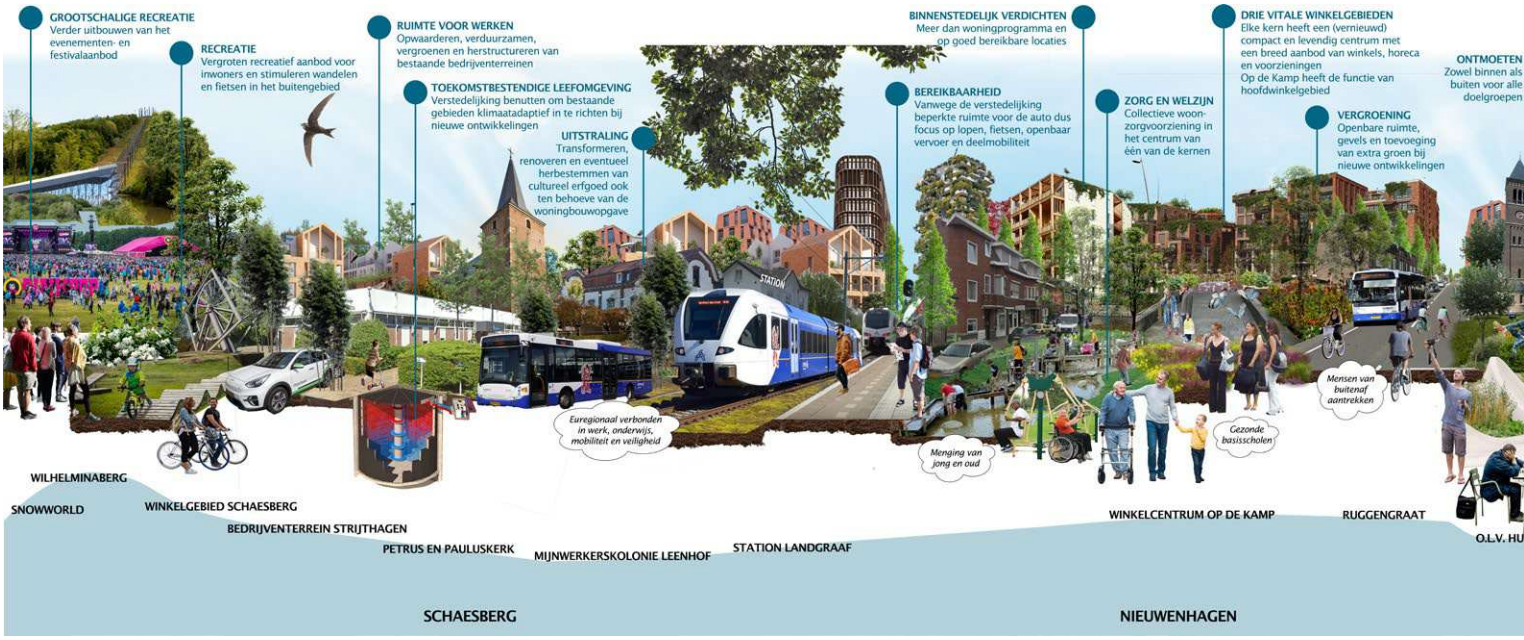

Figuur 21: Doorsnede van Landgraaf in 2050

3.6 Organisatie en dienstverlening

In 2050 bevindt Landgraaf zich als middelgrote gemeente in een ideale positie: groot genoeg om de benodigde expertise en dienstverlening in huis te hebben, maar compact genoeg om snel te kunnen schakelen en effectief samen te werken in de (Eu)regio. Met onze schaalgrootte is Landgraaf een effectieve, flexibele en vooral ook aantrekkelijke gemeente waarin grenzen worden overstegen. Medewerkers kunnen zich ontwikkelen en ontplooien door te werken aan de opgaven van deze Toekomstvisie. Door continu in te blijven spelen op de veranderende behoeften van inwoners en partners, is de gemeente Landgraaf erin geslaagd om een sterk gevoel van vertrouwen en verbondenheid binnen de gemeenschap te ontwikkelen. We werken volgens het ja-mits principe: we denken in mogelijkheden en zoeken, waar nodig en haalbaar, samen naar oplossingen. Deze oplossingsgerichte houding versterkt de samenwerking met inwoners, partners en organisaties, en draagt bij aan een open en wendbare overheid.

De hoogwaardige dienstverlening van Landgraaf wordt in 2050 geprezen. De gemeente heeft consequent vastgehouden aan haar kernwaarden:

- Snel, soepel, secuur en slim
- Iedereen telt mee
- Oprechte aandacht
- Menselijke maat
- Samenwerking

Burgerparticipatie is in 2050 diep verankerd in het DNA van de gemeente Landgraaf. Inwoners en gemeentebestuur werken nauw samen bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid en projecten. Deze structurele betrokkenheid zorgt ervoor dat het beleid aansluit bij de behoeften van de gemeenschap.

Landgraaf heeft in 2050 haar doelen bereikt door integrale samenwerking verder te ontwikkelen. Multidisciplinaire teams werken samen aan de complexe opgaven van deze Toekomstvisie. Medewerkers benutten hun talenten en vaardigheden daar waar zij in de organisatie het meest waardevol zijn. Bovendien wordt in 2050 intensief samengewerkt met andere gemeenten in Parkstad, Zuid-Limburg en de Euregio. Voor Landgraaf staan kennisdeling en een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de maatschappelijke opgaven van de regio centraal.

4

Thematische uitwerking

4.1 Inleiding

De thema's van de Toekomstvisie zijn overzichtelijk samengebracht in één figuur (zie figuur 22). Dit vormt de basis voor de uitgewerkte koers per thema in dit hoofdstuk.

Per thema beschrijven we:
- De ambitie.
- De uitgestippelde koers die richting geeft aan de ontwikkeling.

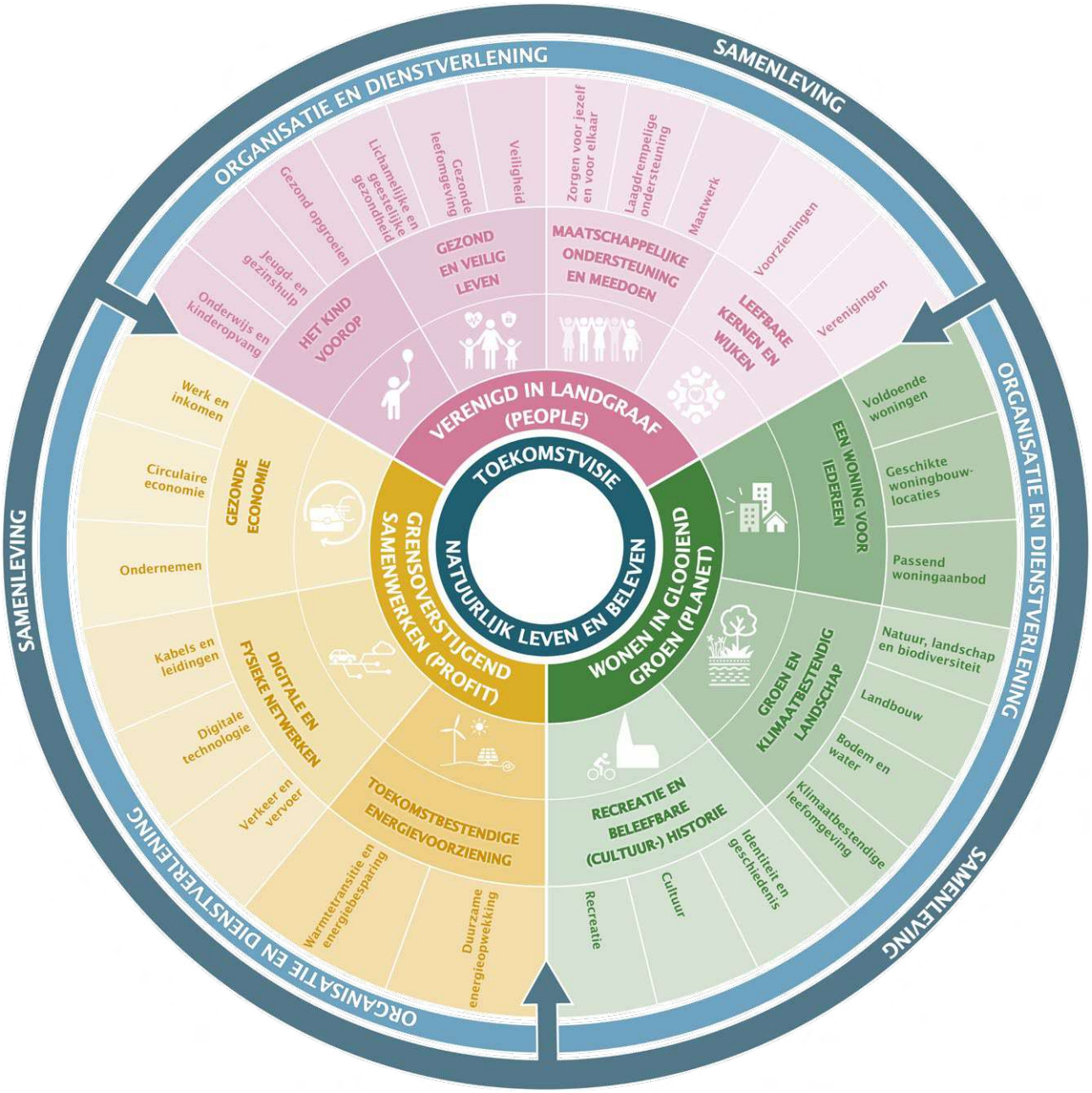

Figuur 22: Ambities van de gemeente Landgraaf op basis van thema's

4.2 Verenigd in Landgraaf: Het kind voorop

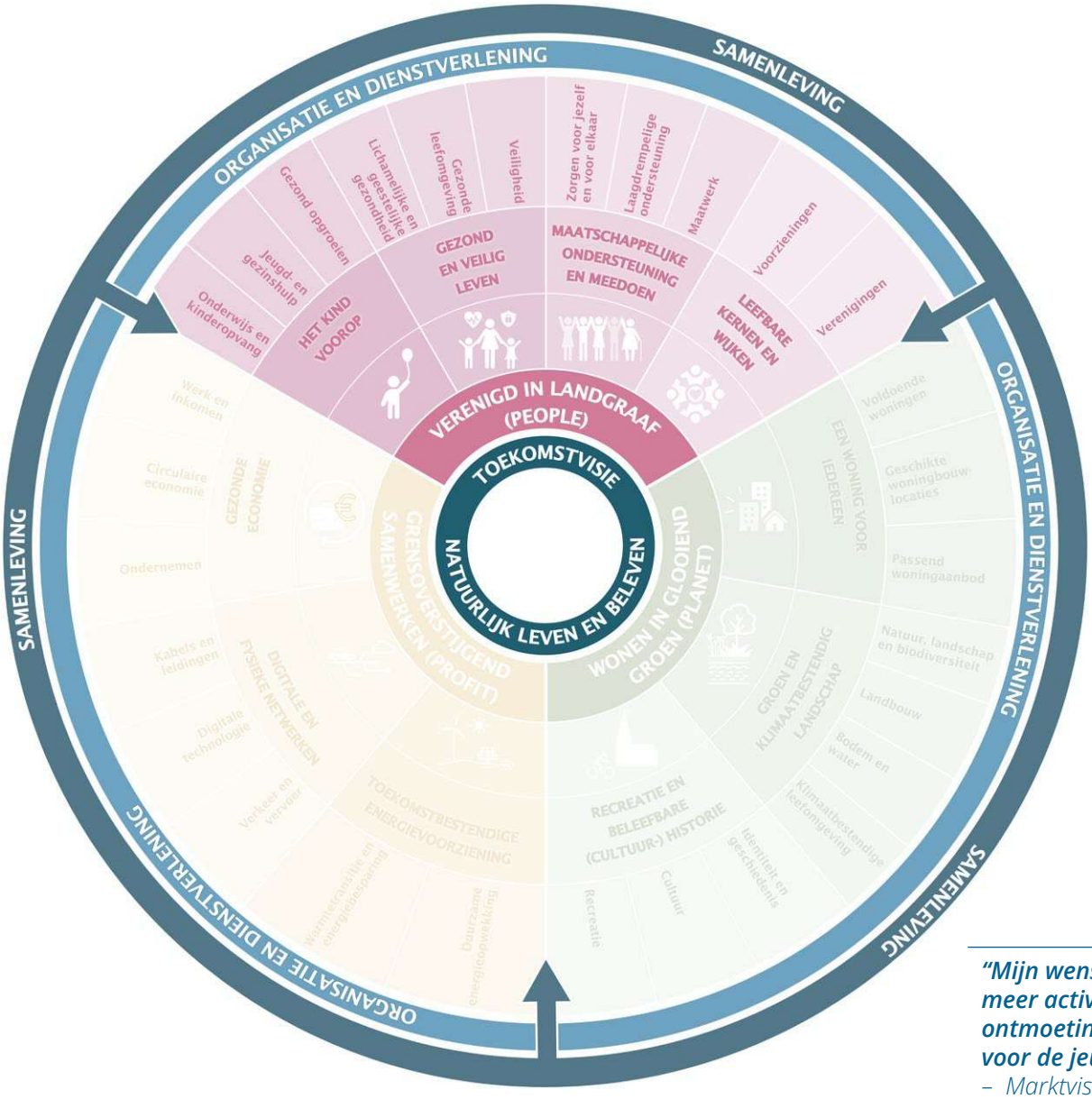

"Mijn wens is dat er meer activiteiten en ontmoetingsplekken voor de jeugd komen."
– Marktvisitaties

Figuur 23: Ambities Verenigd in Landgraaf

4.2.1 Ambitie

In Landgraaf willen we dat elk kind gezond, veilig en kansrijk opgroeit. De basis voor een gezond en fijn leven wordt gelegd in de eerste levensjaren. Daarom hanteren we een langjarige aanpak waarin het kind centraal staat.

"Mijn wens is dat onze kinderen genoeg mogelijkheden hebben om in hun geboorteplaats te blijven wonen."
– Wenskaarten

Onze focus ligt op:

- Gezonde voeding en een actieve levensstijl.
- Meer beweging en een beweegvriendelijke omgeving.
- Goede praktische en/of theoretische opleiding.
- Doorstroom naar een passende baan.

Zo krijgt elk kind in 2050 een gezonde start in een gemeente waar een hechte en levendige gemeenschap centraal staat.

4.2.2 Onderwijs en kinderopvang

Hoge kwaliteit en inclusiviteit

Landgraaf biedt hoogwaardig en inclusief onderwijs en kinderopvang, waarbij de ontwikkeling van kinderen centraal staat. Van jongs af aan krijgen ze een stevige basis in taal, motoriek en sociaal-emotionele vaardigheden. De opvangomgeving is kindvriendelijk en verbonden met andere voorzieningen, en de kwaliteit van onderwijs en opvang overstijgt waar mogelijk de wettelijke normen.

Gezonde ontwikkeling

Op alle opvang- en onderwijslocaties wordt gewerkt volgens het gezonde basisschoolconcept. Kinderen krijgen een gezonde maaltijd, voldoende beweging en kunnen deelnemen aan activiteiten op het gebied van sport, cultuur en techniek. Dit brede aanbod wordt in samenwerking met lokale professionals en verenigingen georganiseerd, zodat elk kind zich optimaal kan ontwikkelen.

"Mijn wens is goed onderwijs voor iedereen."
– Middelbare scholen (Brandenberg en Eijkhagen)

"Er moet voldoende aanbod van kinderopvang zijn in Landgraaf."
– Middelbare scholen (Brandenberg en Eijkhagen)

Ondersteuning en zorg

Wanneer kinderen extra ondersteuning nodig hebben, wordt dit zoveel mogelijk op de eigen schoollocatie aangeboden. Zo blijven zij onderdeel van een gemengde leeromgeving. Daarnaast beschikken alle scholen over laagdrempelige zorgvoorzieningen, zoals schoolmaatschappelijk werkers, logopedisten en ergotherapeuten. Scholen fungeren als centrale ontmoetingsplekken in de wijk, waar naast onderwijs ook zorg en ondersteuning wordt geboden. Dit draagt bij aan een veilige en stimulerende leeromgeving voor ieder kind.

Koers

- Onderwijs- en kinderopvang in Landgraaf zijn van hoge kwaliteit, inclusief en in nauwe verbinding met de omgeving van het kind.
- Alle kinderen kunnen op school gebruikmaken van een gezonde maaltijd, mogelijkheden voor talentontwikkeling en voldoende beweegruimte.
- Alle scholen beschikken over zorgvoorzieningen die het onderwijs ondersteunen en bijdragen aan de ontwikkeling van ieder kind.

"Mijn wens is dat er meer scholen en docenten beschikbaar zijn."
– Middelbare scholen (Brandenberg en Eijkhagen)

4.2.3 Jeugd- en gezinshulp

Een gezonde, veilige en kansrijke omgeving

Elk kind verdient een veilige en kansrijke omgeving om zich optimaal te ontwikkelen. Samen met zestien Zuid-Limburgse gemeenten werken we aan een samenleving waarin kinderen hun talenten kunnen ontwikkelen, ouders worden ondersteund en niemand er alleen voor staat. Een sterk sociaal netwerk biedt jeugdigen en gezinnen de nodige ondersteuning. Passende zorg is beschikbaar wanneer nodig, waarbij ouders primair verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van hun kind.

Kind centraal in de zorgvraag

Zorg en ondersteuning zijn afgestemd op de persoonlijke behoeften en ambities van het kind, zonder onnodige medische labels. Samen met jeugdigen en hun ouders wordt een maatwerkplan opgesteld, gericht op een veilig thuis, zinvolle dagbesteding en betekenisvolle vrijetijdsbesteding.

We bieden zorg zoveel mogelijk dichtbij en in een vertrouwde omgeving, waarbij de leefwereld van het kind en gezin leidend is. We streven naar gelijke kansen, zodat ieder kind volwaardig kan deelnemen aan de samenleving.

Koers

- In de zorgvraag staat het kind centraal; we bieden integrale ondersteuning die aansluit bij de behoeften van het kind en gezin, zoveel mogelijk in hun vertrouwde omgeving.

"Zorg moet beschikbaar zijn voor iedereen en betaalbaar."
– Jeugd- Sport en Cultuurdag

4.2.4 Gezond opgroeien

Gezond opgroeien in alle levensfases

Kinderen moeten gezond opgroeien en gelijke kansen krijgen. Via de Trendbreuk aanpak werken Zuid-Limburgse gemeenten samen aan een structurele en integrale benadering, gericht op de jeugd en het doorbreken van gezondheidsachterstanden.

Deze aanpak bestrijkt vijf levensfasen, vanaf de geboorte tot jongvolwassenheid: kansrijke start, peutertijd, basisschool, voortgezet onderwijs, werk en ouderschap.

De ingezette koers wordt voortgezet en versterkt. Samenwerkingen met scholen, woningcorporaties, welzijnswerk en werkgevers blijven geborgd en waar mogelijk uitgebreid. Daarnaast richten we ons op nieuwe initiatieven, zoals taalvaardigheid en bestaanszekerheid. Door de fasen beter te verbinden, zorgen we voor een duurzame aanpak met gelijke kansen voor iedereen.

Koers

- Met de Trendbreukaanpak zetten we in op een integrale benadering die een gezonde ontwikkeling vanaf jonge leeftijd stimuleert en gezond leven in alle levensfasen ondersteunt.

"Mijn wens is dat Landgraaf wijken creëert waar kinderen veilig kunnen opgroeien."
– Wenskaarten

"Mijn wens is een groene, gezonde, sportieve gemeente voor de jeugd."
– Wenskaarten

"Meer speeltuinen en veilige speelvoorzieningen in Landgraaf."
– Middelbare scholen (Brandenberg en Eijkhagen)

4.3 Verenigd in Landgraaf: Gezond en veilig leven

4.3.1 Ambitie

Ons doel is dat inwoners in Landgraaf gezond en veilig kunnen leven. We streven naar een omgeving waarin mensen samenleven, elkaar ondersteunen en de ruimte hebben om waardig oud te worden. Een veilige en hechte woonomgeving staat centraal, waar inwoners naar elkaar omkijken en elkaar helpen.

In 2050 is Landgraaf een gezonde en veilige gemeente met een hechte en levendige gemeenschap. Inwoners zijn zelfredzaam en ondersteunen elkaar. We zetten ons in voor gezondheidsbevordering, gezondheidsbescherming en veiligheid als speerpunten om de kwaliteit van leven te waarborgen.

4.3.2 Lichamelijke en geestelijke gezondheid

Positieve gezondheid

Gezond leven en ouder worden staan centraal. We richten ons op buurten waar veerkracht het laagst is en bevorderen een inclusieve samenleving waarin iedereen kan meedoen. Het gedachtegoed van positieve gezondheid loopt als rode draad door ons beleid: fysiek, emotioneel en sociaal welzijn staan voorop, met eigen regie als uitgangspunt.

"Voldoende vrije tijd is van belang voor een goede mentale gezondheid."
– Jeugd- Sport en Cultuurdag

"Een gemeente waar het goed wonen is, waar de burger zich veilig voelt en waar genoeg groen is om te ontspannen/recreëren."
– Wenskaarten

Gezond blijven

Inwoners in kwetsbare posities moeten zelf regie kunnen voeren over hun leven. De sociale basis ondersteunt dit door een toegankelijk aanbod van activiteiten, verenigingen en voorzieningen. We versterken de gemeenschap door initiatieven zoals Landgraaf Verbindt, de wijkgerichte aanpak en Sport & Bewegen. Daarnaast zetten we in op preventie, zodat ouderen langer gezond en vitaal blijven en eenzaamheid en verminderde mobiliteit worden voorkomen.

Sport en bewegen als fundament

Sport en beweging zijn essentieel voor fysieke en mentale gezondheid. We zorgen voor voldoende sportcomplexen en beweegruimte en stimuleren vanaf jonge leeftijd bewegingsonderwijs en deelname aan sportverenigingen. De openbare ruimte wordt zo ingericht dat deze uitnodigt tot bewegen, met toegankelijke fiets- en wandelroutes voor alle leeftijden.

Gezonde geest

Mentale gezondheid wordt versterkt door vroegtijdige signalering en preventie. We zetten in op de juiste zorg op de juiste momenten en sluiten aan bij het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het transformatieplan Mentale Gezondheid Zuid-Limburg. De samenwerking tussen huisarts, sociaal domein en GGZ wordt verder verbeterd om inwoners beter te ondersteunen.

Koers

- We bevorderen sport en beweging in de openbare ruimte en sportcomplexen.
- We zorgen voor mentaal welzijn door zorg op de juiste momenten en plekken te bieden.

4.3.3 Gezonde leefomgeving

Integrale aanpak

Een gezonde leefomgeving draagt bij aan welzijn en veiligheid. We zetten in op een omgeving die ontmoeting, beweging en een gezonde leefstijl bevordert. Dit doen we in samenwerking met bewoners, organisaties en regionale partners. Het creëren van een prettige, toegankelijke leefomgeving vraagt om zorgvuldige afwegingen tussen bestaande functies en nieuwe ontwikkelingen.

Geluid

Geluid heeft invloed op de ervaren leefkwaliteit. We streven naar een goede balans tussen rust en bedrijvigheid en kijken hoe we geluidshinder kunnen beperken. Dit doen we onder andere door maatwerkoplossingen per gebied en waar mogelijk het toepassen van slimme ruimtelijke inrichting en innovaties. In overleg met bewoners en ondernemers zoeken we naar haalbare oplossingen om geluidsoverlast te verminderen.

Luchtkwaliteit

Hoewel Landgraaf voldoet aan de normen, blijven we aandacht houden voor gezonde lucht. Dit betekent dat we:

- Schonere mobiliteit stimuleren.
- Bewustwording creëren over alternatieven voor bijvoorbeeld houtstook.

Samen met inwoners, ondernemers en andere partijen werken we stapsgewijs aan een gezondere luchtkwaliteit, waarbij we oog houden voor haalbaarheid en draagvlak.

Externe veiligheid

We streven naar een veilige leefomgeving voor inwoners en bedrijven, met aandacht voor brand-, explosie- en milieurisico's. Bij nieuwe ontwikkelingen beperken we risico's zoveel mogelijk, vooral voor kwetsbare groepen en vitale infrastructuur. Slimme locatiekeuzes en toekomstbestendige maatregelen helpen om veiligheid en groei in balans te houden.

Ook het vervoer van gevaarlijke stoffen willen we zo veilig mogelijk organiseren. Waar mogelijk leiden we vrachtverkeer om buiten woonkernen en stimuleren we het gebruik van hoofdwegen. Dit combineren we met technische innovaties en duidelijke afspraken met relevante partijen.

Koers

- We verminderen geluidsoverlast en luchtvervuiling waar mogelijk bij de oorzaak.
- We stimuleren schonere vervoersopties.

"Dat Landgraaf een gezondere en groenere gemeente mag worden."
– Wenskaarten

"Mooie, schone, veilige gemeente die ruimte biedt voor de cultuur en verenigingsleven in totaliteit."
– Wenskaarten

"Mijn wens voor de toekomst is een veilige en gezonde plek met woningen voor alle fasen van het leven."
– Wenskaarten

4.3.4 Veiligheid

Samenwerken aan veiligheid

Veiligheid is een kerntaak van de overheid en vraagt om voortdurende aandacht. In Landgraaf streven we naar maatschappelijke rust en een veilige woonomgeving, met een goede voorbereiding op calamiteiten. Openbare orde draagt bij aan het welzijn van inwoners, maar kan onder druk komen door overlast en criminaliteit. Daarom zetten we in op voldoende politie, ambulance- en brandweercapaciteit, en effectieve handhaving.

Versterken van veiligheidsgevoel

We verbeteren de veiligheid door een gebalanceerde aanpak van preventie, handhaving en zorg:

- Zelfredzaamheid bij crises: We helpen inwoners en organisaties zich beter voor te bereiden op noodsituaties.
- Balans tussen preventie en handhaving: We investeren in voorlichting en training, maar nemen ook repressieve maatregelen waar nodig.
- Digitale criminaliteit en ondermijning tegengaan: We vergroten de digitale weerbaarheid en zoeken alternatieve invullingen voor leegstaande panden.
- Regionale samenwerking: We werken samen met omliggende gemeenten en Duitsland om grensoverstijgende overlast en criminaliteit te bestrijden.

Veiligheid binnen andere thema's

Veiligheid speelt ook een rol binnen andere beleidsterreinen. Zo bereiden we ons voor op externe risico's zoals bijvoorbeeld cyberaanvallen, het uitvallen van nutsvoorzieningen, maar ook risico's die gepaard gaan met klimaatverandering (beheersing van hitte, overstromingsrisico's, etc). Daarnaast zetten we in op verkeersveiligheid, doen we er alles aan om een integere, betrouwbare en transparante gemeente te zijn zodat de kans op maatschappelijke onrust wordt verkleind, creëren een veilige (jeugd)omgeving om in op te groeien en in te leven en bieden ondersteuning aan kwetsbare personen. Landgraaf blijft een veilige en aantrekkelijke vestigingsplaats voor inwoners en ondernemers.

Koers

- We verbeteren de veiligheid samen met inwoners en partners, met een gebalanceerde aanpak van preventie, handhaving en zorg.

"Landgraaf is een gezellige gemeente met veel activiteiten."
– Marktvisitaties

"Ik wens dat Landgraaf een plek blijft waar veiligheid de norm is, waar mensen zich geborgen voelen en handhaving met zorg waakt over onze gemeenschap."
- Wenskaarten

"Een veilige en sociale omgeving is nodig in Landgraaf."
– Middelbare scholen (Brandenberg en Eijkhagen)

"Mijn wens is dat alles in Landgraaf bij elkaar blijft en dat de criminaliteit in Landgraaf laag blijft."
– Wenskaarten

"Identiteit en geschiedenis zorgt voor verbinding en saamhorigheid."
- Marktvisitaties

"Blijf een open gemeenschap die bereid is om een goede woon-, werk en verblijf- omgeving te bieden aan iedereen ongeacht kleur, geloof en seksuele oriëntatie."
– Wenskaarten

4.4 Verenigd in Landgraaf: Maatschappelijke ondersteuning en meedoen

4.4.1 Ambitie

In 2050 heeft Landgraaf vitale en veerkrachtige wijken, buurten en kernen met een sterke sociale samenhang. Meedoen is voor iedereen vanzelfsprekend, passend bij ieders mogelijkheden. Inwoners kijken naar elkaar om en helpen elkaar waar nodig. Lukt dit niet, dan bieden we professionele maatschappelijke ondersteuning via zorg- en welzijnspartijen. Deze hulp richt zich op het versterken van eigen kracht en zelfredzaamheid, met positieve gezondheid als uitgangspunt. We organiseren deze ondersteuning dichtbij, toekomstbestendig en tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.

4.4.2 Zorgen voor jezelf en voor elkaar

We investeren in zelf- en samenredzaamheid, netwerksamenwerking en saamhorigheid in buurten en wijken. Toegankelijke voorzieningen en ontmoetingsplekken stimuleren we door een passende inrichting van de openbare ruimte.

Het verenigingsleven speelt een belangrijke rol in sociaal contact en gezondheid. Wij ondersteunen initiatieven en moedigen inwoners aan om zelf ideeën aan te dragen. Samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en professionals versterken we onderlinge zorg en ondersteuning.

"Mijn wens is dat de gemeente sociale voorzieningen stimuleert, zoals ondersteuning, onderlinge contacten tussen inwoners en betrokkenheid/ verantwoordelijkheid voor elkaar."
– Wenskaarten

"Mijn wens is een socialer Landgraaf: meer voor elkaar zorgen."
– Wenskaarten

4.4.3 Laagdrempelige ondersteuning

We blijven inzetten op innovatie en alternatieve voorzieningen binnen het sociaal domein. Onze focus ligt op preventie en snelle opschaling van hulp wanneer nodig.

Voorzieningen voor kwetsbare inwoners bevorderen inclusie en zelfredzaamheid en worden zoveel mogelijk in de wijk georganiseerd. Door inwonersinitiatieven en laagdrempelige ondersteuning te versterken, voorkomen we dat inwoners doorstromen naar zwaardere zorg.

4.4.4 Maatwerk

Voor inwoners met specifieke zorgbehoeften, zoals huishoudelijke hulp, vervoersvoorzieningen of hulpmiddelen, bieden we een passend aanbod. De ondersteuning is zo zwaar als nodig en zo licht als mogelijk, met als doel zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie te bevorderen.

We organiseren maatwerk zo veel mogelijk in de wijk, bijvoorbeeld via buurtcentra en kleinschalige woonvormen. Innovatieve oplossingen, zoals domotica, helpen de zorg toegankelijk te houden. Bij complexe problematiek is samenwerking tussen zorg, welzijn en wonen essentieel om efficiënte en passende hulp te bieden.

Koers

- Ondersteuning richt zich op 'zorgen dat' in plaats van 'zorgen voor', waarbij mantelzorg en zelfredzaamheid worden gestimuleerd.
- Hulp en voorzieningen worden zoveel mogelijk in de wijk georganiseerd om deelname te bevorderen.
- Wonen, welzijn en zorg worden beter op elkaar afgestemd voor een integrale aanpak.

4.5 Verenigd in Landgraaf: Leefbare kernen en wijken

4.5.1 Ambitie

We zijn in 2050 een levendige samenleving waar sociale cohesie sterk is. Voorzieningen en verenigingen vormen belangrijke schakels in onze gemeenschap. Onze inwoners ontmoeten elkaar in brede maatschappelijke voorzieningen. Dat zijn plekken waar samen zijn, samen leren, leven en wonen centraal staan. De drie centra vormen aantrekkelijke, compacte en levendige ontmoetingsplekken met een breed aanbod van winkels, horeca en voorzieningen. Die verbonden samenleving krijgt vorm in de wijken. Daar leven mensen samen, kijken naar elkaar om en voelen zich thuis. Voorzieningen zijn dichtbij en toegankelijk, met ruimte voor spontane ontmoeting. Zo ontstaat een sterke sociale basis, waarin inwoners elkaar ondersteunen, verschillen overbruggen en samen bouwen aan een leefbare buurt.

4.5.2 Voorzieningen

Onze onderwijslocaties zijn breed inzetbaar en bevorderen samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, sport, zorg en welzijn. We maken afspraken met schoolbesturen en maatschappelijke partners over multifunctioneel gebruik en beheer.

De staat van gemeenschapsaccommodaties is wisselend. Er is een tekort aan binnensport-accommodaties en een overschot aan gemeenschapshuizen en buitensportlocaties. De gemeente stuurt op beter gebruik en toekomstbestendige oplossingen, vooral waar vrijwilligerswerk niet langer volstaat. We onderzoeken de uitbreiding van binnensportaccommodaties en combineren gemeenschapshuizen en sportvoorzieningen vaker met het sociaal domein.

Uitgangspunten voor maatschappelijke voorzieningen:

- Samenwerking tussen organisaties wordt versterkt.
- Scholen zijn belangrijke ontmoetingsplekken, met zorgvoorzieningen waar nodig.
- Nieuwbouw voldoet aan gemeentelijke ambities en regelgeving, renovatie wordt per geval beoordeeld op duurzaamheid en efficiëntie.

4.5.3 Verenigingen

Onze samenleving vraagt om nieuwe samenwerkingen en modernisering van vrijwilligerswerk. Sport en cultuur bevorderen participatie, sociale contacten en gezondheid. Jongeren leren waardevolle vaardigheden via verenigingen, terwijl ouderen langer actief blijven.

Landgraaf kent een sterke gemeenschapszin, maar verenigingen krimpen door vergrijzing en veranderende interesses. Dit verkleint het sociale vangnet en kan eenzaamheid vergroten. Daarom stimuleren we samenwerking tussen organisaties, zodat verenigingen elkaar versterken in plaats van autonoom opereren.

Koers

- We moedigen inwoners aan om actief deel te nemen aan verenigingen, wat hun sociale weerbaarheid versterkt.
- We zorgen voor goed beheer en gebruik van gemeenschaps- en sportaccommodaties die aansluiten bij de behoeften in de wijk.
- We zetten in op accommodaties die een breed gebruik van voorzieningen mogelijk maken.
- We intensiveren de samenwerking met onderwijs, kinderopvang, sport, zorg en welzijn.

"Mijn wens is dat cultuur en verenigingsleven blijven bestaan in Landgraaf."
– Wenskaarten

"Het is hier goed wonen, met veel voorzieningen dichtbij."
– Marktvisitaties

"Ik ben trots op de stedelijke inrichtingen en voorzieningen met het dorpse karakter van de kernen in Landgraaf. De culturele samenhang binnen de wijken, gefaciliteerd door de wijkcentra zorgt voor verbondenheid."
– Wenskaarten

4.6 Visiekaart: Verenigd in Landgraaf

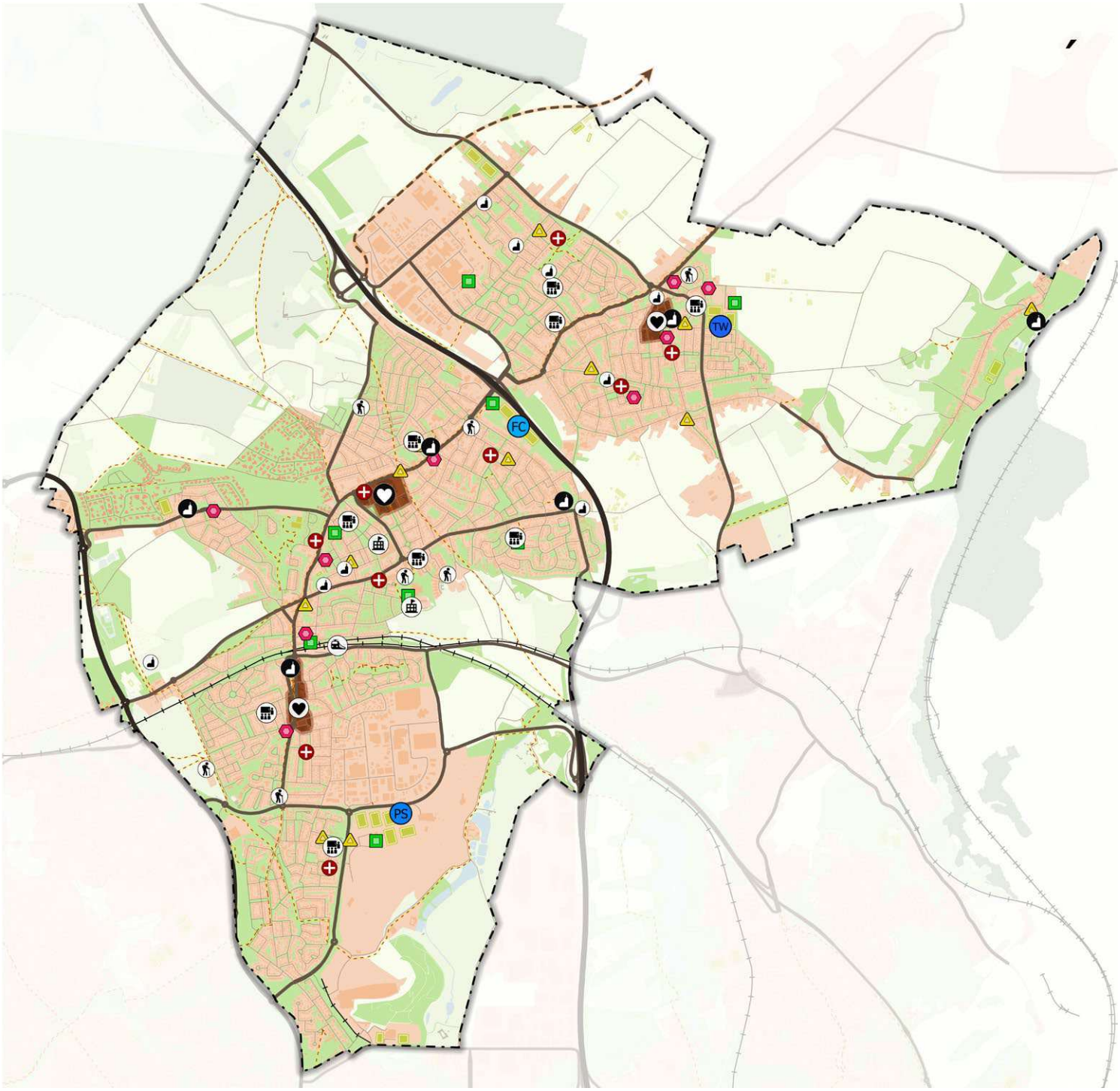

Legenda

- Gemeentegrens
- Treinstation
- Park Heigank
- Park Strijthagen
- Park Ter Waerden
- Huisartsenpraktijken
- Verzorgingshuis
- Voortgezet onderwijs
- Basisonderwijs
- Hoofd(winkel)centrum
- Winkelcentrum
- Kerk in gebruik
- Kerk niet meer in gebruik
- Binnensportaccommodaties
- Gemeenschapshuizen
- Huiskamers/ontmoetingsplekken
- Randweg Abdissenbosch
- Spoor
- Binnen- en buitenring
- Gebiedsontsluitingsweg
- Erftoegangsweg
- Fiets- en/of voetpaden
- Centrumgebied
- Wonen in het groen
- Sportvelden
- Algemeen groen
- Stedelijk gebied

Figuur 24: Visiekaart Verenigd in Landgraaf. Deze kaart laat de huidige situatie zien. Op basis van de vaststelling van het accommodatiebeleid 2025-2035 Landgraaf en vervolgonderzoeken wordt de kaart verder doorontwikkeld.

4.7 Wonen in glooiend groen: Een woning voor iedereen

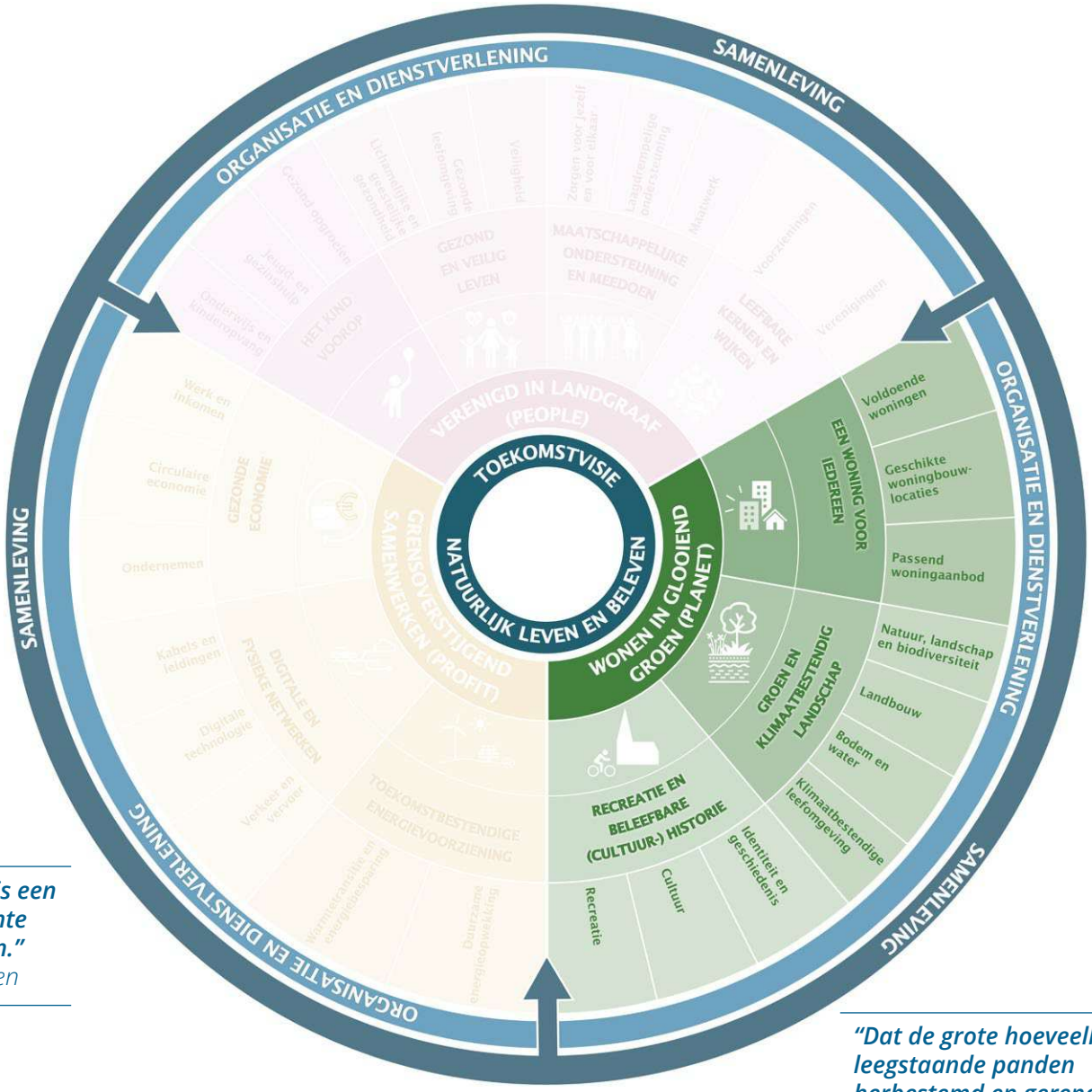

"Landgraaf is een fijne gemeente om te wonen."
– Wenskaarten

"Dat de grote hoeveelheid leegstaande panden herbestemd en gerenoveerd worden voor woningen."
– Wenskaarten

Figuur 25: Ambities Wonen in glooiend groen

4.7.1 Ambitie

In 2050 biedt Landgraaf voor iedereen een passende woning, met aandacht voor beschikbaarheid, geschiktheid, diversiteit, kwaliteit en betaalbaarheid. Nieuwbouw speelt hierin een belangrijke rol, naast renovatie, verduurzaming en herontwikkeling van bestaande woningen. Per wijk wordt gekeken welke aanpak het meest passend is. Daarnaast richten we ons op doelgroepen met extra huisvestingsbehoefte, zoals mensen die zorg nodig hebben en huishoudens met financiële druk.

Ook is het aantrekken van nieuwe bewoners essentieel, mede door vergrijzing en een krimpende beroepsbevolking. We richten ons op zorgmedewerkers, leraren en politieagenten, maar ook op thuiswerkers en kenniswerkers die een aantrekkelijke woonomgeving zoeken.

De economische ontwikkeling van Parkstad, met initiatieven zoals de Oostflank Brunssum, Medtech-sector, Brightlands Smart Services Campus en mogelijk de Einstein Telescoop, draagt bij aan de regionale groei.

Ook de uitbreidingsplannen van de RWTH in Aken versterken de kenniseconomie en het vestigingsklimaat in de Euregio.

4.7.2 Voldoende woningen

De woningbehoefte verandert voortdurend. Daarom monitoren we elke twee jaar de regionale en lokale woningmarkt en sturen we bij waar nodig. De focus ligt op voldoende en diverse woningen in alle segmenten, inclusief hogere segmenten om een evenwichtige woonmarkt te waarborgen. We combineren kansrijke woningbouw met herstructurering om leefbare, veilige buurten te creëren.

De uitbreiding van de woningbouw vindt stapsgewijs plaats. We starten met de realisatie van minimaal 800 woningen en groeien, afhankelijk van de behoefte, gefaseerd door richting circa 2.500 woningen. Het uiteindelijke aantal is afhankelijk van factoren zoals bevolkingsontwikkeling, woningbehoefte en regionale afstemming. Deze groeibenadering biedt voldoende flexibiliteit om in te spelen op veranderende omstandigheden en draagt bij aan een toekomstbestendige ontwikkeling van de gemeente.

Met deze aanpak levert Landgraaf een passende en concrete bijdrage aan de regionale woningbouwopgave en het gezamenlijke groeinarratief van Parkstad.

4.7.3 Geschikte woningbouwlocaties

Binnenstedelijke ontwikkelingen hebben prioriteit, waarbij niet alleen woningen, maar ook de woonomgeving en sociale samenhang verbeteren. Dit voorkomt leegstand, vergroot woongenot en trekt nieuwe bewoners aan. Daarnaast ontwikkelen we woningen aan de randen van de gemeente, met oog voor landschappelijke inpassing en klimaatadaptatie. Transformatielocaties en herontwikkeling van bestaande bebouwing helpen leegstand te verminderen en betaalbare woningen te realiseren.

"Mijn wens is betaalbare woningen voor iedereen. Vooral voor onze kinderen en kleinkinderen die nu moeite hebben om een betaalbare woning te vinden."
– Wenskaarten

4.7.4 Passend woningaanbod

Specifieke doelgroepen

We zorgen voor voldoende woningen die aansluiten bij de behoeften van specifieke doelgroepen, zoals gezinnen, alleenstaanden, jongeren, senioren, woonwagenbewoners, zorgbehoevenden en statushouders. Kleinschalige woonzorgvormen, levensloopbestendige woningen en mantelzorgwoningen stimuleren doorstroming en versterken de sociale structuur. Begeleiding en veerkrachtige buurten zijn essentieel voor een succesvolle integratie van kwetsbare groepen.

Betaalbaarheid

Betaalbaar wonen gaat verder dan huur- of koopprijzen; ook energielasten en onderhoudskosten spelen een rol. We zetten in op verduurzaming om woonlasten beheersbaar te houden en stimuleren investeringen in energiezuinige woningen. Daarnaast ondersteunen we starters en inwoners met een laag inkomen door middel van de starterslening. We streven naar een evenwichtige woonmix, zodat zowel sociale huur, middenhuur als koopwoningen toegankelijk blijven voor verschillende doelgroepen.

Koers

- We streven naar een evenwichtige woningvoorraad in elke wijk, met een goede mix van huur- en koopwoningen in diverse woningtypen en prijsklassen, passend bij de behoefte van verschillende doelgroepen.
- Nieuwe woningen worden gerealiseerd binnen de bestaande kernen, aan de stadsranden en op transformatielocaties.
- We zorgen voor een goede landschappelijke inpassing en houden rekening met vergroening en klimaatadaptatie.

"Een aangename woonomgeving met voldoende variëteit voor jong en oud, gezinnen en alleenstaanden in een groene omgeving met adequate voorzieningen m.b.t. opleidingen, zorg en middenstand."
– Wenskaarten

4.8 Wonen in glooiend groen: Groen en klimaatbestendig landschap

4.8.1 Ambitie

In 2050 is groen en water verweven met de hele gemeente en vormt een netwerk dat woonwijken, bedrijventerreinen en natuurgebieden met elkaar verbindt. Dit versterkt biodiversiteit en ondersteunt waterbeheer, waardoor regenwater beter wordt vastgehouden en Landgraaf beter bestand is tegen droogte en hitte.

Naast de functionaliteit van groen en water, is dit groenblauwe netwerk ook een plek voor ontspanning en ontmoeting. Wandel- en fietsroutes bevorderen recreatie en bewustwording van natuurbehoud, terwijl groengebieden bijdragen aan een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen houden we rekening met klimaatverandering en de effecten op bodem, water en biodiversiteit. We behouden en versterken groen waar mogelijk en zijn terughoudend met bouwen in overstromingsgevoelige gebieden zoals beekdalen.

4.8.2 Natuur, landschap en biodiversiteit

Openbaar groen

We zetten ons in voor een groene en klimaatbestendige leefomgeving door de kwaliteit en toegankelijkheid van het openbaar groen te behouden en waar mogelijk te versterken. Binnenstedelijk vergroenen we waar dit bijdraagt aan leefbaarheid en klimaatadaptatie, zoals bij het tegengaan van hittestress en wateroverlast. In het buitengebied streven we naar een zorgvuldige balans tussen natuur, recreatie en landbouw.

Landschap

Het landschap in en rondom Landgraaf is een belangrijk onderdeel van de identiteit van onze gemeente. We behouden en versterken de karakteristieke landschappen door zorgvuldig om te gaan met ruimtelijke ontwikkelingen en stimuleren inheemse beplanting. Recreatie wordt op een passende manier geïntegreerd, zodat inwoners en bezoekers kunnen genieten van de natuur zonder de natuurlijke balans en biodiversiteit aan te tasten.

Biodiversiteit

Een gevarieerde natuur draagt bij aan een prettige en gezonde leefomgeving. We zetten ons in om biodiversiteit te bevorderen door samen te werken met landbouw en natuurorganisaties, en waar mogelijk natuurvriendelijke maatregelen te stimuleren. Hierbij kijken we naar praktische en haalbare stappen, zoals het ondersteunen van groene initiatieven en het zorgvuldig omgaan met onze natuurlijke omgeving. Zo blijft Landgraaf een groene en aantrekkelijke gemeente voor mens en natuur.

Koers

- Waar mogelijk vergroenen en ontharden we de openbare ruimte en moedigen inwoners aan hetzelfde te doen op hun eigen terrein.
- We versterken waar nodig de landschappelijke kwaliteiten en de biodiversiteit, zodat de omgeving aantrekkelijker en veerkrachtiger wordt.

"Mijn wens is dat de natuur die er is, behouden blijft."
– Wenskaarten

"Ik ben trots op het vele natuur en de wandelgebieden."
– Wenskaarten

"Meer biodiversiteit binnen de bebouwde kom en daarbuiten."
– Wenskaarten

4.8.3 Landbouw

Landbouw is een belangrijk onderdeel van het landschap en de voedselvoorziening in Landgraaf. We erkennen de uitdagingen die gepaard gaan met intensieve landbouw, zoals bodemerosie, waterkwaliteit en biodiversiteit, en zoeken samen met agrariërs naar manieren om hier op een duurzame wijze mee om te gaan.

We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan een evenwicht tussen landbouw en natuur, zoals milieuvriendelijke en circulaire landbouwmethoden. Hierbij zien we kansen in het verminderen van het gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen en het bevorderen van een gezonde bodem en waterhuishouding.

Daarnaast bieden kleinschalige landbouw en lokale voedselproductie mogelijkheden om inwoners meer te betrekken bij de herkomst van voedsel. We stimuleren samenwerkingen en initiatieven die bijdragen aan een duurzame landbouw en een toekomstbestendige leefomgeving.

Koers

- We stimuleren lokale, milieuvriendelijke en biologische landbouw binnen onze mogelijkheden.

4.8.4 Bodem en water

Een gezonde bodem en een goed functionerend watersysteem zijn essentieel voor een duurzame leefomgeving. We zoeken een evenwicht tussen bescherming en benutting, zodat de bodem en ondergrond hun functies kunnen blijven vervullen. Dit vraagt om zorgvuldig beheer, waarbij we rekening houden met onder meer waterberging, biodiversiteit en bodemvruchtbaarheid.

Duurzaam bodem- en waterbeheer

De bodem vormt de basis voor ons landschap, landbouw en natuur. Daarnaast is de ondergrond essentieel voor wateropslag, bouwconstructies en energievoorziening. Het behoud en herstel van deze functies vraagt om duurzaam gebruik, waarbij we bodemverstoring beperken en inzetten op een gezonde waterhuishouding.

We sluiten aan bij de landelijke aanpak 'Water en Bodem Sturend', die wateroverlast, droogte en vervuiling tegengaat door slim om te gaan met ruimte en natuurlijke processen te benutten. Dit betekent onder andere het vasthouden en bergen van water, het beschermen van vruchtbare bodems en het voorkomen van verontreiniging bij de bron.

"Er is nu veel bos en landbouw in Landgraaf, dat moet behouden blijven voor de toekomst."
– Wenskaarten

"Ik ben trots op de groengebieden van Landgraaf."
– Wenskaarten

"Landgraaf heeft veel groen en wandelgebieden die aansluiten op andere gemeenten."
– Marktvisitaties

Nieuwe ontwikkelingen en gebiedsgerichte aanpak

We integreren bodem- en waterbeheer in ruimtelijke ontwikkelingen, zodat nieuwe bouwprojecten bijdragen aan klimaatbestendigheid. In Landgraaf houden we rekening met specifieke uitdagingen, zoals de na-ijlende effecten van de mijnbouw en mogelijke oorlogsresten. Daarnaast zetten we in op participatie, zodat inwoners en ondernemers bewuster omgaan met bodem en water.

Door samen te werken met provincie, waterschap en andere partijen zorgen we ervoor dat bodem en water in Landgraaf niet alleen goed worden beschermd, maar ook optimaal worden benut voor een gezonde en klimaatbestendige toekomst.

Koers

- We houden bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening met bodem en water om beter bestand te zijn tegen wateroverlast, hitte en droogte.
- In het buitengebied nemen we maatregelen om erosie en overstromingen zoveel mogelijk te beperken.

"Mijn wens is meer groen in de woonwijken."
– Wenskaarten

"Ik ben trots op het dorpse karakter met veel groen."
– Marktvisitaties

"Mijn wens is dat wij geen wateroverlast meer hebben na een hevige regenbui op de Brunssummerweg."
– Wenskaarten

4.8.5 Klimaatbestendige leefomgeving

Klimaatverandering

Klimaatverandering brengt extremere weersomstandigheden met zich mee, zoals warmere zomers, nattere winters en langere periodes van droogte. Landgraaf bereidt zich hierop voor door onze leefomgeving klimaatbestendig in te richten en samen met inwoners, ondernemers en overheden duurzame oplossingen te stimuleren. Groen en water spelen een centrale rol in het verminderen van hitte, het opvangen van regenwater en het versterken van biodiversiteit.

Waterbeheer en overstromingen

In de stad vervangen we (wanneer mogelijk) overbodige verharding door groen, waardoor regenwater beter in de bodem infiltreert en het rioolstelsel minder wordt belast. Natuurlijke regenwaterstroombanen, waterbuffers en infiltratievoorzieningen helpen wateroverlast te beperken. In het buitengebied verminderen groene landschapselementen zoals graften en houtwallen erosie en versterken ze de waterhuishouding. Bij ruimtelijke ontwikkelingen houden we rekening met overstromingsgevoelige gebieden (figuur 26) en kiezen we voor waterrobuuste bouwlocaties.

Droogte en hitte

Door langere droge periodes is het essentieel om regenwater vast te houden. We stimuleren maatregelen zoals regenwateropvang, grijswatersystemen en infiltratievoorzieningen. Groenstroken en bomen zorgen voor schaduw en verkoeling, verminderen het hitte-eiland-effect en dragen bij aan een aangename leefomgeving. Gevelgroen en groene daken maken steden klimaatvriendelijker en versterken de biodiversiteit.

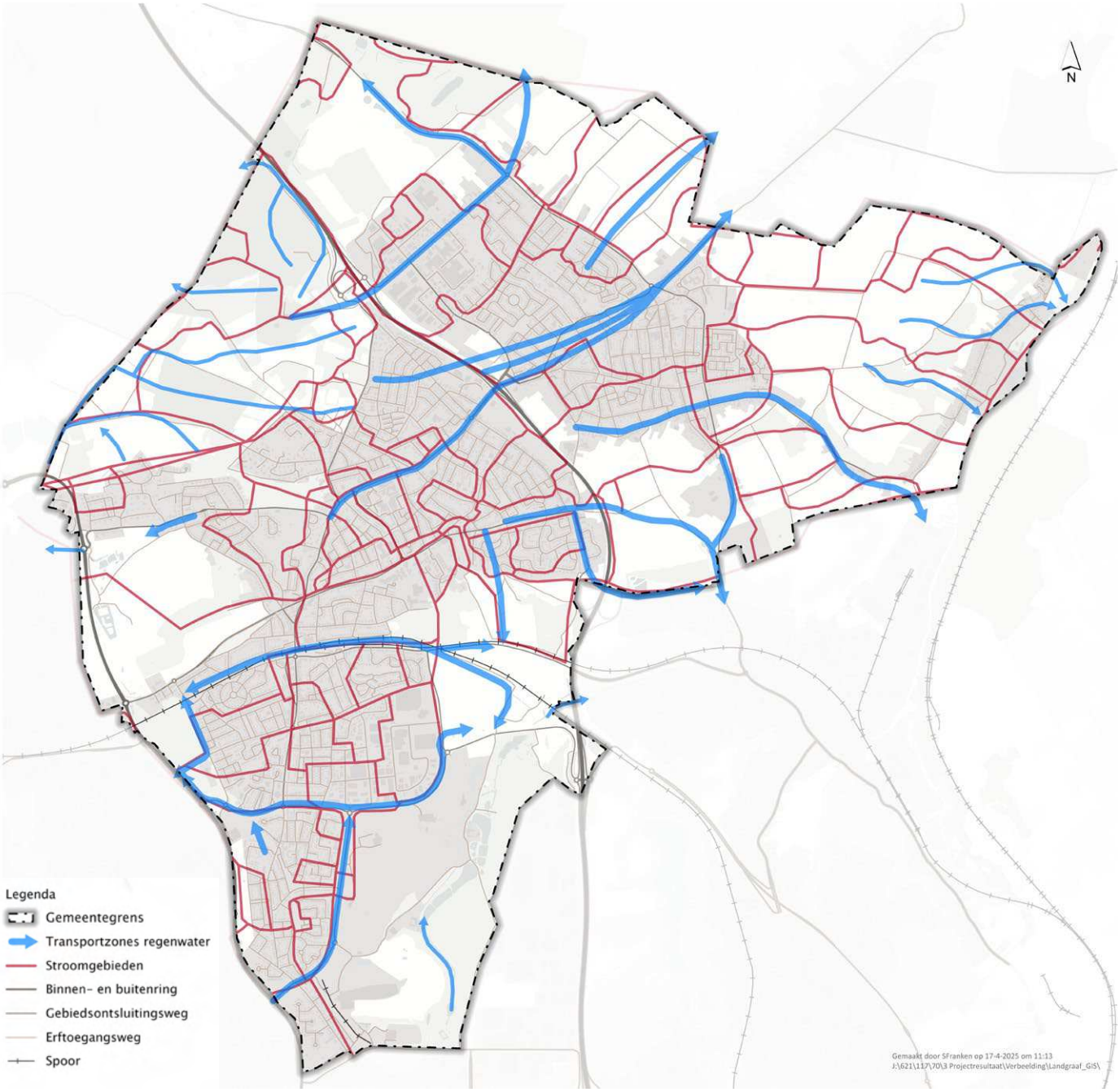

Figuur 26: Natuurlijke regenwaterstroombanen en hoogteverloop in Landgraaf

Samenwerking en bewustwording

Klimaatadaptatie is een gezamenlijke opgave. We ondersteunen initiatieven zoals Waterklaar en Greunstemit, en moedigen inwoners aan om tuinen te vergroenen en waterbewust te handelen. Door kennis te delen en samen te werken, zorgen we ervoor dat Landgraaf in 2050 veerkrachtig en klimaatbestendig is.

Koers

- We streven naar een gemeente zonder hittestress in 2050.
- Samen met inwoners, ondernemers en overheden werken we aan klimaatadaptatie, zodat dit een vanzelfsprekend onderdeel wordt van stad, straat en huis.
- We nemen maatregelen om ons te beschermen tegen wateroverlast.

4.9 Wonen in glooiend groen: Recreatie en beleefbare cultuurhistorie

4.9.1 Ambitie

In 2050 is Landgraaf een gemeente waarin (cultuur-)historie en recreatie een centrale rol spelen. Erfgoed, historische structuren en het landschap zijn niet alleen behouden, maar ook actief ingezet om de identiteit van Landgraaf te versterken en economische en toeristische kansen te benutten.

Door cultuur, recreatie en geschiedenis met elkaar te verbinden, zorgen we voor een dynamische en aantrekkelijke leefomgeving. Park Gravenrode blijft een belangrijk recreatief en toeristisch kerngebied.
De ontwikkeling van verblijfsrecreatie, evenementen en aanvullende voorzieningen dragen bij aan een sterke, samenhangende vrijetijdseconomie, waarbij een goede balans tussen toerisme en leefbaarheid gewaarborgd blijft.

We werken grensoverstijgend samen om het recreatieve en culturele aanbod te verrijken, bezoekers langer in de regio te houden en zo de lokale economie te versterken. Landgraaf blijft hierdoor een unieke en veelzijdige bestemming waar natuur, erfgoed en toerisme in harmonie samengaan.

4.9.2 Identiteit en geschiedenis

Landgraaf heeft een rijke (cultuur-)historie die zichtbaar en beleefbaar is in het landschap, het erfgoed en de karakteristieke bebouwing. We streven naar een groene, verbonden omgeving waarin natuur en historische structuren samenkomen en bijdragen aan de identiteit van de gemeente.

Erfgoed als verbindende factor

Erfgoed speelt een belangrijke rol in het versterken van de lokale en regionale identiteit. Historische linten (wegen), archeologische vondsten en cultureel erfgoed worden niet alleen behouden, maar ook geïntegreerd in ruimtelijke en sociale ontwikkelingen. Dit draagt bij aan een aantrekkelijke leefomgeving waarin inwoners zich thuis voelen en bezoekers de geschiedenis van Landgraaf kunnen ervaren.

Samenwerking en beleving

We stimuleren samenwerking over gemeente- en landsgrenzen heen om erfgoed en recreatie te verbinden en economische kansen te benutten. Toerisme en cultureel erfgoed versterken elkaar en dragen bij aan een levendige gemeente. Door erfgoed tastbaar te maken in de openbare ruimte en recreatieve voorzieningen, wordt Landgraaf nog aantrekkelijker voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

Duurzaam beheer en toekomstgericht erfgoed

Ons erfgoedbeleid richt zich op behoud, hergebruik en duurzaam beheer. We zoeken naar manieren om erfgoed en (cultuur-)historie beter te integreren in thema's als bouwen, natuur, economie en energie. Door een integrale aanpak zorgen we ervoor dat erfgoed niet alleen gekoesterd wordt, maar ook een actieve rol blijft spelen in de toekomst van Landgraaf.

Koers

- We beschermen en behouden erfgoed en maken het zichtbaarder en beleefbaarder voor educatieve en recreatieve doelen.
- We houden bij nieuwe initiatieven rekening met cultuurhistorische waarden.
- We stimuleren samenwerking over de gemeente- en landsgrenzen heen.

"Ik ben trots op de oude mijnwerkerswoningen in Leenhof en Lauradorp."
– Wenskaarten

"Het behoud van identiteit en geschiedenis vraagt om aandacht, zodat het verleden niet verloren gaat."
– Marktvisitaties

4.9.3 Cultuur

Kunst en cultuur verbinden verleden en toekomst en spelen een belangrijke rol in onze identiteit. Ze brengen mensen samen, bevorderen sociale cohesie en inspireren tot creativiteit. Een toegankelijk en divers cultureel aanbod verrijkt onze leefomgeving en maakt Landgraaf aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers.

Onze culturele identiteit is nauw verbonden met de geschiedenis en tradities van buurgemeenten en buurlanden. Door samenwerking en culturele evenementen versterken we deze banden en benadrukken we zowel wat ons uniek maakt als wat we delen.

Landgraaf kent een rijke cultuurhistorie, met monumenten, tradities en een actief verenigingsleven. Professionele en amateurkunst komen samen in diverse initiatieven en locaties zoals het theater, de muziekschool en het poppodium. Kunst en cultuur dragen bij aan ontmoeting, creativiteit en een sterke sociale samenhang.

Daarnaast biedt Landgraaf al veel op het gebied van natuur, recreatie, erfgoed en evenementen. Dit vormt kansen om onze uitstraling te versterken. Kunst in de openbare ruimte kan hieraan bijdragen en fungeert als verbindend en versterkend element in de leefomgeving.

Op lange termijn kijken we naar de rol van beeldende kunst in het publieke domein. Kunst kan identiteit en erfgoed versterken, maar ook samengaan met architectuur en design, bijvoorbeeld in stadsmeubilair of bewegwijzering. De natuurlijke omgeving blijft een belangrijk uitgangspunt.

Koers

- We zetten kunst en cultuur in om te inspireren, sociale cohesie te versterken en de leefbaarheid te verrijken.
- We streven naar een toegankelijk en divers cultureel aanbod dat onze identiteit versterkt en ontmoetingen tussen inwoners bevordert.

"Gemeente Landgraaf is een gemeente met aandacht voor mens en cultuur."
– Wenskaarten

4.9.4 Recreatie

Landgraaf heeft zich ontwikkeld tot een belangrijke toeristische en recreatieve bestemming binnen Parkstad Limburg. Waar de regio ooit werd gedomineerd door mijnbouw, zijn de voormalige mijnterreinen getransformeerd tot aantrekkelijke recreatiegebieden. De Wilhelminaberg met SnowWorld, het familiepark Mondo Verde en het evenementencomplex Megaland zijn inmiddels bekende trekpleisters die bijdragen aan een sterke vrijetijdseconomie, waarin een aanzienlijk deel van de bevolking werkzaam is.

Doorontwikkeling van Park Gravenrode

Park Gravenrode is het kloppend hart van de recreatieve en toeristische sector in Landgraaf. Dit gebied brengt natuur, recreatie en cultuur samen en herbergt diverse bekende trekpleisters, zoals de Wilhelminaberg, SnowWorld, Mondo Verde, Megaland, Kasteel Strijthagen, Overste Hof en Winselerhof. Om deze status te behouden en verder te versterken, zetten we in op kwalitatieve groei en vernieuwing.

Een belangrijke ontwikkeling binnen Park Gravenrode is de invulling van de locatie Rouenhof. Hier liggen kansen voor een aanvullende verblijfs- en dagrecreatieve attractie die het bestaande aanbod verrijkt en aansluit bij de landschappelijke en toeristische kwaliteiten van het gebied. Door de toevoeging van nieuwe verblijfsaccommodaties stimuleren we een langere verblijfsduur van bezoekers, wat de lokale economie en werkgelegenheid ten goede komt. De doorontwikkeling van de Wilhelminaberg levert een belangrijke bijdrage aan de versterking van de landschappelijke kwaliteit, de recreatieve beleving en de duurzame gebiedsontwikkeling. Als onderdeel van deze ontwikkeling groeit de Wilhelminaberg verder uit tot een recreatief en toeristisch knooppunt van betekenis binnen de Euregio.

"Landgraaf heeft Kasteel Schaesberg – een kasteel dat we moeten behouden voor recreatie en cultureel erfgoed."
– Wenskaarten

"Trots op grote evenementen zoals PinkPop en dat Landgraaf oog heeft voor kleine evenementen."
– Wenskaarten

Daarnaast onderzoeken we de doorontwikkeling van het evenemententerrein Megaland, de thuisbasis van het iconische Pinkpop-festival. Landgraaf heeft zich met dit festival en andere grootschalige evenementen op de kaart gezet als evenementenstad. We willen deze status behouden, maar tegelijkertijd een goede balans vinden tussen het economische en culturele belang van Megaland en de leefbaarheid voor omwonenden. Daarom kijken we naar flexibele gebruiksmogelijkheden die passen binnen een prettig woon- en leefklimaat.

Versterking van de recreatieve infrastructuur

Naast de verdere ontwikkeling van Park Gravenrode blijft aandacht voor de recreatieve infrastructuur een speerpunt. De Parkstadroute, een recreatieve fiets- en wandelroute, verbindt Park Gravenrode met andere toeristische trekpleisters in de regio. Dit versterkt niet alleen de bereikbaarheid, maar draagt ook bij aan een betere beleving van het landschap en nodigt uit tot actieve recreatie.

Regionale samenwerking en grensoverstijgende netwerken

Recreatie stopt niet bij de gemeentegrenzen. We werken samen met buurgemeenten en over de grens aan recreatieve netwerken, zoals wandel- en fietsroutes en natuurparken. Door voorzieningen beter op elkaar af te stemmen en gezamenlijke promotie te stimuleren, versterken we het recreatieve aanbod en de economische spin-off voor de regio.

"Landgraaf aantrekkelijk maken voor toerisme, maar wel behoedzaam zijn met het groen."
– Wenskaarten

"Pinkpop moet behouden blijven in Landgraaf."
- Marktvisitaties

"Ik ben trots op SnowWorld, Pinkpop, Wilhelminaberg."
– Marktvisitaties

"Er moet meer geïnvesteerd worden in cultuur, welzijn en sport."
– Wenskaarten

Cultureel erfgoed als onderdeel van recreatie

Naast natuur en attracties speelt erfgoed een belangrijke rol in de identiteit van Landgraaf. Het mijnverleden, de Romeinse vicus in Rimburg, de Via Belgica en kastelen zoals Strijthagen en Schaesberg bieden kansen om cultuur en recreatie te verbinden. Digitale platforms zoals 'Ontdek Landgraaf' en storytelling versterken deze beleving, zowel voor inwoners als bezoekers.

Met deze ontwikkelingen zorgen we ervoor dat Park Gravenrode en de bredere recreatieve sector in Landgraaf toekomstbestendig blijven, waarbij natuur, cultuur en toerisme in harmonie samengaan met een prettig woon- en leefklimaat.

Koers

- We zetten naast dagtoerisme ook in op verblijftoerisme.
- We werken regionaal en grensoverstijgend samen aan recreatieve netwerken om een aantrekkelijk aanbod in de regio te creëren.
- We ontwikkelen de Wilhelminaberg verder als recreatief en toeristisch knooppunt.
- We zetten in op een verdere ontwikkeling van recreatief en cultureel aanbod.
- De locatie Rouenhof wordt ontwikkeld tot een kwalitatief hoogwaardige toeristische recreatiebestemming met verblijfsaccommodaties, die complementair is aan het bestaande toeristische en recreatieve aanbod in Landgraaf.
- We behouden Megaland als toonaangevende evenementenlocatie en verkennen mogelijkheden om het terrein breder te benutten. Tegelijkertijd zoeken we naar een goede balans tussen levendige evenementen en een prettig woon- en leefklimaat voor omwonenden.

4.10 Visiekaart: Wonen in glooiend groen

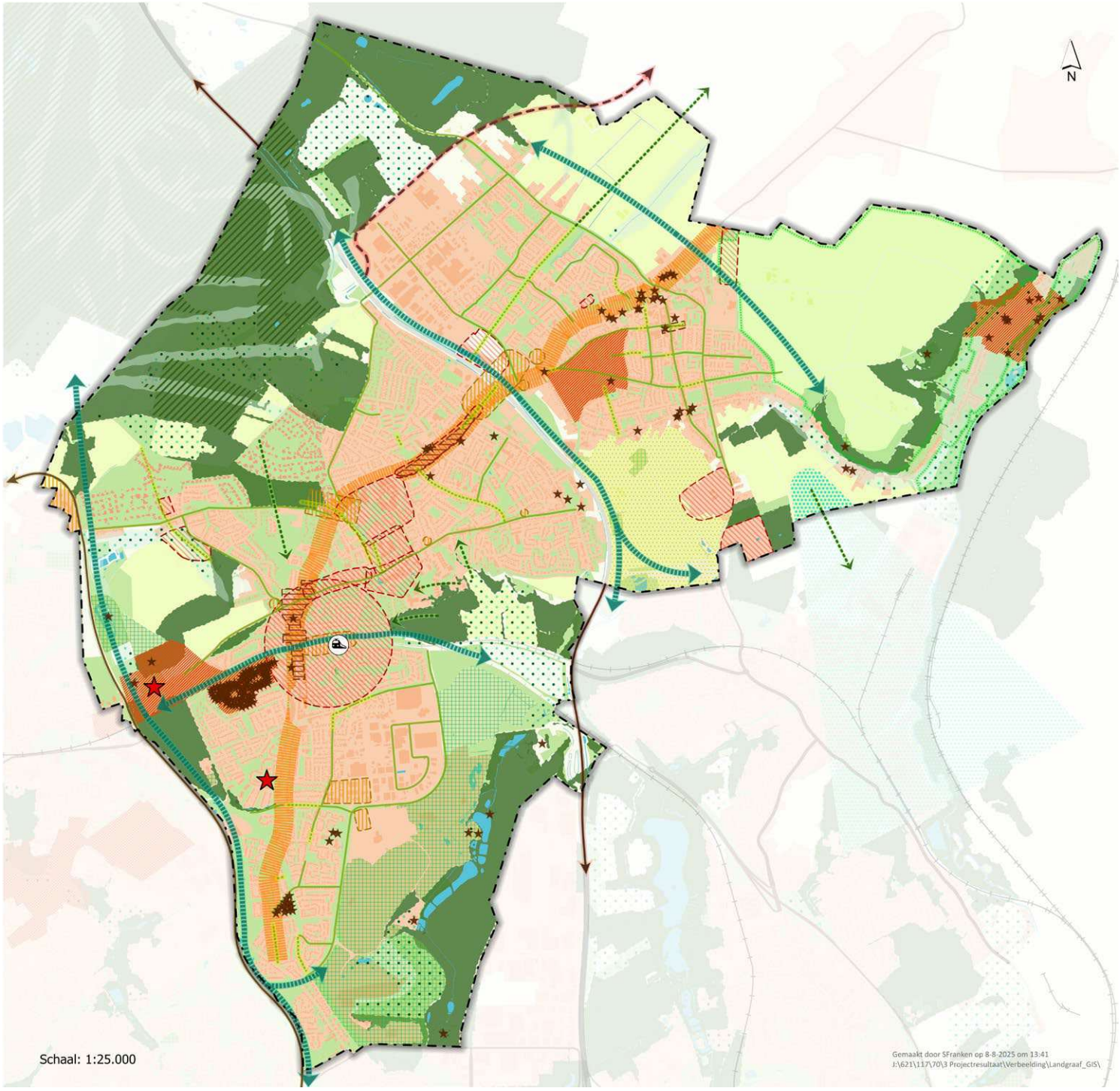

Legenda

- Gemeentegrens
- Treinstation
- Rijksmonumenten
- Gemeentelijk vastgoed onder de loep als transformatie
- Binnenring
- Buitenring N300
- Randweg Abdissenbosch
- Groene hoofdverbindingen
- Groene vingers
- Bestaande groenverbinding
- Gewenste groenverbinding
- Ruggengraat
- Transformatiegebieden
- Transformatie aanloopgebied
- Zoeklocatie wonen
- Openheid behouden
- Uitzicht waarborgen
- Groenblauwe mantel
- Beekdal
- Natura 2000
- Stiltegebied
- Recreatiegebied
- Beschermde stads- en dorpsgezichten
- Wonen in het groen
- Stedelijk gebied
- Natuurnetwerk Nederland
- Water
- Algemeen groen
- Agrarisch gebied

Figuur 27: Visiekaart Wonen in glooiend groen

4.11 Grensoverstijgend samenwerken: Gezonde economie

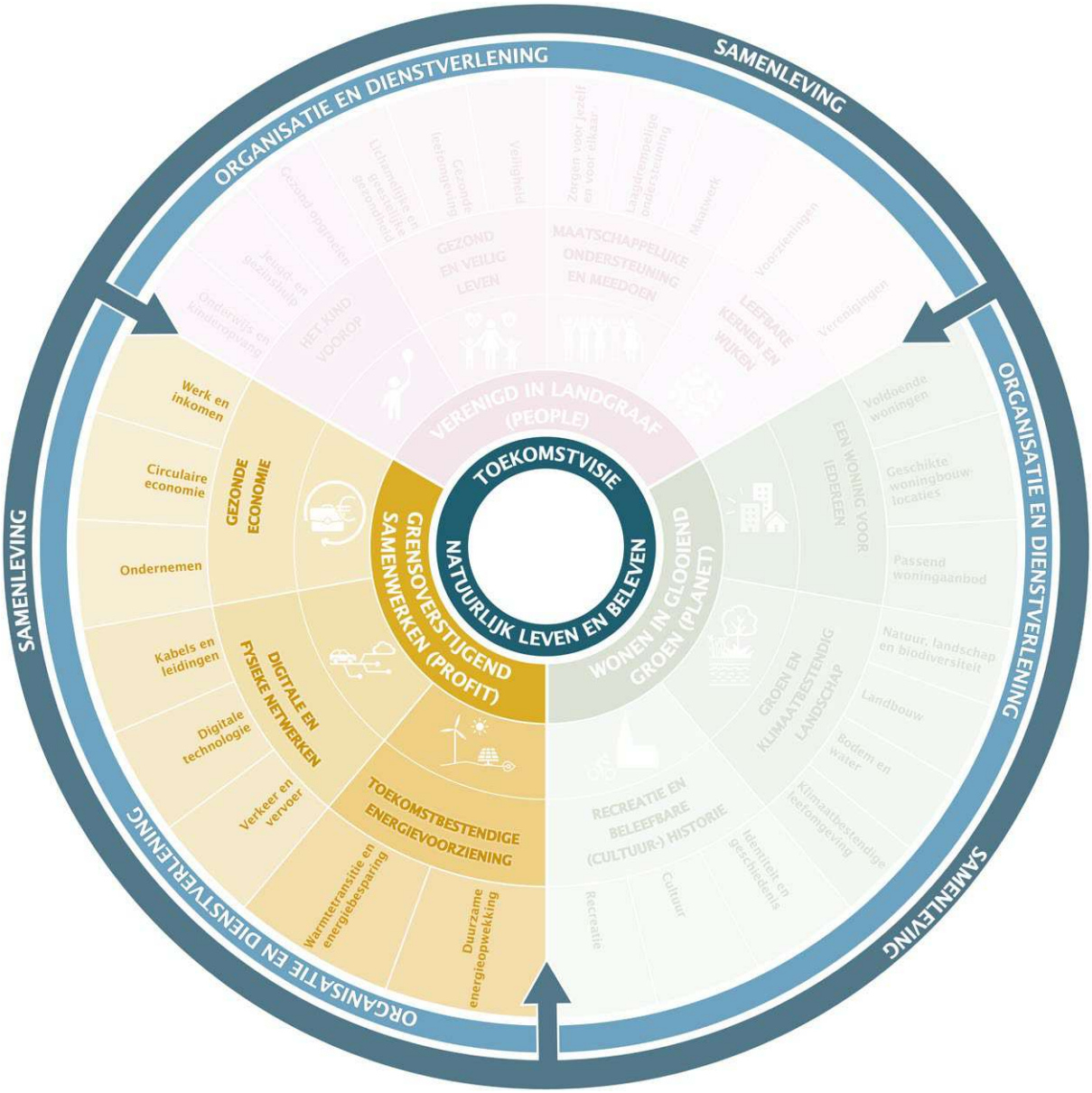

Figuur 28: Ambities Grensoverstijgend samenwerken

4.11.1 Ambitie

In 2050 is Landgraaf een aantrekkelijke plek om te werken, wonen en verblijven. De combinatie van bedrijvigheid, winkelcentra en recreatie houdt de gemeente levendig. Het midden- en kleinbedrijf (MKB) vormt een sterke pijler binnen de economie. We versterken de kernen, verduurzamen bedrijventerreinen en zorgen voor een goed vestigingsklimaat.

Samenwerking met bedrijven, onderwijs en inwoners is essentieel om de economie toekomstbestendig te maken. We spelen in op trends, stimuleren talentontwikkeling en bieden ondernemers groeiruimte. Leefbaarheid staat centraal: een goede woningmarkt, sterke voorzieningen en een veilige, bereikbare omgeving. Zo bouwen we aan een gezonde, duurzame economie met voldoende werkgelegenheid en kansen voor onze beroepsbevolking.

4.11.2 Werk en inkomen

Iedereen in Landgraaf moet kunnen participeren, met werk als hoogste vorm. We streven naar een inclusieve arbeidsmarkt en stimuleren samenwerking met buurgemeenten om werkzoekenden meer kansen te bieden. Werkgevers en opdrachtnemers worden aangemoedigd om banen te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Wonen en werken zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. We investeren in een diverse woningvoorraad, zodat mensen van verschillende inkomensgroepen zich hier kunnen vestigen. Met een goede OV-verbinding versterken we de bereikbaarheid, zodat mensen kunnen wonen in Landgraaf en werken in omliggende regio's.

Om duurzame werkgelegenheid te bevorderen, ondersteunen we initiatieven die langdurige arbeidskansen bieden. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgen extra begeleiding, zodat ze de rust en stabiliteit vinden om weer actief deel te nemen. Dit draagt bij aan een sociaal sterke en economisch veerkrachtige gemeente.

Koers

- We bouwen woningen voor diverse inkomensgroepen en versterken de sociale structuur met nieuw talent. Dankzij het goede openbaar vervoer kunnen mensen hier wonen en elders werken.
- We stimuleren opdrachtnemers om kansen te bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- We creëren rust voor mensen met een achterstand door ze goed te begeleiden.

4.11.3 Circulaire economie

De transitie naar een circulaire economie is essentieel voor een duurzame en concurrerende regio. We werken grensoverstijgend samen met bedrijven en overheden om grondstoffen te besparen, afval te verminderen en materialen te hergebruiken. Dit biedt economische kansen en draagt bij aan CO^2-reductie en werkgelegenheid.

Om onze regio toekomstbestendig te maken, richten we ons op circulair bouwen en een duurzamer beheer van het landelijk gebied, passend bij nationale en regionale doelstellingen. We benutten innovaties in productie en consumptie om verspilling tegen te gaan en kringlopen te sluiten. Zo versterken we de regionale economie én verminderen we onze ecologische voetafdruk.

"Mijn wens voor de toekomst zijn meer winkels in Landgraaf."
- Marktvisitaties

"Er moet genoeg werkgelegenheid zijn in de regio."
– Middelbare scholen (Brandenberg en Eijkhagen)

"Meer werk voor jongeren is nodig voor de toekomst."
– Middelbare scholen (Brandenberg en Eijkhagen)

"Mijn wensen zijn meer hippe horecagelegenheden en gezellige terrasjes in Landgraaf."
– Wenskaarten

Parkstad en de gemeenten in de regio nemen al stappen op het gebied van circulariteit, met projecten zoals circulair bouwen en samenwerkingen met het afvalbedrijf. De komende jaren intensiveren we deze inspanningen, onder andere door beter beheer van grondstoffen, meer gescheiden afvalinzameling en hoogwaardige verwerking.

De circulaire economie biedt niet alleen milieuwinst, maar ook kansen voor innovatie en banen. Door te investeren in hergebruik, reparatie en nieuwe bedrijfsmodellen versterken we het duurzame groeipotentieel van onze regio en verbeteren we de levenskwaliteit van inwoners. Ons uiteindelijke doel is een duurzame, afvalvrije gemeente in 2050.

Koers

- We stimuleren de transitie naar een circulaire economie door slimmer om te gaan met grondstoffen en afval.
- We verbeteren afvalscheiding en -verwerking, verhogen de kwaliteit van ingezamelde materialen en zetten in op preventie van afval door bewustwording en educatie.
- We verbeteren het beheer van materialen en verminderen verspilling om duurzaamheid en samenwerking in de Euregio te bevorderen en onze ecologische voetafdruk te verminderen.
- We benutten economische kansen door efficiënter te produceren en consumeren, wat CO_2-uitstoot verlaagt en werkgelegenheid creëert.
- We versterken duurzame groei door investeringen in hergebruik, reparatie en nieuwe bedrijfsmodellen.

4.11.4 Ondernemen

Winkelcentra

De detailhandel staat onder druk door online winkelen en schaalvergroting, wat het voorzieningenaanbod in de kernen beïnvloedt. Om levendige centra te behouden, richten we ons op compacte winkelgebieden met een brede functiemix, waaronder wonen, horeca, zorg en cultuur. Dit maakt de centra aantrekkelijk voor jong en oud.

Landgraaf is omgeven door groen, maar de centra zijn versteend. Door vergroening trekken we het groen door naar de kernen en pleinen, waardoor deze uitgroeien tot levendige ontmoetingsplekken. Dit versterkt de horeca en de aantrekkelijkheid van Landgraaf als verblijfsplek.

Om leegstand en ondermijning te voorkomen, transformeren we de aanloopgebieden naar de centra zoveel mogelijk tot aantrekkelijke woongebieden. Dit verbetert de leefbaarheid en voorziet in de woningbehoefte.

Koers

- We concentreren zo veel mogelijk publieksaantrekkende functies, zoals winkels, horeca, cultuur, maatschappelijke voorzieningen en andere publieksfuncties, in compacte winkelcentra die gericht zijn op sfeer, beleving en ontmoeting.
- We transformeren de aanloopgebieden naar de winkelcentra (de straten rondom de centra) zoveel mogelijk tot aantrekkelijke woongebieden, om leegstand te verminderen en de leefbaarheid te verbeteren.
- We stimuleren de vergroening van de winkelcentra.

"Winkelcentrum Op de Kamp moet blijven, met uitbreidingen van meer winkels."
– Wenskaarten

Bedrijventerreinen

Door beperkte uitbreidingsruimte richten we ons hoofdzakelijk op opwaardering, verduurzaming, vergroening en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen. Regionale samenwerking helpt om bedrijvigheid te behouden en werkgelegenheid te stimuleren. Waar vestiging binnen Landgraaf niet mogelijk is, zoeken we regionale alternatieven.

We streven naar toekomstbestendige bedrijventerreinen die voldoen aan de eisen van de nieuwe economie en het MKB optimaal faciliteren. Verduurzaming speelt hierin een sleutelrol, met aandacht voor energieschaarste, circulair ondernemen en efficiënter gebruik van materialen en afvalstromen.

Grensoverstijgende samenwerking biedt bedrijven toegang tot bredere markten, expertise en partners. We ondersteunen start-ups en kleine bedrijven actief in hun groei, ook buiten de gemeentegrenzen.

Koers

- We stimuleren herstructurering verduurzaming en vergroening van bedrijventerreinen, wat efficiënt ruimtegebruik, biodiversiteit en klimaatadaptatie bevordert.
- We stimuleren toekomstbestendige bedrijventerreinen door samenwerking en verduurzaming, waarbij circulair ondernemen en efficiënt ruimtegebruik centraal staan.

"Landgraaf moet meer aandacht schenken voor lokale ondernemers."
– Wenskaarten

4.12 Grensoverstijgend samenwerken: Digitale en fysieke netwerken

4.12.1 Ambitie

In 2050 is onze infrastructuur duurzaam, efficiënt en toekomstbestendig. We stimuleren schone mobiliteit en maken actieve verplaatsingen aantrekkelijk en veilig. Onze centrale ligging in de Euregio benutten we optimaal met sterke grensoverstijgende verbindingen per weg en spoor.

We bevorderen een goed functionerend openbaar vervoernetwerk door samenwerking met relevante overheden en partners. Daarnaast zorgen we voor voldoende ruimte in de ondergrond voor kabels en leidingen, zodat onze infrastructuur flexibel en voorbereid is op toekomstige ontwikkelingen.

4.12.2 Kabels en leidingen

Ondergrond

De ondergrond is essentieel voor onze leefomgeving en moet zorgvuldig worden benut zonder uitputting. Gemeenten moeten nadenken over bescherming en slim gebruik van de bodem. Bij bouwen speelt zowel de chemische als de draagkwaliteit van de bodem een rol.

Druk op de ondergrond

Door de energietransitie neemt de druk op de ondergrond toe, onder andere voor kabels en leidingen. Landgraaf heeft daarnaast veel archeologisch erfgoed, dat we zoveel mogelijk in situ willen behouden. Ook houden we rekening met de mogelijke aanwezigheid van oorlogsresten, vooral rondom het station. Dit vraagt om een functiegerichte aanpak, waarin archeologie, verontreiniging en kabels en leidingen in balans worden gebracht met onder andere wortels van bomen en struiken.

Kwalitatieve inpassing van de energietransitie

De energietransitie heeft een groeiende impact op onze leefomgeving. We zoeken naar een zorgvuldige balans tussen verduurzaming en behoud van landschappelijke en ecologische waarden, waarbij ruimtelijke kwaliteit en agrarisch gebruik worden meegenomen.

Aanpak netcongestie

Door de toenemende energiebehoefte moet het laagspanningsnet in Landgraaf verzwaard worden, inclusief uitbreiding van transformatorhuisjes. Ook het middenspanningsnet voor bedrijven bereikt zijn limiet, wat vraagt om netwerkuitbreiding en alternatieve oplossingen zoals energiehubs, waarbij bedrijven lokaal energie opwekken en verdelen.

Ruimte voor kabels en leidingen

De vraag naar ondergrondse infrastructuur groeit, onder meer door netcongestie en bodemenergie. Vergroening en bomenaanplant kunnen conflicteren met kabels en leidingen, wat vraagt om wortelgeleidende oplossingen en heldere afspraken over wegprofielen. Daarnaast kan snippergroen strategisch worden ingezet voor toekomstige nutsvoorzieningen. Een gestructureerde aanpak voor ondergrondse en bovengrondse infrastructuur helpt om werkzaamheden te coördineren en de ruimtelijke ordening te verbeteren.

Koers

- We beschermen en benutten de bodem duurzaam, met aandacht voor verontreiniging, oorlogsresten en archeologisch erfgoed.
- We stimuleren maatregelen om overbelasting van het elektriciteitsnet te verminderen.
- We reguleren en coördineren het gebruik van de ondergrond, zodat er voldoende ruimte blijft voor toekomstige voorzieningen.

4.12.3 Digitale technologie

Digitale technologie helpt bij slimmer beheer van verkeersstromen, energieverbruik en duurzame maatregelen. Door data-analyse kunnen we integraal beleid ontwikkelen dat meerdere gemeentelijke doelen ondersteunt en gericht inspelen op toekomstige opgaven.

Nationale data geven een beperkt beeld, omdat ze grensoverstijgende dynamiek missen. We zetten daarom in op Euregionale data, waarmee we inzicht krijgen in mobiliteit, economie en sociale vraagstukken in Nederland, België en Duitsland. Dit helpt bij beter afgestemde beleidskeuzes en samenwerking in de Euregio.

Koers

- We benutten digitale technologie en Euregionale data voor slimmer beleid en grensoverstijgende samenwerking.

"Mijn wens voor de toekomst van Landgraaf is de digitale transformatie van de gemeente Landgraaf. De gedachte is om informatie naar de burger en ondernemers te brengen. Het dient snel en gemakkelijk te zijn."
– Wenskaarten

4.12.4 Verkeer en vervoer

Autobereikbaarheid

De bereikbaarheid van Landgraaf en de regio Parkstad-Limburg verbeteren we door de noodzakelijke aanleg van de Randweg Abdissenbosch in combinatie met de B221n in Duitsland. Deze ontbrekende schakel verbindt de N300 (Buitenring Parkstad Limburg) direct met het Duitse hoofdwegennet en is essentieel voor de mobiliteit en leefbaarheid in de regio.

Waarom deze verbinding noodzakelijk is:

- Verkeersoverlast en leefbaarheid: Ontlasting van woonkernen in zowel Parkstad als de Duitse grensregio van doorgaand (vracht)verkeer, waardoor de verkeersveiligheid en leefkwaliteit verbeteren.
- Regionale en internationale bereikbaarheid: Een hoogwaardige oost-westverbinding tussen het Nederlands en Duits hoofdwegennet, die de infrastructuur versterkt.
- Economische groei en ruimtelijke ontwikkeling: Stimulering van economische activiteiten, versterking van Landgraaf en Parkstad als vestigingsplaats voor bedrijven en toerisme, en betere ontsluiting van bedrijventerreinen.

De Randweg Abdissenbosch is een cruciale investering in de toekomst van Zuid-Limburg en draagt bij aan een duurzaam en goed verbonden mobiliteitsnetwerk.

"Mijn wens is een verkeersveiliger Landgraaf."
- Marktvisitaties

"Beter, betrouwbaarder en gratis Openbaar Vervoer."
– Middelbare scholen (Brandenberg en Eijkhagen)

"Er moet meer aandacht komen voor inclusie, met name bij infrastructuur voor mindervaliden."
- Marktvisitaties

Parkeren

Bij nieuwe ontwikkelingen passen we het aantal te realiseren parkeerplaatsen aan op de daadwerkelijke behoefte. Het parkeerbeleid blijft vraagvolgend, maar met een kritische blik zodat we kunnen voorkomen dat er parkeerplaatsen worden aangelegd die niet of maar heel beperkt worden gebruikt. Parkeren op afstand en gebundelde parkeerplaatsen passen we steeds meer toe.

Autobezit

We stimuleren alternatieven voor de auto, zoals lopen, fietsen, deelmobiliteit en openbaar vervoer, en investeren in veilige en comfortabele voorzieningen voor voetgangers en fietsers.

Tegelijkertijd blijft de auto voor veel inwoners in Landgraaf een onmisbaar vervoermiddel, zolang het openbaar vervoer niet is verbeterd. Forenzen, ouderen en andere inwoners zijn vaak aangewezen op de auto voor hun dagelijkse mobiliteit. Daarom zorgen we voor goede autoverbindingen en een vlotte doorstroming van verkeer. We nemen geen maatregelen die autobezit en -gebruik onnodig bemoeilijken zonder volwaardige alternatieven.

Balans tussen alternatieven en autobezit

We werken stapsgewijs aan betere mobiliteitsopties, terwijl we autobezit blijven faciliteren waar dit nodig is, zoals met voldoende parkeervoorzieningen. Zo zorgen we voor een evenwichtige transitie naar duurzame mobiliteit, zonder verkeersveiligheid, bereikbaarheid of leefbaarheid te verliezen.

Verkeersveiligheid

Technologische ontwikkelingen en landelijke maatregelen helpen om verkeersslachtoffers te verminderen. Een veilige infrastructuur blijft essentieel, waarbij we een goede balans zoeken tussen de belangen van alle weggebruikers. Educatie, voorlichting en handhaving dragen bij aan veiliger verkeersgedrag en bewustwording.

Inrichting openbare ruimte

Bij de (her)inrichting van wegen en openbare ruimte streven we naar een evenwichtige verdeling van de beschikbare ruimte. Voetgangers, fietsers, groen en autoverkeer krijgen voldoende ruimte, waarbij we doorstroming, parkeergelegenheid en veiligheid zorgvuldig afwegen. Waar mogelijk zijn vrijliggende of aanliggende fietspaden het uitgangspunt. We minimaliseren onnodige verharding en richten de openbare ruimte inclusief in, zodat iedereen, inclusief mensen met een beperking, er optimaal gebruik van kan maken.

Duurzame mobiliteit

We stimuleren schone en duurzame mobiliteit, zoals elektrisch vervoer en mogelijke toekomstige energiebronnen zoals waterstof. Onze infrastructuur wordt hierop voorbereid. Daarnaast bevorderen we lopen, fietsen, deelmobiliteit en OV-gebruik, ondersteund door bewustwordingscampagnes en digitale reisinformatie die reisopties efficiënt combineert.

Technologische innovaties

Nieuwe technologieën zullen mobiliteit ingrijpend veranderen. We volgen ontwikkelingen actief en benutten kansen om mobiliteit slimmer en efficiënter te organiseren.

> ***"Er moeten bredere fietspaden komen in Landgraaf."***
> *– Middelbare scholen (Brandenberg en Eijkhagen)*

Fietsen en wandelen: verbinden en verduurzamen

We verbeteren de fiets- en wandelverbindingen, zoals de 34 km lange Parkstadroute (Leisure Lane), die Beekdaelen, Heerlen, Brunssum, Landgraaf, Kerkrade en Simpelveld verbindt en toegang biedt tot culturele en natuurlijke bezienswaardigheden. Maar ook met praktische voordelen voor mensen die op de fiets naar het werk, naar familie of naar huis gaan. Tegelijkertijd is de route de schakel in het internationale netwerk van langeafstand fietsroutes tussen de Duitse Vennbahn en het Belgische Kolenspoor. Investeringen in veilige en comfortabele fietspaden en wandelroutes blijven prioriteit, zodat fietsen en wandelen vanzelfsprekende en duurzame vervoerskeuzes worden.

Koers

- We stimuleren schone mobiliteit door te investeren in veilige, comfortabele en groene fiets- en wandelroutes en het bevorderen van toegankelijke en duurzame vervoersopties, zoals fietsen, wandelen en openbaar vervoer.
- We erkennen het belang van de auto in Landgraaf en zorgen voor goede autoverbindingen, parkeervoorzieningen en een vlotte doorstroming. Maatregelen die autobezit en -gebruik beperken, nemen we alleen als er volwaardige alternatieven beschikbaar zijn.
- We verbeteren de internationale bereikbaarheid door de aanleg van de Randweg Abdissenbosch richting Duitsland.
- We zetten ons in voor een betere regionale en (Eu)regionale bereikbaarheid door samen te werken met provincie en vervoerders, met als doel verbeterde busverbindingen binnen Parkstad en snelle treinverbindingen met omliggende steden, zoals Heerlen, Aken en Luik.

4.13 Grensoverstijgend samenwerken: Toekomstbestendige energievoorziening

4.13.1 Ambitie

Landgraaf is in 2050 klimaatneutraal. De Europese Unie heeft in 2016 het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend om de opwarming van de aarde onder de 2 graden, liefst 1,5 graden, te houden. In 2030 moet de EU 55% minder CO2 uitstoten en in 2050 klimaatneutraal zijn. Dit betekent dat er dan netto geen broeikasgassen meer vrijkomen. De Nederlandse overheid heeft samen met bedrijven en organisaties maatregelen afgesproken in het nationale Klimaatakkoord.

De energietransitie gebeurt stapsgewijs, zodat veranderingen haalbaar en betaalbaar blijven. We ondersteunen en ontzorgen inwoners en stimuleren hen waar mogelijk om op een geschikt moment te investeren in duurzame maatregelen.

4.13.2 Warmtetransitie en energiebesparing

Aardgasvrije gebouwde omgeving

De warmtetransitie en energiebesparing gaan hand in hand met als doel een aardgasvrije omgeving in 2050. Gemeenten kunnen gebieden aanwijzen die overstappen op duurzame alternatieven. Tot 2030 ligt de nadruk op isolatie en energiezuinigheid, met extra aandacht voor energiearmoede en woningen met lage energielabels. Samenwerking met eigenaren en maatschappelijke partners is hierin cruciaal.

Energietransitie in Parkstad Limburg

Sinds 2013 zet Parkstad Limburg in op een energieneutrale regio in 2040 (PALET). De focus ligt op energiebesparing en duurzame opwekking. Landgraaf wil in 2030 20% minder aardgas gebruiken (t.o.v. 2019) en ondersteunt inwoners bij haalbare en betaalbare verduurzaming.

Aanpak

1. Buurtgericht: Warmteuitvoeringsplannen per buurt, met prioriteit voor woningen met slechte energielabels, energiearmoede en woningen die makkelijk te verduurzamen zijn.
2. Gemeentebreed: Via het Isolatie- en Verduurzamingsprogramma Parkstad (IVP) bieden we tot 2030 subsidies en ondersteuning voor alle inwoners.

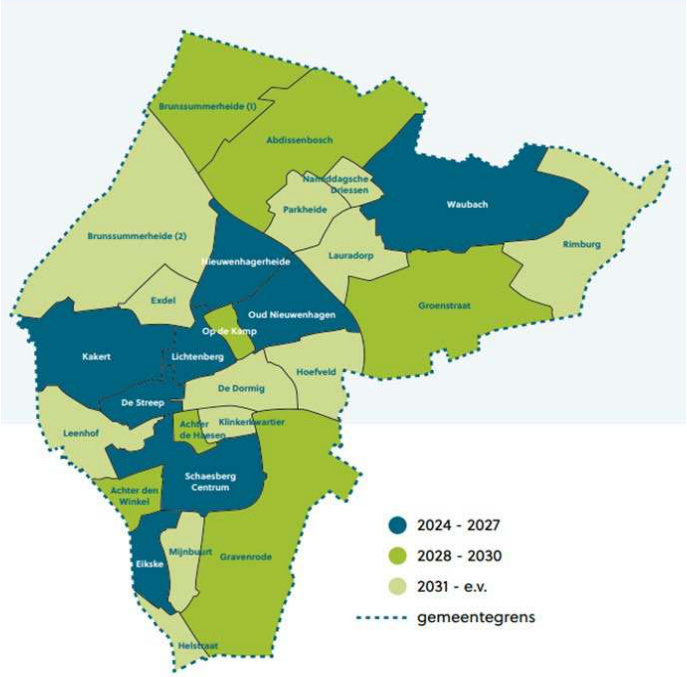

Figuur 29: Buurtplanning uitvoering warmtetransitie

Warmteprogramma en grensoverschrijdende samenwerking

Het Warmteprogramma wordt elke vijf jaar geactualiseerd en biedt inzicht in kansrijke alternatieven voor aardgas. Tot 2030 ligt de focus op isolatie en hybride warmtepompen. Hoewel een collectief warmtenet een optie blijft, zijn er binnen Landgraaf onvoldoende warmtebronnen. Daarom zoeken we samenwerking met België en Duitsland om restwarmte uit industrieën te benutten.

Spanningsveld tussen verduurzaming en soortenbescherming

Bij isolatiewerkzaamheden kunnen beschermde diersoorten, zoals vleermuizen en huismussen, worden verstoord. Daarom werken we met een soortenmanagementplan en een gemeentebrede omgevingsvergunning, zodat eigenaren geen individuele vergunningen hoeven aan te vragen.

Ruimtelijke kwaliteit en verduurzaming

Verduurzamingsmaatregelen beïnvloeden soms het uiterlijk van gebouwen. We zorgen ervoor dat duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit elkaar versterken in plaats van belemmeren.

"Landgraaf heeft een evenwichtige aanpak van milieu en duurzaamheid nodig."
– Wenskaarten

Regionale samenwerking

Waar efficiënt, werken we samen met Parkstadgemeenten en de Stadsregio Parkstad Limburg op het gebied van warmtetransitie, zowel in beleid als uitvoering. Lokale belangen blijven hierbij gewaarborgd.

Financiële randvoorwaarden

Gemeenten ontvangen financiering van het Rijk voor klimaatmaatregelen. Indien deze ontoereikend is, moeten ambities en doelstellingen kritisch worden heroverwogen.

Koers

- We zetten in op energiebesparing en energiezuinigheid, met nadruk op isolatie en efficiënt energiegebruik.
- We bestrijden energiearmoede door ondersteuning en gerichte maatregelen.
- We stimuleren en ondersteunen inwoners waar mogelijk bij energiebesparing via subsidies, ontzorgingstrajecten en financieringsmogelijkheden.
- We werken samen met gebouweigenaren, Parkstadgemeenten en de Stadsregio Parkstad Limburg om de energietransitie te realiseren.

"Dat de gemeente meedenkt aan een zo gunstig mogelijk klimaatbeleid."
– Wenskaarten

4.13.3 Duurzame energieopwekking

We werken samen met buurlanden en de regio om energie op een duurzame en innovatieve manier op te wekken en te delen. Dit versterkt de energiezekerheid en vermindert de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen.

Energietransitie in Parkstad Limburg

Sinds 2013 zet Parkstad Limburg in op een energieneutrale regio in 2040, vastgelegd in het beleidskader PALET. Dit sluit aan bij de Regionale Energie Strategie (RES), waarin zestien gemeenten, de Provincie en het Waterschap afspraken hebben gemaakt over hernieuwbare energieopwekking.

Ruimte voor duurzame energieopwekking

We stimuleren energieopwekking op daken, parkeerplaatsen en onbenutte terreinen binnen de bebouwde omgeving. We onderzoeken knelpunten bij de realisatie van zonnedaken en zoeken manieren om bedrijven en inwoners hierin beter te ondersteunen.

In 2050 zijn we een energieneutrale gemeente. We investeren en stimuleren een duurzame opwekking van energie. Daarnaast hebben we op de visiekaart zoekgebieden aangewezen waar duurzame energieopwekking (zon en wind) kan plaatsvinden. Belemmeringen nemen we zoveel mogelijk weg, zodat nieuwe energieprojecten gerealiseerd kunnen worden om onze doelstelling te behalen.

Grensoverstijgende samenwerking

We benutten kansen voor grensoverstijgende energieopslag en -uitwisseling. Restwarmte uit industriële processen in België en Duitsland kan bijvoorbeeld worden ingezet voor verwarming in Landgraaf.

Balans tussen verduurzaming en ruimtelijke kwaliteit

Duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit gaan hand in hand. Energieprojecten worden zorgvuldig ingepast in de omgeving en inwoners worden betrokken bij de planvorming.

Regionale samenwerking en financiële haalbaarheid

We werken samen met Parkstadgemeenten en de Stadsregio Parkstad Limburg om de energietransitie efficiënt en haalbaar te maken. De uitvoering is afhankelijk van Rijksbijdragen en subsidies. Als deze ontoereikend zijn, maken we bewuste keuzes in onze ambities.

"Meer aandacht voor energie (zonneweiden, op daken van huizen en bedrijven)."
– Wenskaarten

4.14 Visiekaart: Grensoverstijgend samenwerken

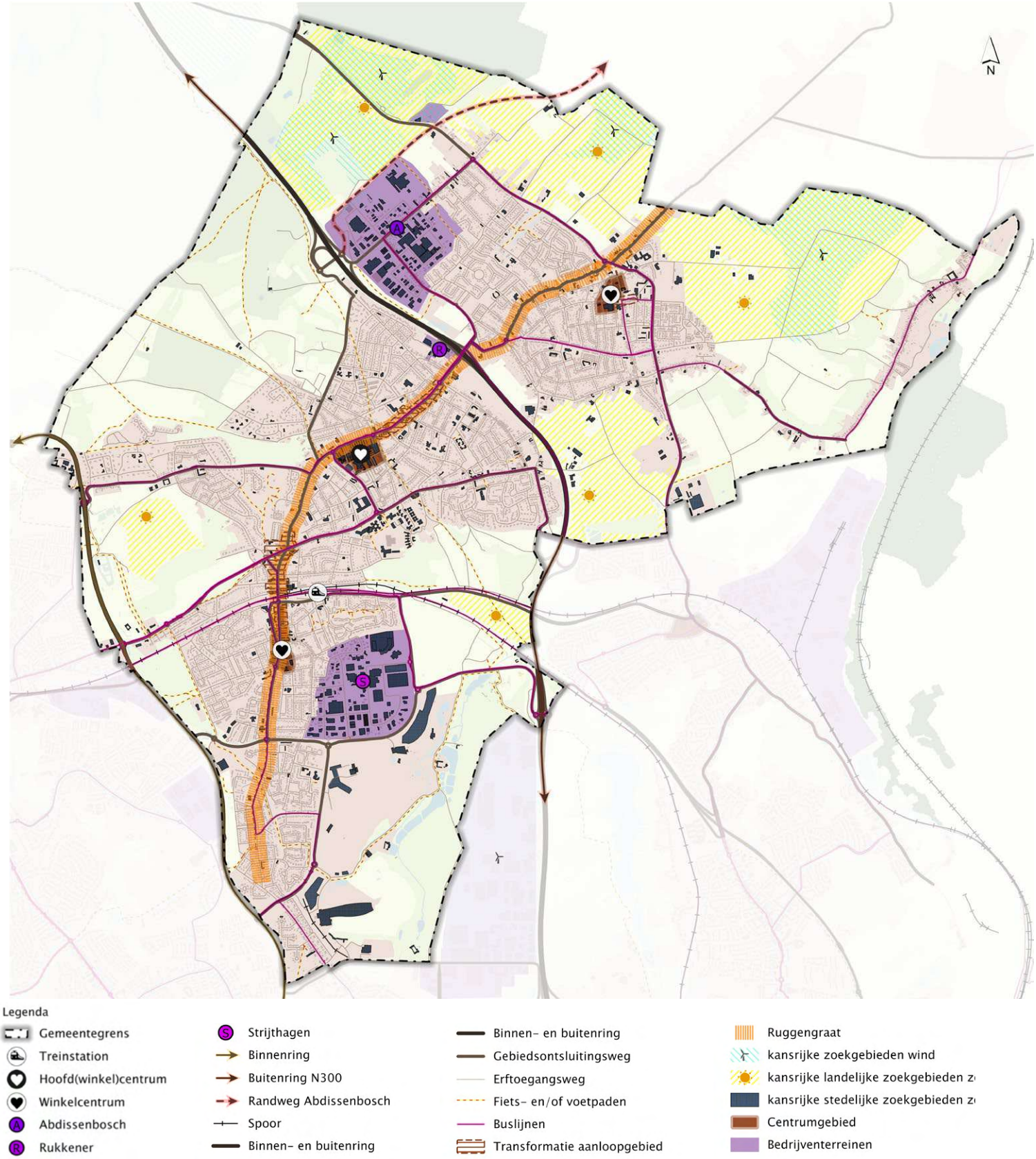

Figuur 30: Visiekaart Grensoverstijgend samenwerken

4.15 Organisatie en dienstverlening

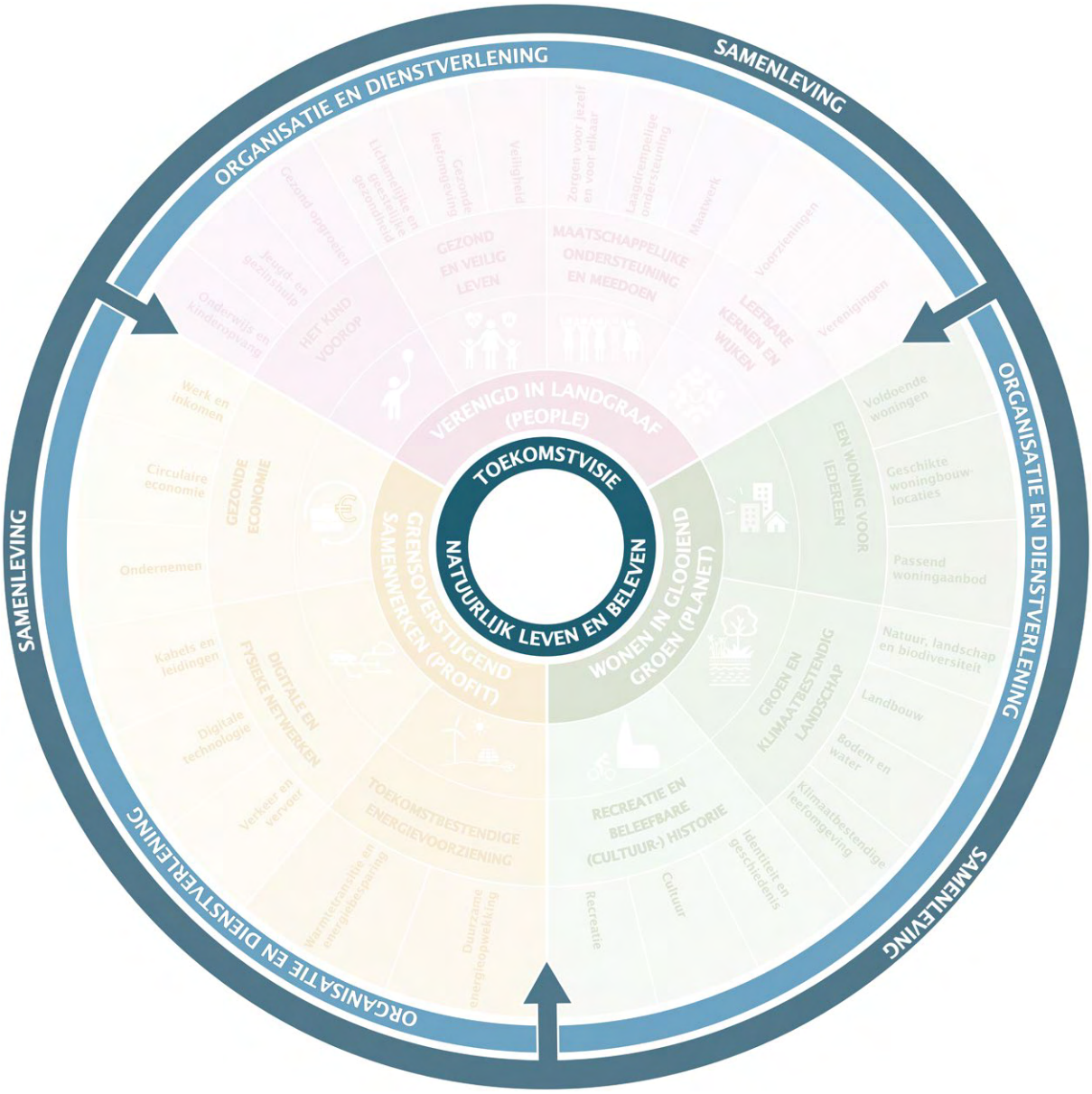

Figuur 31: Ambities Organisatie en dienstverlening

4.15.1 Ambitie

In 2050 bevindt Landgraaf zich als middelgrote gemeente in een ideale positie: groot genoeg om de benodigde expertise en dienstverlening in huis te hebben, maar compact genoeg om snel te schakelen en effectief samen te werken in de (Eu) regio. Onze schaalgrootte maakt Landgraaf een effectieve, flexibele en aantrekkelijke gemeente waarin grenzen worden overstegen.

Medewerkers krijgen de ruimte om zich te ontwikkelen en te ontplooien door te werken aan de opgaven uit deze Toekomstvisie. Door voortdurend in te spelen op de veranderende behoeften van inwoners, ondernemers en partners, heeft de gemeente Landgraaf een sterk gevoel van vertrouwen en verbondenheid binnen de gemeenschap weten te creëren.

Vanuit de keuze om overwegend een samenwerkende overheid te zijn, werken we vanuit een ja-mits houding bij ontwikkelingen.

De hoogwaardige dienstverlening van Landgraaf wordt in 2050 geprezen. De gemeente heeft consequent vastgehouden aan haar kernwaarden:

- Snel, soepel, secuur en slim
- Iedereen telt mee
- Oprechte aandacht
- Menselijke maat
- Samenwerken

Burgerparticipatie is in 2050 diep verankerd in het DNA van de gemeente Landgraaf. Inwoners en gemeentebestuur werken nauw samen bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid en projecten. Deze structurele betrokkenheid zorgt ervoor dat het beleid aansluit bij de behoeften van de gemeenschap.

Landgraaf heeft haar doelen bereikt door integrale samenwerking verder te versterken. Multidisciplinaire teams werken samen aan de complexe opgaven van deze Toekomstvisie. Medewerkers benutten hun talenten en vaardigheden daar waar zij het meest waardevol zijn binnen de organisatie. Daarnaast wordt er in 2050 intensief samengewerkt met andere gemeenten in Parkstad Limburg, Zuid-Limburg en de Euregio. Kennisdeling en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de maatschappelijke opgaven van de regio staan hierin centraal.

"Landgraaf heeft een laagdrempelig en toegankelijk bestuur."
– Wenskaarten

4.15.2 Inleiding

Samen met inwoners en partners werken we voortdurend aan een gedeelde omgeving en identiteit voor het Landgraaf van vandaag en morgen. De Toekomstvisie is ons levend kompas dat meebeweegt, net als wij in onze omgeving.

De gemeente Landgraaf blijft zich als flexibele en wendbare organisatie ontwikkelen, afgestemd op de veranderende behoeften van inwoners, ondernemers en partners. Onze ambitie is om de samenwerking tussen de gemeente en haar stakeholders te versterken. Dit doen we door hoogwaardige dienstverlening te bieden en structureel in te zetten op burgerparticipatie. We werken vanuit onze kernwaarden, met een aanpak die van buiten naar binnen is gericht. Altijd met aandacht voor de menselijke maat. Zo bouwen we verder aan een organisatie die voorbereid is op de uitdagingen van de toekomst.

4.15.3 Onze kernwaarden

Onze kernwaarden vormen de basis van onze dienstverlening en geven richting aan alles wat we doen. Ze bepalen hoe we samenwerken met inwoners en partners, hoe we keuzes maken en hoe we omgaan met de uitdagingen waar we mee te maken hebben.

Deze kernwaarden zijn essentieel voor het versterken van vertrouwen en verbondenheid tussen de gemeente en haar inwoners. Goede dienstverlening, nu en in 2050, is daarbij een belangrijk uitgangspunt. We stellen de inwoner en zijn behoeften centraal. De manier waarop wij producten en diensten leveren en beleid opstellen, is gebaseerd op de volgende kernwaarden:

- Snel, soepel, secuur en slim
- Iedereen telt mee
- Oprechte aandacht
- Menselijke maat
- Samenwerken

Door deze kernwaarden centraal te stellen, spelen we in op de behoeften van inwoners, bedrijven en instellingen. Ons doel is de best mogelijke dienstverlening, klantervaring en klanttevredenheid, tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. We zorgen niet alleen dat ons beleid aansluit bij de leefwereld van onze inwoners, maar geven ook heldere uitleg over complexe vraagstukken, zodat er begrip is voor de gemaakte keuzes.

Uiteraard houden we rekening met ontwikkelingen zoals digitalisering en veranderende wet- en regelgeving. Zo blijven we een flexibele en wendbare organisatie die de ambities uit deze Toekomstvisie kan realiseren.

4.15.4 Verbonden met onze inwoners

We versterken het vertrouwen en de verbondenheid met onze inwoners niet alleen door onze kernwaarden centraal te stellen, maar ook door actief en structureel in te zetten op burgerparticipatie. We tonen oprechte aandacht voor inwoners en laten iedereen meedoen.

Burgerparticipatie betekent dat inwoners niet alleen betrokken worden bij het maken van nieuw beleid, maar ook bij de uitvoering en evaluatie ervan. Door gebruik te maken van hun kennis en input, kunnen we de kwaliteit en besluitvorming voortdurend verbeteren. Dit vergroot ook het eigenaarschap en helpt om gemaakte keuzes in stand te houden na realisatie. Daarnaast stelt burgerparticipatie ons in staat om sneller in te spelen op maatschappelijke opgaven.

4.15.5 Samenwerken

We versterken de samenwerking binnen de organisatie en met maatschappelijke partners en inwoners. De komende jaren zetten we daarom extra in op:

Van buiten naar binnen opgavegericht samenwerken

We versterken onze samenwerking met de samenleving door nog nadrukkelijker de opgaven uit deze Toekomstvisie centraal te stellen. Dit vraagt om een flexibele organisatie die over domeinen heen samenwerkt. Specialisten met verschillende expertises werken nauw samen, ongeacht hun positie binnen de organisatie.

Circulaire principes in talentbenutting en talentgericht werken

We beschouwen de kennis en talenten van medewerkers als waardevolle en herbruikbare bronnen. Medewerkers worden flexibel ingezet in multidisciplinaire teams, daar waar hun competenties het meest waardevol zijn. Dit stimuleert persoonlijke ontwikkeling en houdt onze organisatie wendbaar.

Daarnaast vragen demografische veranderingen en de krapte op de arbeidsmarkt om duurzame inzetbaarheid van medewerkers. We investeren in interne mobiliteit en doorlopende scholing, zodat we flexibel kunnen inspelen op veranderende behoeften.

"Dat onze gemeente luistert naar onze burgers en er ruimte is voor initiatieven."
– Wenskaarten

"Straal uit dat de wereld groter is dan Landgraaf alleen. Landgraaf mag er zijn en heeft zijn plaats in de Euregio met alle kansen en uitdagingen die daarbij horen."
– Wenskaarten

4.15.6 Samenwerking in de regio

De samenwerking met andere gemeenten in Parkstad Limburg, Zuid-Limburg en de Euregio blijven we intensiveren, met als doel kennisdeling en gezamenlijke talentontwikkeling. Als middelgrote gemeente bevinden we ons in een ideale positie; groot genoeg om relevante expertise en middelen in te brengen, maar compact genoeg om snel en effectief samen te werken.

In lijn met circulaire talentbenutting benutten we de talenten van medewerkers optimaal door vaardigheden en middelen tussen gemeenten flexibeler in te zetten. Dit betekent dat we niet alleen kijken naar talent binnen onze eigen organisatie, maar ook hoe we samen met andere gemeenten vaardigheden kunnen delen en ontwikkelen.

4.15.7 Datagedreven werken

Naast onze sturingsfilosofie willen we meer gebruik maken van datagedreven werken. Door data intensiever in te zetten bij beleidsvorming, uitvoering, monitoring en evaluatie, krijgen we beter inzicht in de effecten van ons beleid en kunnen we sneller bijsturen.

We blijven investeren in de benodigde vaardigheden en infrastructuur om datagedreven werken verder te ontwikkelen. Ook benutten we steeds vaker data van andere partijen, waarbij verantwoord en transparant gebruik van data centraal staat. Dit draagt bij aan onze ambitie om het vertrouwen en de verbondenheid met inwoners te versterken.

Koers

- We bouwen verder aan een flexibele en wendbare organisatie die vertrouwen en verbondenheid met inwoners en partners versterkt.
- Onze kernwaarden *Snel, soepel, secuur en slim, Iedereen telt mee, Oprechte aandacht, Menselijke maat* en *Samenwerken* staan centraal in onze dienstverlening.
- We zetten actief in op burgerparticipatie bij de vorming, uitvoering en evaluatie van beleid.
- Maatschappelijke opgaven staan nog nadrukkelijker centraal, waarbij medewerkers flexibel worden ingezet rondom deze opgaven.
- We benutten talenten optimaal, zowel binnen onze organisatie als in samenwerking met andere gemeenten in de regio.
- We investeren in talentontwikkeling en bieden medewerkers flexibele werkmogelijkheden.
- We maken optimaal gebruik van data en digitalisering om beleidsvorming, uitvoering en monitoring te verbeteren.

4.16 Toekomstvisiekaart

De ambities en gewenste ontwikkelingen voor Landgraaf zijn in de voorgaande paragrafen toegelicht met tekst, beeld en kaartmateriaal. De Toekomstvisiekaart geeft een overzicht van de belangrijkste ruimtelijke ontwikkelingen en laat zien waar we als gemeente naartoe willen.

Deze kaart moet worden gezien als een richtinggevende visiekaart, niet als een juridisch bindend bestemmings- of omgevingsplan. De visie legt geen directe verplichtingen op aan burgers, maar schetst de koers die we willen volgen voor de toekomst van Landgraaf.

De Toekomstvisiekaart biedt daarmee een fundament voor verdere gebiedsgerichte uitwerking, zoals beschreven in het volgende hoofdstuk. Het is een instrument om samen met inwoners, bedrijven en partners te werken aan een duurzame, aantrekkelijke en leefbare gemeente.

Legenda

- Gemeentegrens
- Treinstation
- Sportpark FC Landgraaf
- Sportpark Strijthagen
- Sportpark Ter Waerden
- Binnensportaccommodaties
- Gemeenschapshuizen
- Huiskamers/ontmoetingsplek
- Voortgezet onderwijs
- Basisonderwijs
- Huisartsenpraktijken
- Verzorgingshuis
- Hoofd(winkel)centrum
- Winkelcentrum
- Kerk in gebruik
- Kerk niet meer in gebruik
- Rijksmonumenten
- Gemeentelijk vastgoed onder
- Spoor
- Binnen- en buitenring
- Gebiedsontsluitingsweg
- Erftoegangsweg
- Fiets- en/of voetpaden
- Binnenring
- Buitenring N300
- Randweg Abdissenbosch
- Groene hoofdverbindingen
- Groene vingers
- Bestaande groenverbinding
- Gewenste groenverbinding
- Ruggengraat
- Transformatiegebieden
- Transformatie aanloopgebied
- Zoeklocatie wonen
- Openheid behouden
- Uitzicht waarborgen
- Groenblauwe mantel
- Beekdal
- kansrijke landelijke zoekgebieden zon
- kansrijke zoekgebieden wind
- Natura 2000
- Stiltegebied
- Recreatiegebied
- Wonen in het groen
- Beschermde stads- en dorpsgezichten
- Centrumgebied
- Stedelijk gebied
- Bedrijventerreinen
- Sportvelden
- Natuurnetwerk Nederland
- Water
- Algemeen groen
- Agrarisch gebied

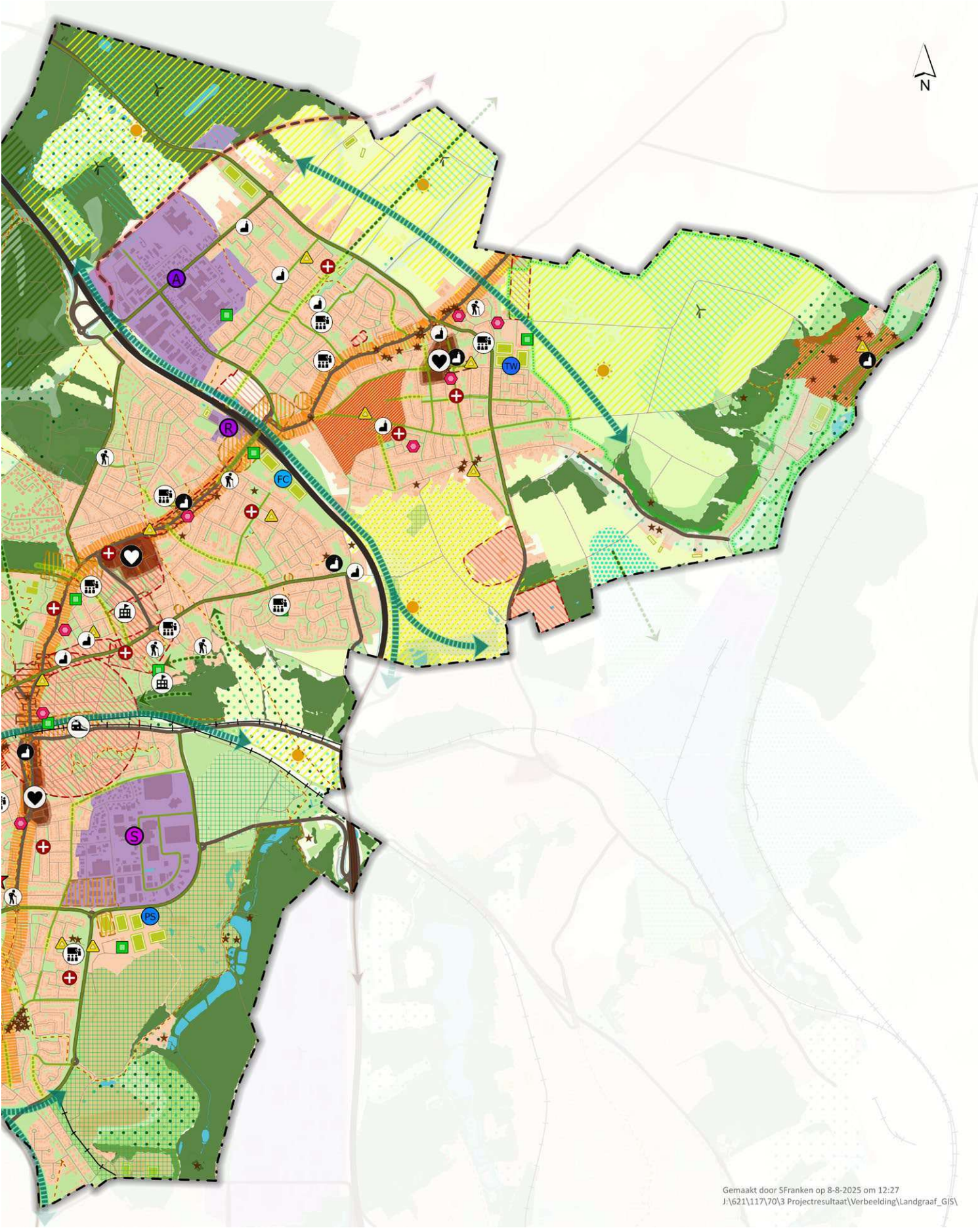

Figuur 32: Toekomstvisiekaart gemeente Landgraaf

5

Gebiedsgerichte uitwerking

5.1 Deelgebieden

In hoofdstuk 4 hebben we onze visie en doelen voor de toekomst per thema beschreven. Deze ambities krijgen binnen Landgraaf een plek, maar hoe en waar precies, hangt af van de specifieke kenmerken van elk gebied. Zo zijn onze economische ambities vooral gericht op de bedrijventerreinen, terwijl in woonwijken de focus ligt op een divers en passend woningaanbod.

Om onze visie concreet te maken, verdelen we de gemeente in zeven deelgebieden (zie figuur 33):

- Woongebied
- Centrumgebied
- Lint
- Buitengebied
- Recreatiegebied
- Bedrijventerrein
- Beschermd dorpsgezicht

Deze gebieden zijn ingedeeld op basis van hun functie en ruimtelijke kenmerken. Zo bestaat het woongebied uit verschillende wijken en buurten, elk met een eigen karakter, maar met de gedeelde functie van wonen. Door deze gebiedsgerichte aanpak kunnen we op een samenhangende manier sturen en inspelen op de kwaliteiten en kansen van elk gebied. Waar relevant, benoemen we ook de specifieke accenten en verschillen binnen een gebied.

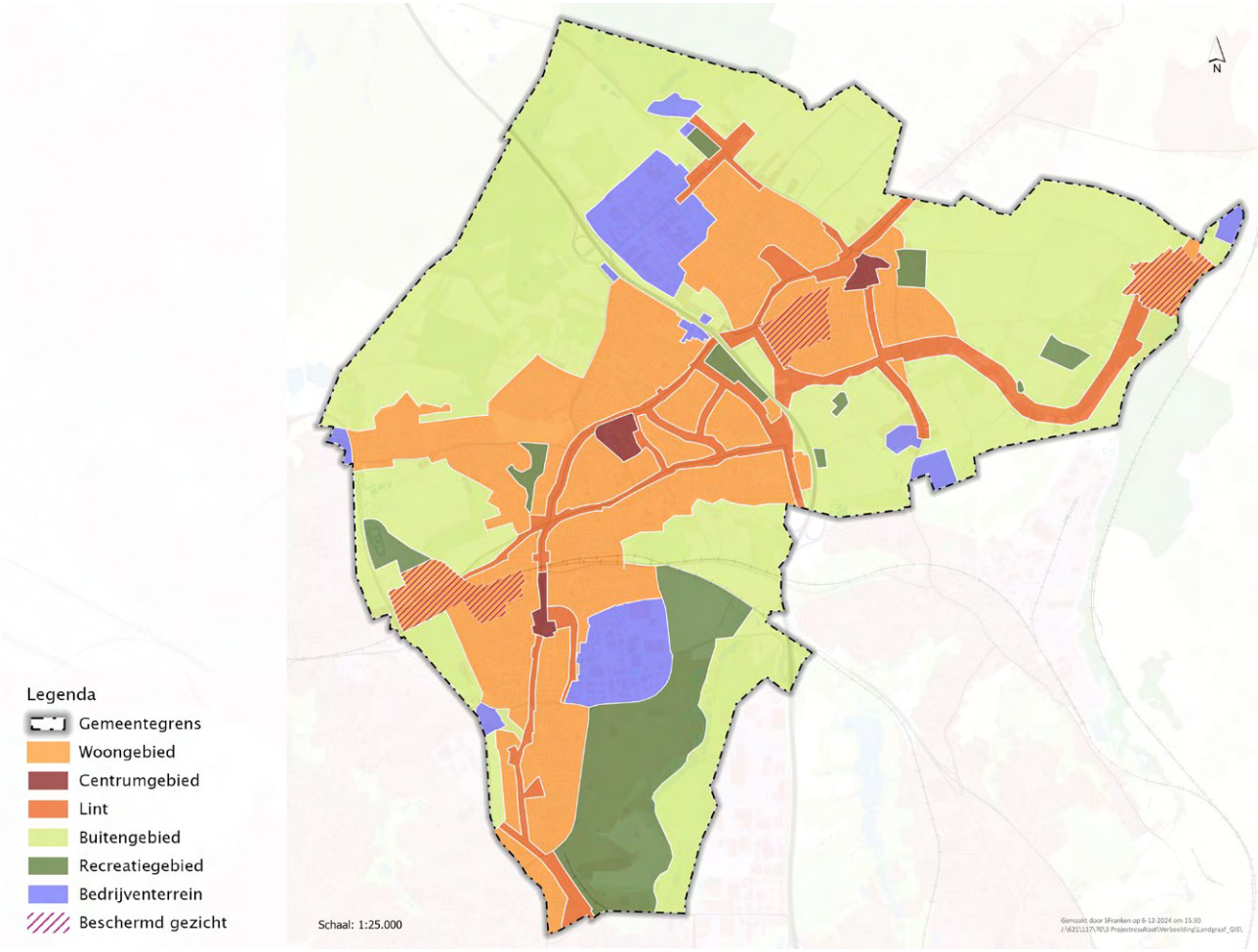

Figuur 33: Deelgebieden in de gemeente Landgraaf

Dit hoofdstuk vertaalt de thematische ambities uit hoofdstuk 4 naar deze gebieden en gaat per deelgebied in op drie onderdelen:

1. **Karakter** – Een beknopte omschrijving van de ruimtelijke kenmerken en kwaliteiten van het gebied. Ontwikkelingen moeten hierop aansluiten en bijdragen aan de identiteit van het gebied.
2. **Koers** – De visie en ontwikkelrichting voor het gebied, als ruimtelijke vertaling van de bredere thema's uit hoofdstuk 4.
3. **Afwegingskader** – Een visuele weergave van de koers, waarin de tien belangrijkste ambities van de Toekomstvisie worden afgewogen (zie figuur 34). Hoewel alle ambities even belangrijk zijn, kunnen de accenten per gebied verschillen.

Deze gebiedsgerichte aanpak zorgt ervoor dat de Toekomstvisie niet alleen richtinggevend is op gemeentelijk niveau, maar ook concreet toepasbaar wordt per deelgebied.

Afwegingskader

Het afwegingskader biedt een visuele en evenwichtige weergave van de ambities voor elk deelgebied. Elke as in het afwegingskader vertegenwoordigt een ambitie en wordt weergegeven op een schaal van vijf niveaus.

- Middelpunt (niveau 3): De ambitie is gemiddeld ten opzichte van de Toekomstvisie als geheel.
- Hoger niveau (meer naar buiten): De ambitie krijgt in dit gebied extra aandacht.
- Lager niveau (meer naar binnen): Dit aspect speelt in dit gebied een minder prominente rol dan in andere gebieden.

De puntenverdeling is relatief per deelgebied. Als een ambitie in een gebied meer nadruk krijgt, betekent dit dat een andere ambitie in datzelfde gebied relatief minder prioriteit krijgt. Dit zorgt voor een gebalanceerde en realistische verdeling van onze inzet.

Voor elk gebied lichten we toe waarin het afwijkt van het gemiddelde. Wanneer een toename op één thema een afname op een ander compenseert, blijft het totaal op een evenwichtige schaal staan.

Het afwegingskader is een praktisch hulpmiddel bij:

- De ontwikkeling van nieuw beleid
- Het opstellen van het omgevingsplan
- De beoordeling van nieuwe (buitenplanse) initiatieven

Dankzij dit afwegingskader is in één oogopslag duidelijk welke ontwikkelrichting per gebied wenselijk is. Hierdoor kunnen we beleidskeuzes en ruimtelijke ontwikkelingen doelgericht en transparant afwegen.

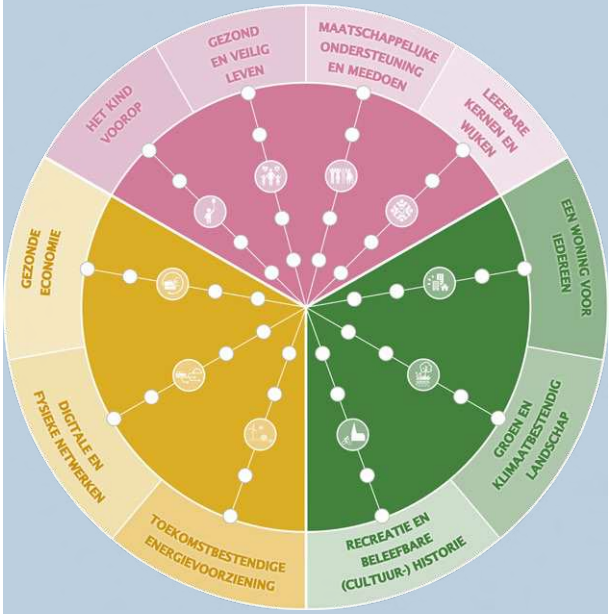

Figuur 34: Afwegingskader

5.2 Woongebied

5.2.1 Karakter

De woongebieden van Landgraaf liggen verspreid over de kernen Ubach over Worms, Nieuwenhagen en Schaesberg. Ze zijn historisch gegroeid rondom de linten en bestaan uit een mix van pre-industriële bebouwing, mijnbouwwijken, vooroorlogse en naoorlogse wijken, moderne uitbreidingen en binnenstedelijke verdichtingen.

Wonen is de belangrijkste functie, maar de wijken bieden ook ruimte aan maatschappelijke voorzieningen zoals scholen, zorg en ontmoetingsplekken. Multifunctionele accommodaties spelen een essentiële rol in het sociale weefsel van de wijken. Hier ontmoeten inwoners elkaar en vinden zij ondersteuning. Daarnaast zijn er in veel woongebieden 'aan huis gebonden beroepen en bedrijven' te vinden. Dit biedt werkgelegenheid en sluit aan bij de trend van meer thuiswerken. Het draagt bij aan een dynamische woonomgeving en maakt Landgraaf aantrekkelijk voor creatieve en innovatieve ondernemers.

5.2.2 Koers

De woongebieden vormen het hart van het dagelijks leven in Landgraaf. We zetten in op voldoende en diverse woningen, zodat inwoners in elke levensfase een geschikte woning vinden. Dit draagt bij aan een evenwichtige en vitale wijkbevolking.

Daarnaast is verduurzaming een speerpunt. Woningen worden energiezuiniger en wijken worden voorbereid op de energietransitie, met ruimte voor warmtenetten en zonnepanelen.

We zorgen dat hulp en ondersteuning beschikbaar zijn binnen de vertrouwde omgeving van bewoners. Dit vergroot de sociale samenhang en versterkt de eigen kracht van de wijkgemeenschappen. De openbare ruimte speelt hierin een sleutelrol en wordt zo ingericht dat deze bijdraagt aan een gezonde leefomgeving met voldoende groen en ontmoetingsplekken. Veiligheid en leefbaarheid blijven prioriteit, waarbij we milieunormen respecteren en overlast zoveel mogelijk beperken.

Ook blijven we 'aan huis gebonden beroepen en bedrijven' faciliteren, mits deze passen binnen de woonomgeving. Dit ondersteunt werkgelegenheid, bevordert ondernemerschap en sluit aan bij de groeiende trend van thuiswerken. Door flexibele werkvormen te stimuleren, behouden en versterken we de kennis en creativiteit in Landgraaf.

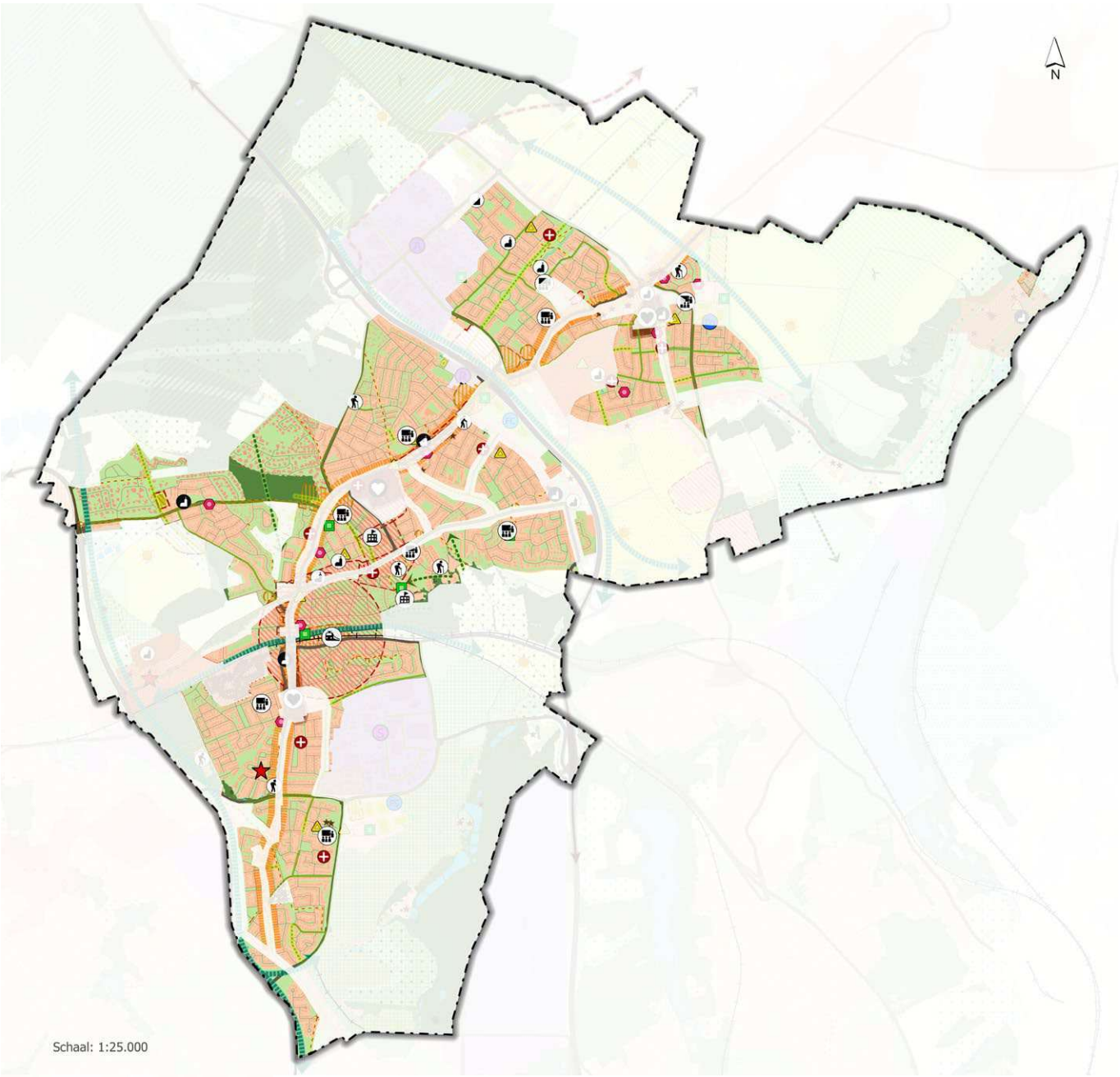

Legenda

- Gemeentegrens
- Treinstation
- Sportpark FC Landgraaf
- Sportpark Strijthagen
- Sportpark Ter Waerden
- Binnensportaccommodaties
- Gemeenschapshuizen
- Huiskamers/ontmoetingsplekken
- Voortgezet onderwijs
- Basisonderwijs
- Huisartsenpraktijken
- Verzorgingshuis
- Hoofd(winkel)centrum
- Winkelcentrum
- Kerk in gebruik
- Kerk niet meer in gebruik
- Rijksmonumenten
- Gemeentelijk vastgoed onder de loep als transformatie
- Spoor
- Binnen- en buitenring
- Gebiedsontsluitingsweg
- Erftoegangsweg
- Fiets- en/of voetpaden
- Binnenring
- Buitenring N300
- Randweg Abdissenbosch
- Groene hoofdverbindingen
- Groene vingers
- Bestaande groenverbinding
- Gewenste groenverbinding
- Ruggengraat
- Transformatiegebieden
- Transformatie aanloopgebied
- Zoeklocatie wonen
- Openheid behouden
- Uitzicht waarborgen
- Groenblauwe mantel
- Beekdal
- kansrijke landelijke zoekgebieden zon
- kansrijke zoekgebieden wind
- Natura 2000
- Stiltegebied
- Recreatiegebied
- Wonen in het groen
- Beschermde stads- en dorpsgezichten
- Centrumgebied
- Stedelijk gebied
- Bedrijventerreinen
- Sportvelden
- Natuurnetwerk Nederland
- Water
- Algemeen groen
- Agrarisch gebied

Figuur 35 : Visiekaart deelgebied woongebied

5.2.3 Afwegingskader woongebied

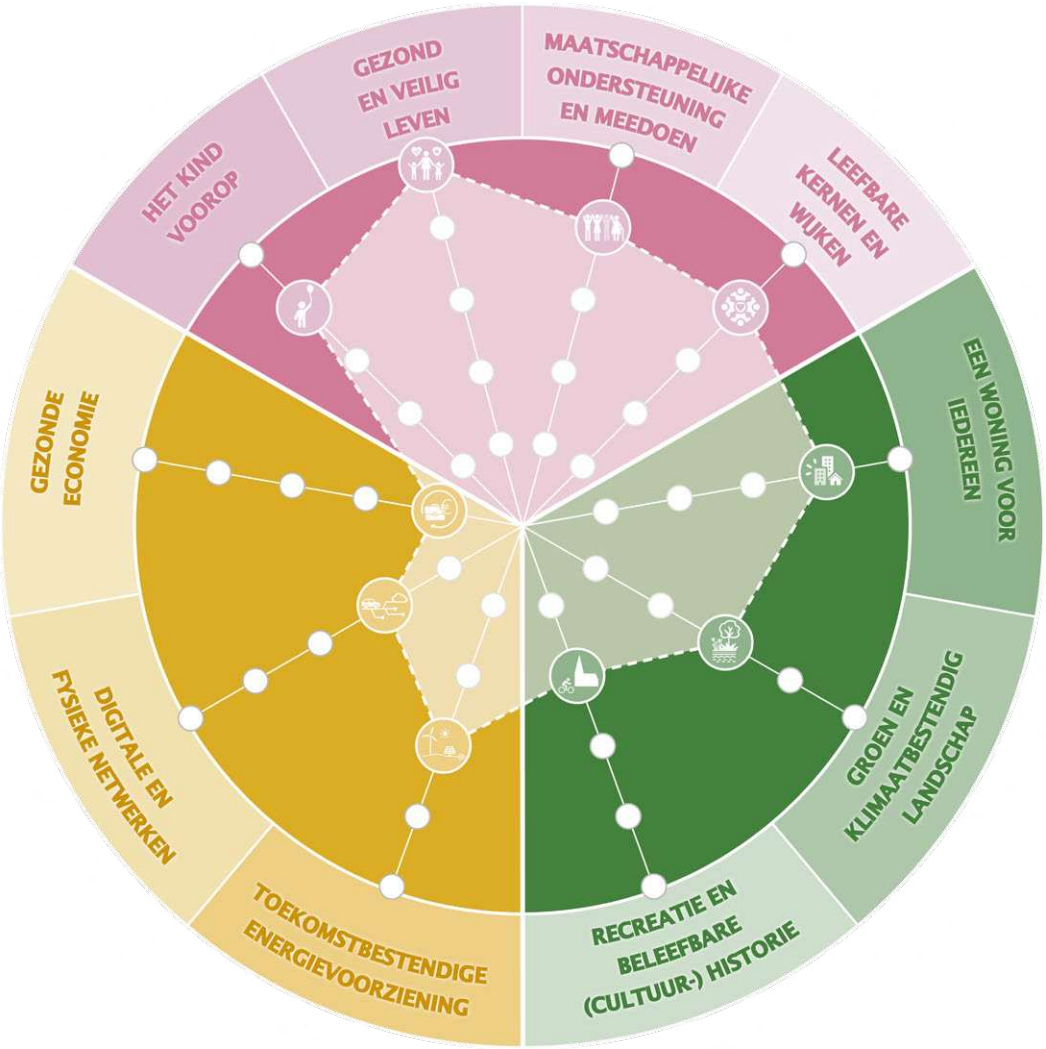

Figuur 36: Afwegingskader woongebied

Het kind voorop

Kinderen groeien op in de woongebieden van Landgraaf, waar hun scholen, vriendjes en sociale netwerk zich bevinden. We willen hen in elke levensfase een veilige en gezonde basis bieden binnen een vertrouwde omgeving.

Gezond en veilig leven

Een gezonde en veilige woonomgeving is essentieel. We beperken geluidsoverlast en luchtverontreiniging en nemen maatregelen om risico's te verkleinen.

Maatschappelijke ondersteuning en meedoen

Hulp en ondersteuning bieden we zoveel mogelijk in de wijken, dicht bij de inwoners. We stimuleren initiatieven die de sociale cohesie versterken en bewoners actief betrekken.

Leefbare kernen en wijken

We investeren in vitale voorzieningen en verenigingen die bijdragen aan een sterke sociale structuur en de mentale gezondheid van bewoners.

Een woning voor iedereen

In de woongebieden realiseren we een gevarieerd woningaanbod. We besteden extra aandacht aan ouderen en levensloopbestendige woningen, zodat mensen in hun eigen wijk kunnen blijven wonen. Dit stimuleert doorstroming en een evenwichtige samenstelling van bewoners. Vooral rondom het stationsgebied zien we kansen voor woningbouw vanwege de goede bereikbaarheid.

Groen en klimaatbestendig landschap

We vergroenen de wijken om klimaatadaptatie, biodiversiteit en leefbaarheid te bevorderen. Inwoners worden actief betrokken en gestimuleerd om hun eigen leefomgeving te verduurzamen, bijvoorbeeld door tuinen te vergroenen en verharding te verminderen.

Recreatie en beleefbare (cultuur-)historie

Erfgoed en historie versterken de identiteit en verbondenheid met de omgeving. We stimuleren initiatieven die de geschiedenis van wijken zichtbaar en beleefbaar maken.

Gezonde economie

Iedereen moet de kans krijgen om in zijn eigen levensonderhoud te voorzien. We ondersteunen werk en inkomen waar nodig, bij voorkeur binnen de eigen wijk en via lokale netwerken. Aan huis gebonden beroepen en bedrijven blijven we faciliteren, zolang deze passen binnen de woonomgeving. Dit sluit aan bij de groeiende trend van thuiswerken en stimuleert zowel werkgelegenheid als ondernemerschap. Zo versterken we de lokale economie en behouden we kennis en creativiteit binnen Landgraaf.

Digitale en fysieke netwerken

We maken de openbare ruimte aantrekkelijker voor voetgangers en fietsers, zonder de bereikbaarheid en doorstroming van autoverkeer te belemmeren. Waar mogelijk beperken we de ruimte voor gemotoriseerd verkeer, zonder ongewenste effecten zoals sluipverkeer of parkeeroverlast.

Toekomstbestendige energievoorzieningen

De energietransitie vraagt om aanpassingen in de wijken. Woningen moeten worden geïsoleerd en het energiesysteem wordt aangepast aan de toenemende vraag naar duurzame energie.

5.3 Centrumgebied

5.3.1 Karakter

Landgraaf bestaat uit drie kernen: Nieuwenhagen, Schaesberg en Ubach over Worms. Elk centrumgebied heeft een eigen karakter en functies, maar samen vormen ze de economische en sociale ruggengraat van de gemeente. De historische bebouwing wordt afgewisseld met moderne voorzieningen, waardoor een gevarieerd en dynamisch stadsbeeld ontstaat.

Nieuwenhagen herbergt het grootste winkelcentrum van de gemeente: Op de Kamp. Dit overdekte centrum biedt een breed scala aan winkels en bedrijven en wordt omringd door parkeergelegenheid. Ook het gemeentehuis van Landgraaf bevindt zich hier, wat bijdraagt aan de levendigheid en centrale functie van dit gebied.

Schaesberg heeft een mix van kleinschalige lintbebouwing en grotere gebouwen. Het centrum is geconcentreerd rond de Markt, waar wekelijks een markt plaatsvindt. Hier bevindt zich ook een winkelcentrum met parkeergarage, dat bijdraagt aan de bereikbaarheid en aantrekkelijkheid van het gebied.

Ubach over Worms heeft een compact en dorps karakter. Rondom de markt bevinden zich diverse winkels en horecagelegenheden. Ook hier is een winkelcentrum met een parkeergarage, wat de voorzieningen in het gebied versterkt.

Alle drie de centrumgebieden bevatten commerciële en maatschappelijke functies, zoals winkels, horeca, bedrijven en ontmoetingsplekken. Openbare ruimte met groen en voldoende parkeervoorzieningen spelen een belangrijke rol in de aantrekkelijkheid van deze centra.

5.3.2 Koers

De centrumgebieden van Landgraaf ontwikkelen zich tot levendige en aantrekkelijke ontmoetingsplekken voor inwoners en bezoekers. Dit vraagt om een doordachte inrichting van de openbare ruimte, waarin ontmoeting, beleving en de identiteit van Landgraaf centraal staan.

- We zetten in op een gevarieerde functiemix van winkels, horeca, maatschappelijke voorzieningen en bedrijven om de centra dynamisch en levendig te houden.
- Het versterken van de cultuurhistorische identiteit draagt bij aan de herkenbaarheid en aantrekkelijkheid van de centra.
- Woningbouw in en rondom de centra biedt kansen om het gebied te versterken als een plek waar men niet alleen winkelt of werkt, maar ook prettig woont.
- De openbare ruimte wordt ingericht als een aantrekkelijke verblijfsruimte, met groen, goede parkeervoorzieningen en voldoende mogelijkheden voor fietsers en voetgangers.
- Parkeren blijft een belangrijk aandachtspunt, waarbij we een goede balans zoeken tussen bereikbaarheid en een prettige leefomgeving.

Door deze elementen samen te brengen, groeien de centrumgebieden uit tot eigentijdse ‘huiskamers’ van Landgraaf: plekken waar ontmoeten, winkelen, wonen en ondernemen op een prettige manier samenkomen.

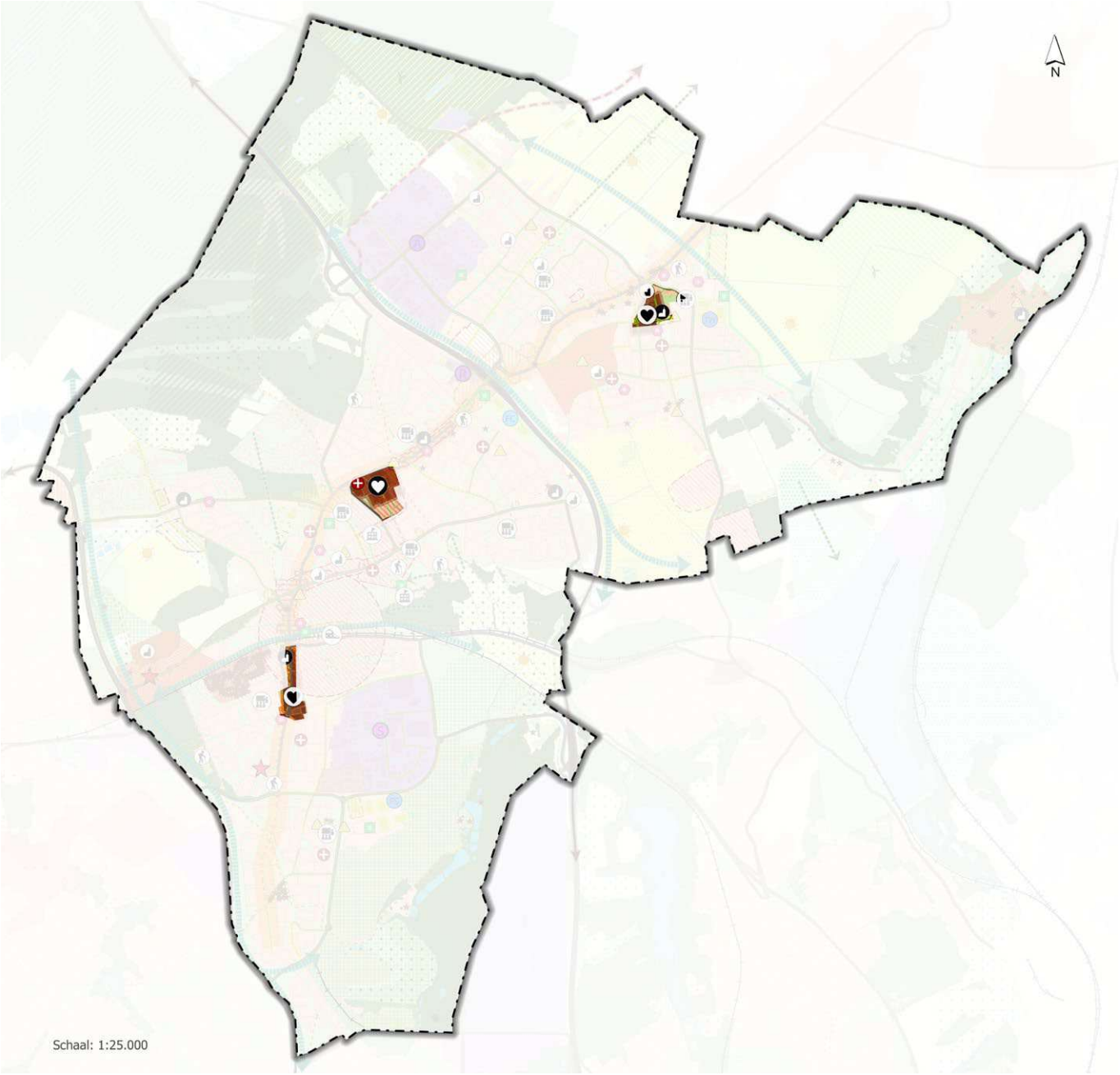

Legenda

- Gemeentegrens
- Treinstation
- Sportpark FC Landgraaf
- Sportpark Strijthagen
- Sportpark Ter Waerden
- Binnensportaccommodaties
- Gemeenschapshuizen
- Huiskamers/ontmoetingsplekken
- Voortgezet onderwijs
- Basisonderwijs
- Huisartsenpraktijken
- Verzorgingshuis
- Hoofd(winkel)centrum
- Winkelcentrum
- Kerk in gebruik
- Kerk niet meer in gebruik
- Rijksmonumenten
- Gemeentelijk vastgoed onder de loep als transformatie
- Spoor
- Binnen- en buitenring
- Gebiedsontsluitingsweg
- Erftoegangsweg
- Fiets- en/of voetpaden
- Binnenring
- Buitenring N300
- Randweg Abdissenbosch
- Groene hoofdverbindingen
- Groene vingers
- Bestaande groenverbinding
- Gewenste groenverbinding
- Ruggengraat
- Transformatiegebieden
- Transformatie aanloopgebied
- Zoeklocatie wonen
- Openheid behouden
- Uitzicht waarborgen
- Groenblauwe mantel
- Beekdal
- kansrijke landelijke zoekgebieden zon
- kansrijke zoekgebieden wind
- Natura 2000
- Stiltegebied
- Recreatiegebied
- Wonen in het groen
- Beschermde stads- en dorpsgezichten
- Centrumgebied
- Stedelijk gebied
- Bedrijventerreinen
- Sportvelden
- Natuurnetwerk Nederland
- Water
- Algemeen groen
- Agrarisch gebied

Figuur 37: Visiekaart deelgebied centrumgebied

5.3.3 Afwegingskader centrumgebied

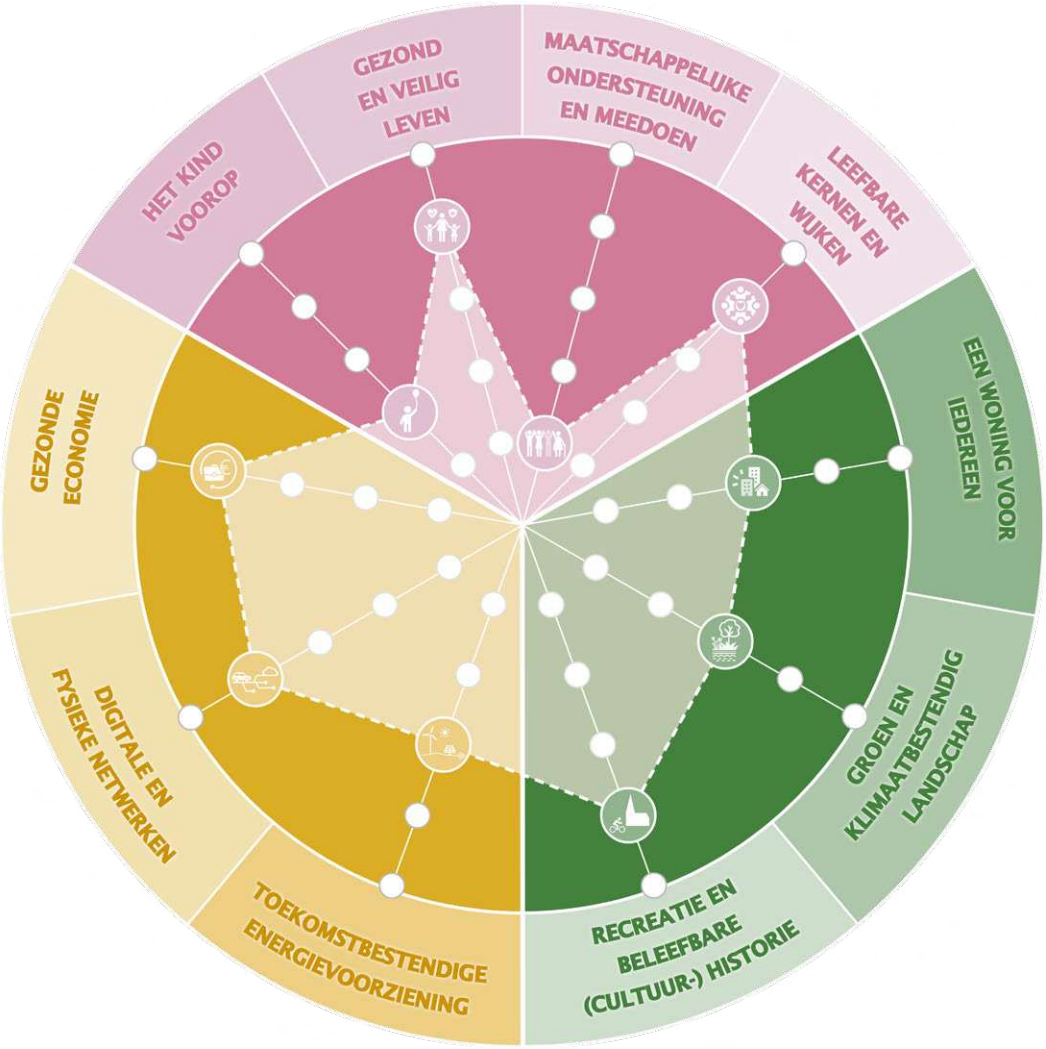

Figuur 38: Afwegingskader centrumgebied

Het kind voorop
Een gezonde ontwikkeling van kinderen blijft een belangrijke pijler, maar in het centrumgebied ligt de focus hier minder op dan in de woongebieden.

Gezond en veilig leven
De centra zijn dé ontmoetingsplekken van Landgraaf. We investeren in aantrekkelijke en veilige openbare ruimtes, waar beleving en toegankelijkheid voorop staan.

Maatschappelijke ondersteuning en meedoen
Deze ambitie speelt een minder prominente rol in de centrumgebieden dan in woonwijken.

Leefbare kernen en wijken
De centrumgebieden vormen het hart van Landgraaf en bieden een breed scala aan voorzieningen en evenementen. We versterken de centra als levendige ontmoetingsplekken met een divers aanbod aan winkels, horeca en maatschappelijke functies.

Een woning voor iedereen

We benutten de kansen voor woningbouw nabij voorzieningen en openbaar vervoer, waarmee we de centra aantrekkelijker en dynamischer maken.

Groen en klimaatbestendig landschap

Vergroening verhoogt de kwaliteit van de centrumgebieden, maakt ze aantrekkelijker en draagt bij aan klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Recreatie en beleefbare (cultuur-)historie

We versterken de culturele identiteit van de centra, zodat ze herkenbare, aantrekkelijke plekken worden. Kunst, cultuur en evenementen maken de centra levendiger en bieden economische kansen, bijvoorbeeld via toerisme en verblijfsaccommodaties.

Gezonde economie

Een compact en levendig centrum draagt bij aan een sterk voorzieningenaanbod. We stimuleren een functiemix waarin ontmoeten, werken en ontspannen samenkomen. Actieve vergroening maakt de versteende centra aantrekkelijker.

Digitale en fysieke netwerken

We verbeteren de bereikbaarheid van de centra voor langzaam verkeer en stimuleren inwoners om vaker te voet of per fiets naar het centrum te komen.

Toekomstbestendige energievoorzieningen

We zoeken duurzame oplossingen voor energieverbruik, zoals isolatie van gebouwen en aanpassingen aan het elektriciteitsnetwerk.

5.4 Lint

5.4.1 Karakter

De linten vormen de ruggengraat van Landgraaf en verbinden de kernen Ubach over Worms, Nieuwenhagen en Schaesberg. Oorspronkelijk waren dit historische routes, die zich door de eeuwen heen hebben ontwikkeld tot de belangrijkste verbindingswegen van de gemeente. Deze groei is terug te zien in de bebouwing, die een mix vormt van historische boerderijen, kerken en mijnwerkerswoningen tot moderne naoorlogse appartementencomplexen. Open en gesloten bebouwing wisselen elkaar af, wat zorgt voor een gevarieerd straatbeeld. Naast woningen herbergen de linten ook winkels, bedrijven en andere voorzieningen, waardoor ze niet alleen een verkeersfunctie hebben, maar ook een economisch en sociaal belang.

5.4.2 Koers

De linten spelen een cruciale rol in de bereikbaarheid en leefbaarheid van Landgraaf. Ze verbinden de kernen en vormen een belangrijke verkeersader. Daarom zetten we in op toegankelijke, veilige en gezonde mobiliteit, met extra aandacht voor de route tussen Ubach over Worms, Nieuwenhagen en Schaesberg.

Sommige delen van de linten hebben een rijke (cultuur-)historische waarde, zoals de Hoogstraat en De Streep. Hier beschermen en versterken we het erfgoed om de identiteit van Landgraaf te behouden. Daarnaast zien we kansen voor woningbouw op strategische plekken langs het lint, zoals nabij het station en andere goed ontsloten gebieden. Dit draagt bij aan een dynamisch en toekomstbestendig lint, waar wonen, werken en mobiliteit in balans zijn.

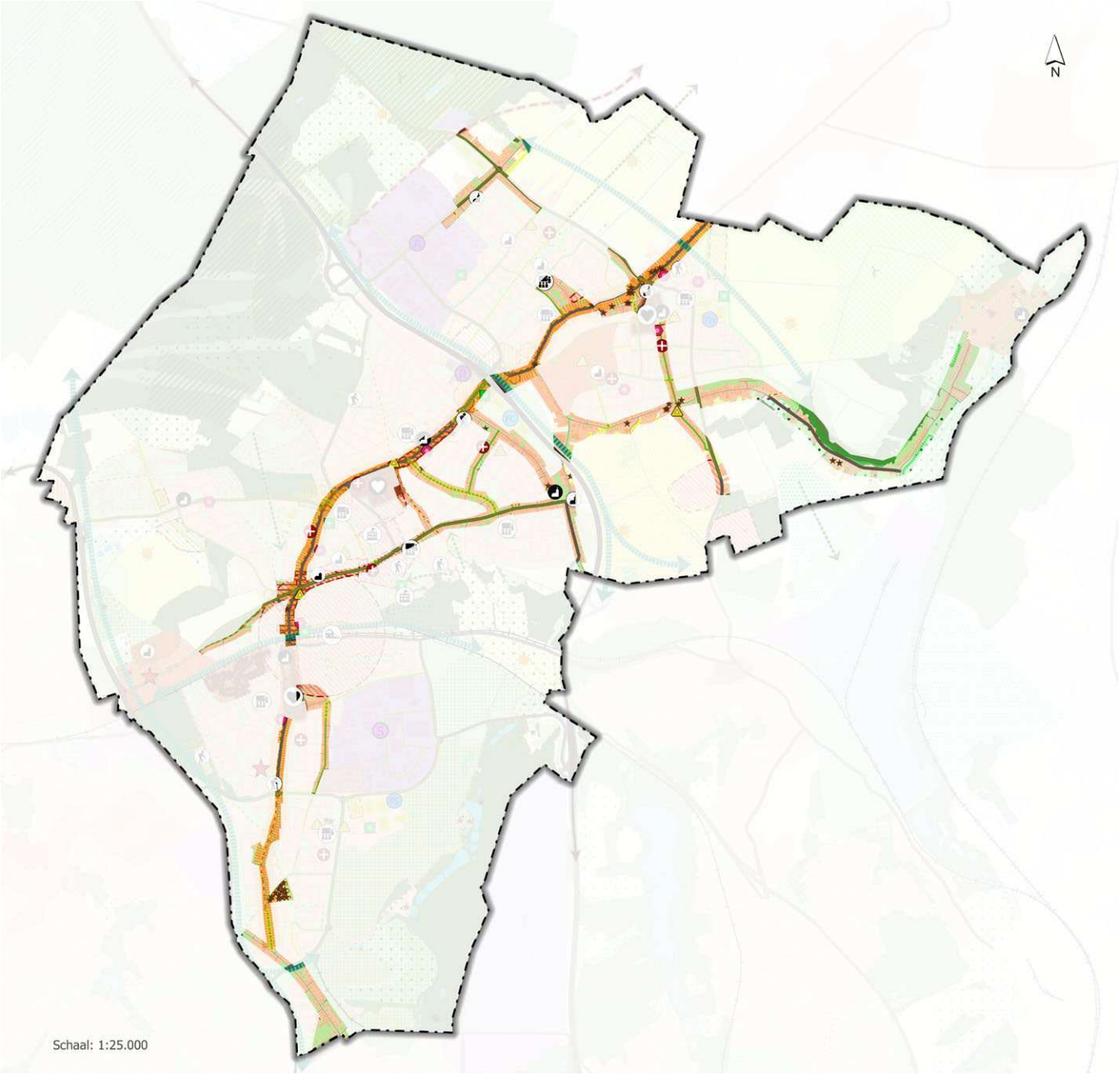

Legenda

- Gemeentegrens
- Treinstation
- Sportpark FC Landgraaf
- Sportpark Strijthagen
- Sportpark Ter Waerden
- Binnensportaccommodaties
- Gemeenschapshuizen
- Huiskamers/ontmoetingsplekken
- Voortgezet onderwijs
- Basisonderwijs
- Huisartsenpraktijken
- Verzorgingshuis
- Hoofd(winkel)centrum
- Winkelcentrum
- Kerk in gebruik
- Kerk niet meer in gebruik
- Rijksmonumenten
- Gemeentelijk vastgoed onder de loep als transformatie
- Spoor
- Binnen- en buitenring
- Gebiedsontsluitingsweg
- Erftoegangsweg
- Fiets- en/of voetpaden
- Binnenring
- Buitenring N300
- Randweg Abdissenbosch
- Groene hoofdverbindingen
- Groene vingers
- Bestaande groenverbinding
- Gewenste groenverbinding
- Ruggengraat
- Transformatiegebieden
- Transformatie aanloopgebied
- Zoeklocatie wonen
- Openheid behouden
- Uitzicht waarborgen
- Groenblauwe mantel
- Beekdal
- kansrijke landelijke zoekgebieden zon
- kansrijke zoekgebieden wind
- Natura 2000
- Stiltegebied
- Recreatiegebied
- Wonen in het groen
- Beschermde stads- en dorpsgezichten
- Centrumgebied
- Stedelijk gebied
- Bedrijventerreinen
- Sportvelden
- Natuurnetwerk Nederland
- Water
- Algemeen groen
- Agrarisch gebied

Figuur 39: Visiekaart deelgebied lint

5.4.3 Afwegingskader lint

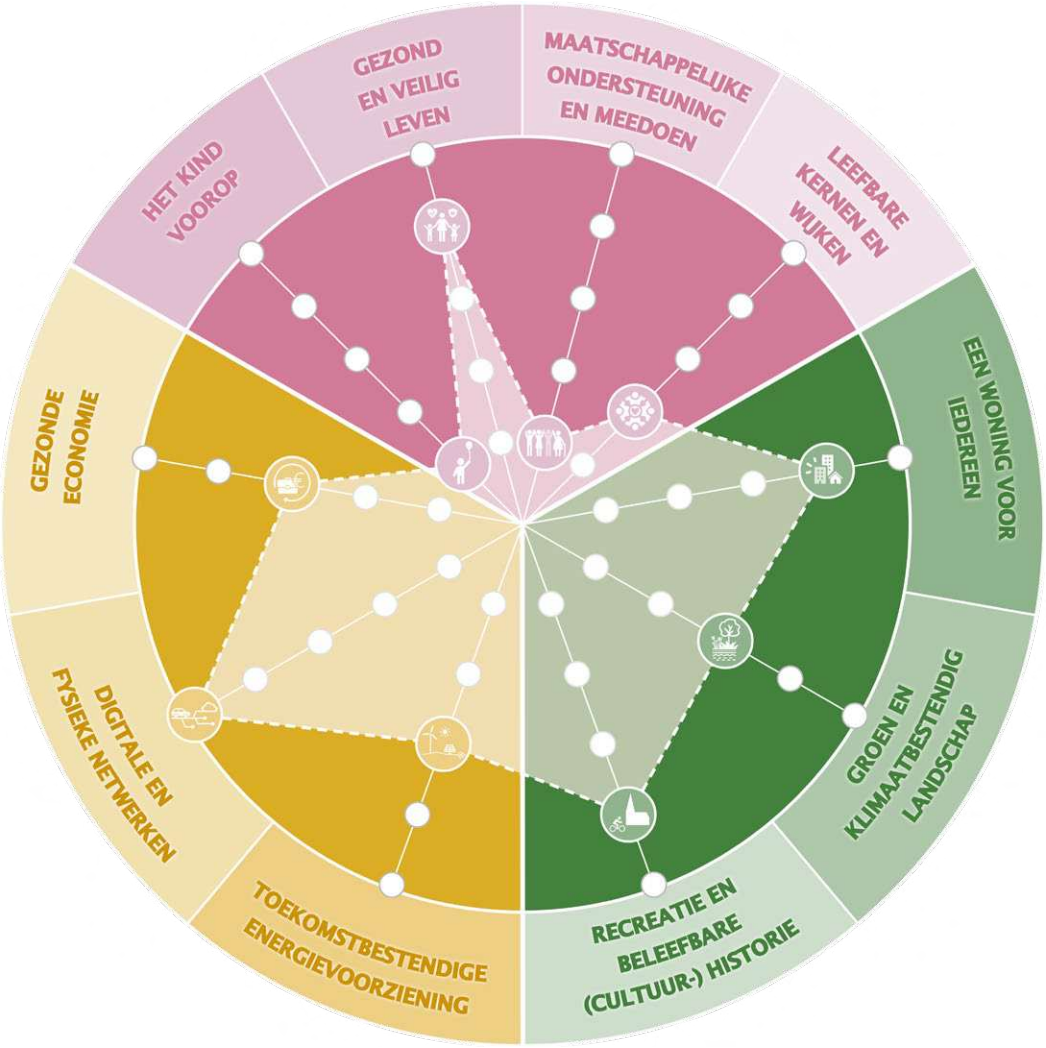

Figuur 40: Afwegingskader lint

Het kind voorop

De linten zijn geen primaire verblijfsgebieden voor kinderen, zoals de woongebieden dat wel zijn. Daarom zetten we hier minder specifiek op in.

Gezond en veilig leven

De linten vormen de hoofdstructuur van Landgraaf en worden door diverse verkeersdeelnemers gebruikt. We richten ons op verkeersveiligheid en een gezonde, veilige inrichting van de openbare ruimte.

Maatschappelijke ondersteuning en meedoen

Deze ambitie speelt in mindere mate een rol in de linten, omdat maatschappelijke voorzieningen zich vooral in de woon- en centrumgebieden bevinden.

Leefbare kernen en wijken

De linten zijn belangrijke schakels tussen de kernen, maar dragen minder bij aan de leefbaarheid binnen de wijken zelf.

Een woning voor iedereen

We behouden de bestaande woonfunctie in de linten en zien waar mogelijk kansen voor verdichting. Daarbij zorgen we ervoor dat nieuwbouw aansluit bij de maat en schaal van het lint, zodat de ruimtelijke kwaliteit behouden blijft.

Groen en klimaatbestendig landschap

Sommige delen van de linten zijn groen en bieden kansen voor verdere vergroening, terwijl andere delen sterk versteend zijn. We zetten in op het vergroenen van deze stenige gebieden en verbeteren de kwaliteit van het bestaande groen met inheemse beplanting en natuurinclusief beheer. Zo versterken we niet alleen de biodiversiteit, maar creëren we ook een groen lint door de gemeente.

Recreatie en beleefbare (cultuur-)historie

De linten vormen de historische routes van Landgraaf. We zetten in op het versterken van hun historische karakter, zodat ze blijven bijdragen aan de identiteit van de gemeente.

Gezonde economie

We stimuleren compacte en levendige centra waar winkels zich concentreren, maar bieden ruimte voor bedrijven en voorzieningen langs de linten, mits deze passen binnen de ruimtelijke en functionele context.

Digitale en fysieke netwerken

De linten zijn de belangrijkste verkeersaders van Landgraaf. We zorgen voor toegankelijke en veilige mobiliteit voor alle vervoersmodaliteiten.

Toekomstbestendige energievoorzieningen

We verkennen verduurzamings-kansen in de linten, zoals het verbeteren van isolatie in gebouwen en het aanpassen van het elektriciteitsnetwerk.

5.5 Buitengebied

5.5.1 Karakter

Het buitengebied van onze gemeente bestaat voornamelijk uit akkerland, weiland en bos. Een groot deel van het buitengebied in het noordwesten van de gemeente omvat het natuurgebied de Brunssummerheide. Dit heidegebied bestaat uit heide, naaldbossen en zandduinen. Aan de noodoostkant van de gemeente zijn voornamelijk agrarische gronden en het Rimburgerbos te vinden. In het zuidoosten van de gemeente ligt natuurgebied Strijthagerbeekdal. Op diverse plekken wordt het buitengebied doorsneden door beekdalen die mede dankzij het reliëf hun eigen kwaliteiten hebben.

5.5.2 Koers

We zetten in op een sterk buitengebied waar natuur, landbouw en recreatie in balans zijn. De natuurgebieden behouden en versterken we door biodiversiteit te stimuleren en groene structuren beter met elkaar te verbinden. 'Groene vingers' brengen het groen waar mogelijk vanuit het buitengebied tot in de kernen, wat bijdraagt aan een natuurlijke en klimaatbestendige gemeente. In de beekdalen reserveren we voldoende ruimte voor water, zodat we beter bestand zijn tegen weersextremen en wateroverlast.

Waar mogelijk stimuleren we de landbouwsector richting duurzamere, circulaire en milieuvriendelijke vormen van landbouw, passend binnen de omgeving. Recreatie en toerisme blijven belangrijke functies in het buitengebied. We versterken het landschap als aantrekkelijke bestemming voor wandelen, fietsen en ontspannen, zowel voor inwoners als bezoekers uit de regio Zuid-Limburg. Ontwikkelingen die bijdragen aan de recreatieve beleving en landschapskwaliteit worden zoveel mogelijk gefaciliteerd.

Zoals eerder toegelicht in paragraaf 4.13.3, zijn in het buitengebied zoekgebieden opgenomen voor duurzame energieopwekking (zon en wind). Dit betekent dat deze locaties technisch potentieel hebben voor zonne- en windenergie, maar het zegt nog niets over de ruimtelijke en landschappelijke inpasbaarheid, noch over maatschappelijke en bestuurlijke aanvaardbaarheid. Bovendien vormt netcongestie een belangrijke uitdaging; nieuwe energieprojecten kunnen alleen gerealiseerd worden als er voldoende netcapaciteit beschikbaar is of als de bestaande infrastructuur efficiënter wordt benut.

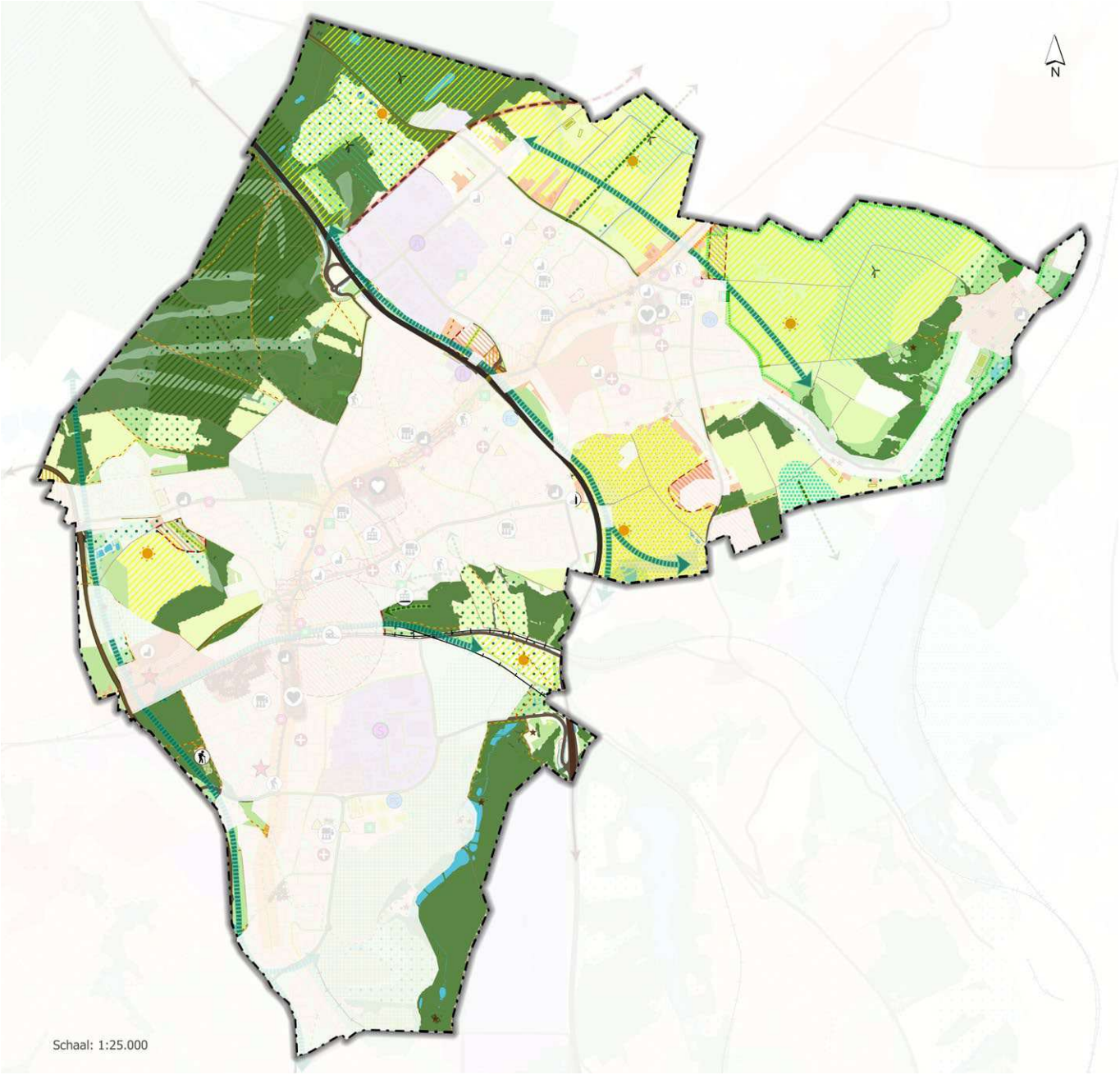

Legenda

- Gemeentegrens
- Treinstation
- Sportpark FC Landgraaf
- Sportpark Strijthagen
- Sportpark Ter Waerden
- Binnensportaccommodaties
- Gemeenschapshuizen
- Huiskamers/ontmoetingsplekken
- Voortgezet onderwijs
- Basisonderwijs
- Huisartsenpraktijken
- Verzorgingshuis
- Hoofd(winkel)centrum
- Winkelcentrum
- Kerk in gebruik
- Kerk niet meer in gebruik
- Rijksmonumenten
- Gemeentelijk vastgoed onder de loep als transformatie
- Spoor
- Binnen- en buitenring
- Gebiedsontsluitingsweg
- Erftoegangsweg
- Fiets- en/of voetpaden
- Binnenring
- Buitenring N300
- Randweg Abdissenbosch
- Groene hoofdverbindingen
- Groene vingers
- Bestaande groenverbinding
- Gewenste groenverbinding
- Ruggengraat
- Transformatiegebieden
- Transformatie aanloopgebied
- Zoeklocatie wonen
- Openheid behouden
- Uitzicht waarborgen
- Groenblauwe mantel
- Beekdal
- kansrijke landelijke zoekgebieden zon
- kansrijke zoekgebieden wind
- Natura 2000
- Stiltegebied
- Recreatiegebied
- Wonen in het groen
- Beschermde stads- en dorpsgezichten
- Centrumgebied
- Stedelijk gebied
- Bedrijventerreinen
- Sportvelden
- Natuurnetwerk Nederland
- Water
- Algemeen groen
- Agrarisch gebied

Figuur 41: Visiekaart deelgebied buitengebied

5.5.3 Afwegingskader buitengebied

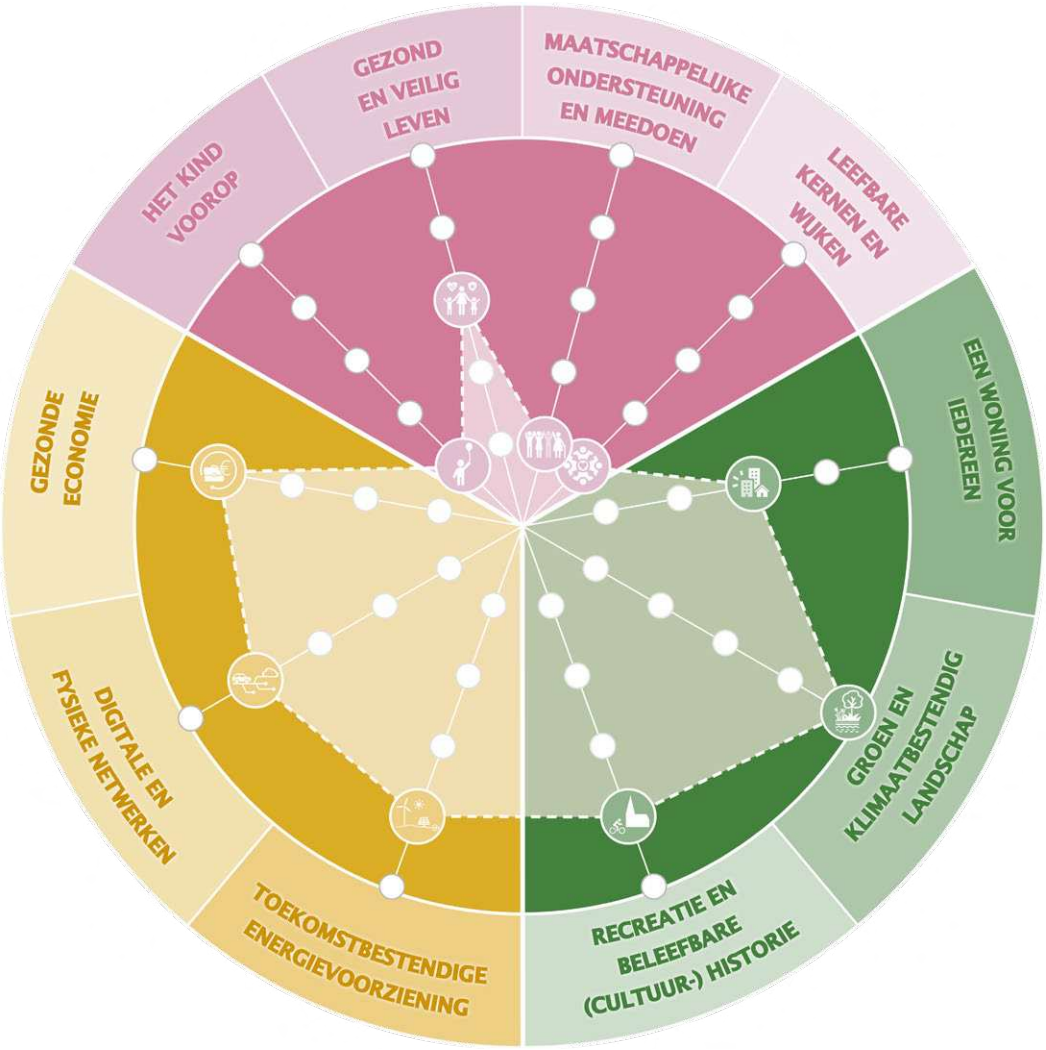

Figuur 42: Afwegingskader buitengebied

Het kind voorop
Een gezonde ontwikkeling van onze jeugd vinden we belangrijk. Echter, in het buitengebied zetten we hier minder op in dan in de woongebieden.

Gezond en veilig leven
We investeren in toegankelijke en aantrekkelijke wandel- en fietspaden, zodat inwoners en bezoekers het buitengebied optimaal kunnen beleven. Dit draagt bij aan zowel fysieke als mentale gezondheid. Ook onderzoeken we hoe we eventuele nadelige milieueffecten van bedrijven in het buitengebied kunnen beperken.

Maatschappelijke ondersteuning en meedoen
Deze ambitie speelt in mindere mate in het buitengebied.

Leefbare kernen en wijken
Deze ambitie speelt in mindere mate in het buitengebied.

Een woning voor iedereen
Naast verdichting in de bestaande kernen zien we mogelijkheden voor beperkte buitenstedelijke woningbouw, vooral waar urgente nieuwbouw nodig is. Hierbij houden we extra rekening met landschappelijke inpassing, water- en bodemgesteldheid

en klimaatadaptatie. Ook transformatielocaties en bebouwing langs de randen van de kernen bieden kansen voor passende woningbouw.

Groen en klimaatbestendig landschap

We behouden en versterken de landschappelijke kwaliteiten van het buitengebied. De bos- en natuurgebieden die wij beheren, willen we van hoge ecologische waarde maken. We stimuleren het gebruik van gebiedseigen, inheemse beplanting en natuurinclusief beheer. De agrarische sector blijft een belangrijke factor, zowel als voedselleverancier als beheerder van het landschap. Waar mogelijk stimuleren we een transitie naar kleinschalige, circulaire en milieuvriendelijke landbouw. We moedigen initiatieven aan die bijdragen aan biodiversiteit, zoals agroforestry, strokenteelt en het verminderen van pesticidengebruik. Water en bodem zijn sturende factoren voor ruimtelijke ontwikkeling en vormen een natuurlijke basis voor de identiteit van het buitengebied.

Recreatie en beleefbare (cultuur-)historie

Landgraaf is gevormd door het karakter van het landschap. We versterken de ruimtelijke kwaliteit door groei binnen de kernen te stimuleren, waardoor de centra compact en levendig blijven en het omliggende landschap behouden blijft. Bij herinrichting houden we rekening met cultuurhistorische elementen en structuren. Daarnaast zien we kansen om de economie en het toerisme te versterken door gebruik te maken van het potentieel van de (cultuur-) historie in het buitengebied. We faciliteren initiatieven voor verblijfsaccommodaties gericht op natuur en landschap.

Gezonde economie

De omslag naar een circulaire economie is een ontwikkeling die we stimuleren waar mogelijk, passend binnen de agrarische sector en het buitengebied. We zetten in op een circulair landelijk gebied, in samenwerking met regionale partners. Daarnaast willen we de toeristische potentie van het landschap beter benutten, omdat dit een belangrijke pijler is binnen een gezonde, duurzame economie.

Digitale en fysieke netwerken

Verkeersveiligheid is een aandachtspunt in het buitengebied, vooral met betrekking tot landbouwverkeer. We zetten in op veilige infrastructuur en goed onderhouden wegen. Grootschalige energievoorzieningen in het buitengebied moeten zorgvuldig en veilig worden ingepast.

Toekomstbestendige energievoorzieningen

In het buitengebied zijn zoekgebieden voor duurzame energieopwekking (zon en wind) opgenomen. Dit duidt enkel op technisch potentieel, zonder uitspraken over inpasbaarheid of draagvlak. Bovendien vormt netcongestie een uitdaging; nieuwe projecten vergen voldoende netcapaciteit of efficiënter gebruik van bestaande infrastructuur.

5.6 Recreatiegebied

5.6.1 Karakter

De recreatiegebieden in Landgraaf zijn verspreid over de gemeente, met een zwaartepunt in het zuidoosten. Dit gebied, ooit een mijnbouwlandschap, is sinds de jaren ‘80 ontwikkeld tot een belangrijke vrijetijdsbestemming. Bekende trekpleisters zoals Megaland, Mondo Verde en SnowWorld trekken bezoekers uit de hele regio en versterken de vrijetijdseconomie. Daarnaast biedt Park Gravenrode een unieke mix van natuur, cultuur en recreatie, met onder andere Kasteel Strijthagen en Overste Hof.

Naast deze grootschalige recreatieve voorzieningen zijn er diverse sportaccommodaties, volkstuinen en campings. Met uitzondering van de campings worden deze faciliteiten vooral door inwoners gebruikt.

5.6.2 Koers

We zetten in op het behouden en versterken van onze recreatiegebieden, waarbij een gezonde balans tussen toerisme, natuur en leefbaarheid centraal staat. Park Gravenrode blijft de kern van het toeristisch-recreatieve aanbod, waarbij we de Wilhelminaberg verder ontwikkelen als knooppunt voor recreatie en toerisme.

Om een bredere doelgroep aan te trekken, stimuleren we verblijfsaccommodaties in het gebied. Met name de locatie Rouenhof biedt kansen voor een grootschalige toeristische recreatiebestemming die het bestaande aanbod aanvult.

Daarnaast onderzoeken we de doorontwikkeling van Megaland. Als thuisbasis van Pinkpop en andere evenementen heeft het een belangrijke economische en culturele waarde. We zoeken naar mogelijkheden om het terrein breder te benutten, met oog voor de balans tussen evenementen en een prettig woon- en leefklimaat.

Ook versterken we de recreatieve infrastructuur, zoals de Parkstadroute, die Park Gravenrode verbindt met andere toeristische trekpleisters. Dit verbetert de bereikbaarheid en nodigt uit tot actieve recreatie.

Tot slot werken we samen binnen de regio en over de grens om recreatieve netwerken, zoals wandel- en fietsroutes, beter op elkaar af te stemmen en de aantrekkelijkheid van het gebied te vergroten. Cultureel erfgoed, zoals het mijnverleden en de kastelen, blijft een speerpunt, waarbij digitale beleving en storytelling een rol spelen in het versterken van de identiteit van Landgraaf als recreatieve bestemming.

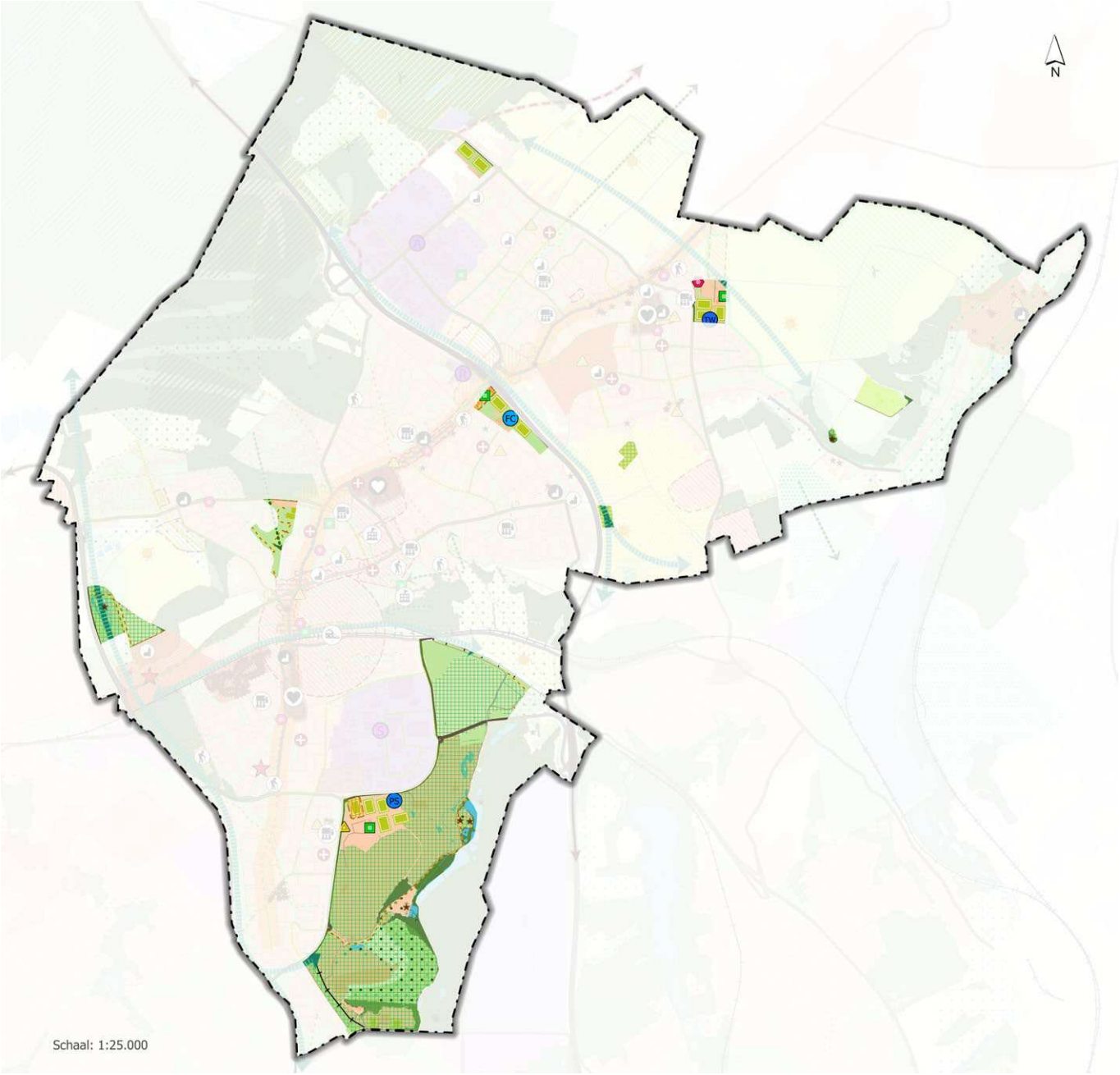

Legenda

- Gemeentegrens
- Treinstation
- Sportpark FC Landgraaf
- Sportpark Strijthagen
- Sportpark Ter Waerden
- Binnensportaccommodaties
- Gemeenschapshuizen
- Huiskamers/ontmoetingsplekken
- Voortgezet onderwijs
- Basisonderwijs
- Huisartsenpraktijken
- Verzorgingshuis
- Hoofd(winkel)centrum
- Winkelcentrum
- Kerk in gebruik
- Kerk niet meer in gebruik
- Rijksmonumenten
- Gemeentelijk vastgoed onder de loep als transformatie
- Spoor
- Binnen- en buitenring
- Gebiedsontsluitingsweg
- Erftoegangsweg
- Fiets- en/of voetpaden
- Binnenring
- Buitenring N300
- Randweg Abdissenbosch
- Groene hoofdverbindingen
- Groene vingers
- Bestaande groenverbinding
- Gewenste groenverbinding
- Ruggengraat
- Transformatiegebieden
- Transformatie aanloopgebied
- Zoeklocatie wonen
- Openheid behouden
- Uitzicht waarborgen
- Groenblauwe mantel
- Beekdal
- kansrijke landelijke zoekgebieden zon
- kansrijke zoekgebieden wind
- Natura 2000
- Stiltegebied
- Recreatiegebied
- Wonen in het groen
- Beschermde stads- en dorpsgezichten
- Centrumgebied
- Stedelijk gebied
- Bedrijventerreinen
- Sportvelden
- Natuurnetwerk Nederland
- Water
- Algemeen groen
- Agrarisch gebied

Figuur 43: Visiekaart deelgebied recreatiegebied

5.6.3 Afwegingskader recreatiegebied

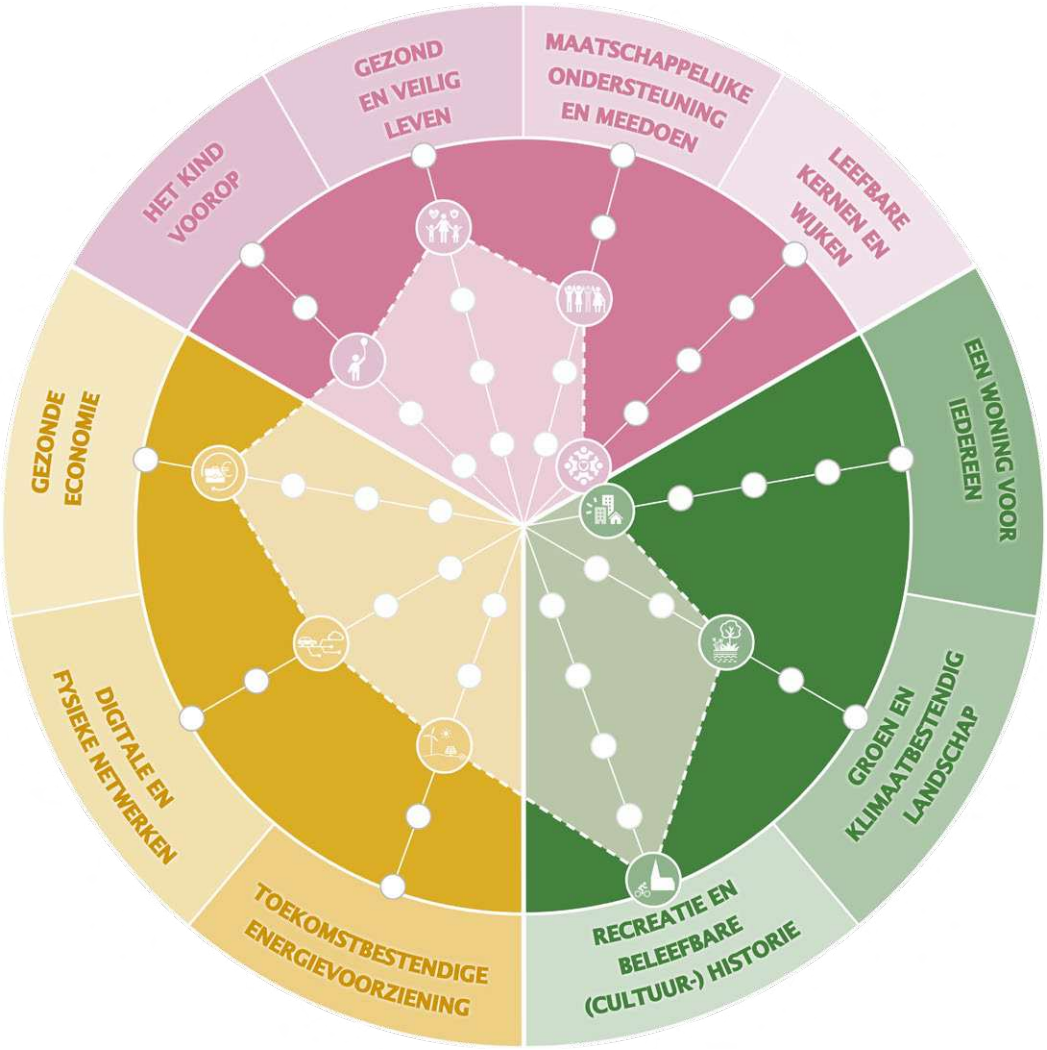

Figuur 44: Afwegingskader recreatiegebied

Het kind voorop

Een gezonde ontwikkeling van onze jeugd vinden we belangrijk. In de recreatiegebieden zien we kansen voor de jeugd om zich sportief te ontwikkelen en sociale contacten te leggen.

Gezond en veilig leven

Sport en recreatie dragen bij aan een gezonde leefstijl. We zorgen ervoor dat recreatiegebieden uitnodigen tot beweging, ontspanning en ontmoeting. Volkstuinen en andere recreatieve voorzieningen bieden ruimte voor mentale en fysieke gezondheid.

Maatschappelijke ondersteuning en meedoen

Sportclubs en verenigingen spelen een belangrijke rol in het sociale leven van inwoners. Door de betrokkenheid bij deze organisaties te stimuleren, versterken we de sociale cohesie en het vrijwilligerswerk.

Leefbare kernen en wijken

Deze ambitie speelt een minder grote rol in de recreatiegebieden. Wel kunnen ze bijdragen aan een aantrekkelijke en leefbare omgeving voor inwoners en bezoekers. Landgraaf is omgeven door

recreatiegebieden, die op loopafstand bereikbaar zijn. Het is belangrijk om deze toegankelijkheid te behouden en te verbeteren.

Een woning voor iedereen

Recreatiegebieden zijn niet bedoeld voor woningbouw. Wel zien we kansen om hoogwaardige verblijfsaccommodaties te ontwikkelen, met name in Park Gravenrode (o.a. locatie Rouenhof) en de directe omgeving van toeristische voorzieningen.

Groen en klimaatbestendig landschap

Vergroening van recreatiegebieden maakt ze aantrekkelijker en klimaatbestendiger. Door in te zetten op schaduwrijke plekken en verkoelende elementen beperken we de impact van hitte en weersextremen. Dit verhoogt het comfort en de bruikbaarheid van deze gebieden.

Recreatie en beleefbare (cultuur-)historie

Landgraaf heeft een sterk recreatief profiel binnen de regio. Om dit verder te versterken, zetten we in op kwalitatief hoogwaardige verblijfsaccommodaties, zodat bezoekers optimaal kunnen genieten van de diverse recreatieve en culturele voorzieningen. Een goede verbinding tussen recreatiegebieden en verblijfsaccommodaties is hierbij essentieel voor een samenhangend en aantrekkelijk recreatief aanbod.

Gezonde economie

De regionale recreatievoorzieningen zijn een belangrijke pijler van de lokale economie. We zetten in op een circulaire en duurzame vrijetijdseconomie, waarbij we ondernemers ondersteunen om hun aanbod te versterken en beter aan te laten sluiten bij regionale en grensoverstijgende samenwerkingen.

Digitale en fysieke netwerken

Recreatiegebieden moeten goed bereikbaar en toegankelijk zijn voor alle modaliteiten. We verbeteren de verbindingen voor voetgangers, fietsers en openbaar vervoer, zodat recreatieve voorzieningen optimaal benut worden.

Toekomstbestendige energievoorzieningen

Verduurzaming van recreatievoorzieningen is een speerpunt. Dit vraagt om afstemming met energie-intensieve bedrijven en slimme oplossingen voor energiebesparing en -opwekking, passend binnen het landschap en de gebruiksfunctie.

5.7 Bedrijventerrein

5.7.1 Karakter

Landgraaf kent een aantal bedrijventerreinen die verspreid over de gemeente liggen. De twee grootste terreinen, Abdissenbosch en Strijthagen, spelen een belangrijke rol in de lokale en regionale economie. Hier zijn diverse bedrijven gevestigd in sectoren als handel, logistiek, productie en dienstverlening. Daarnaast zijn er enkele kleinere bedrijventerreinen, die ruimte bieden aan kleinschalige en gespecialiseerde bedrijven.

Door de ligging van Landgraaf nabij de Duitse grens vormen onze bedrijventerreinen een belangrijke schakel in grensoverstijgende bedrijvigheid. Dit biedt kansen voor samenwerking met Duitse ondernemers en kan bijdragen aan de versterking van de regionale economie.

5.7.2 Koers

We willen onze bedrijventerreinen toekomstbestendig maken en behouden, omdat er ook in de toekomst behoefte zal zijn aan bedrijfsruimte. Dit geldt zowel voor de grotere als de kleinere bedrijventerreinen. Door de beperkte beschikbare ruimte is uitbreiding nauwelijks mogelijk, wat betekent dat we bestaande bedrijventerreinen optimaal willen benutten en kwalitatief willen versterken.

Duurzaamheid en modernisering

We zetten in op duurzaamheid en modernisering van onze bedrijventerreinen, door middel van efficiënter ruimtegebruik, het stimuleren van circulaire economie en het verbeteren van de bereikbaarheid en infrastructuur. Ook vergroening en klimaatadaptatie krijgen aandacht, zodat bedrijventerreinen aantrekkelijk en toekomstbestendig blijven.

Werkgelegenheid en ondernemerschap

Het belang van werkgelegenheid in Landgraaf is groot. Naast bedrijventerreinen spelen ‘aan huis gebonden beroepen en bedrijven’ een steeds grotere rol. De trend van thuiswerken en zelfstandig ondernemerschap groeit, en we willen dit blijven stimuleren. Dit draagt bij aan een diverse en veerkrachtige economie, waarin creatieve en innovatieve ondernemers de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen. Door een aantrekkelijk vestigingsklimaat te creëren, houden we talent en kennis in de regio en versterken we de economische vitaliteit.

Balans tussen bedrijvigheid en woonkwaliteit

We streven naar een goede balans tussen bedrijvigheid en leefbaarheid. Dit betekent dat we overlastgevende bedrijven zoveel mogelijk concentreren op de grotere bedrijventerreinen, zodat woongebieden hier zo min mogelijk hinder van ondervinden. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat bedrijventerreinen goed ingepast blijven in hun omgeving en bijdragen aan een aantrekkelijke werkomgeving voor werknemers.

Met deze aanpak zorgen we ervoor dat bedrijventerreinen ook in de toekomst een belangrijke motor blijven voor de economie van Landgraaf.

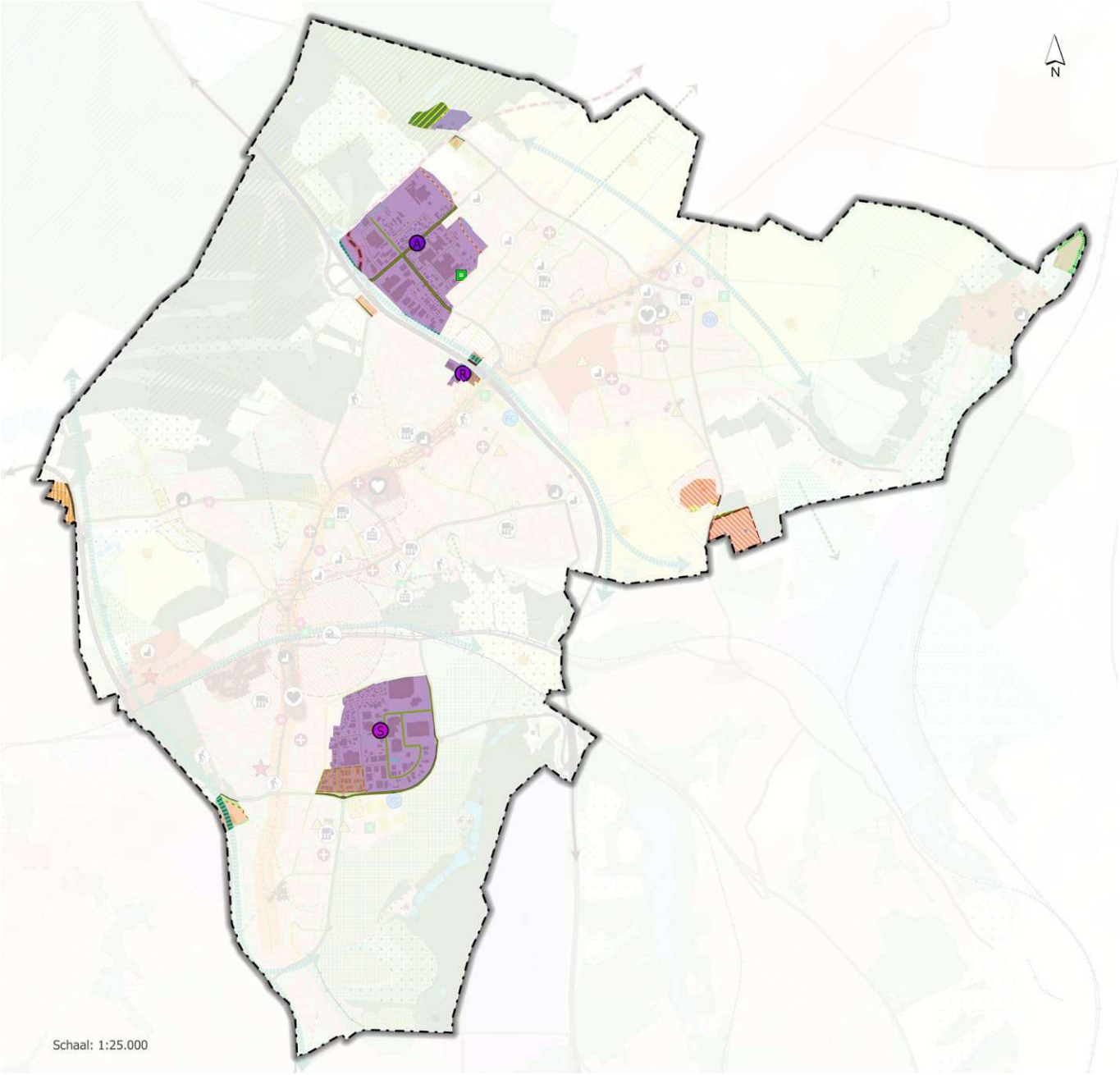

Legenda

- Gemeentegrens
- Treinstation
- Sportpark FC Landgraaf
- Sportpark Strijthagen
- Sportpark Ter Waerden
- Binnensportaccommodaties
- Gemeenschapshuizen
- Huiskamers/ontmoetingsplekken
- Voortgezet onderwijs
- Basisonderwijs
- Huisartsenpraktijken
- Verzorgingshuis
- Hoofd(winkel)centrum
- Winkelcentrum
- Kerk in gebruik
- Kerk niet meer in gebruik
- Rijksmonumenten
- Gemeentelijk vastgoed onder de loep als transformatie
- Spoor
- Binnen- en buitenring
- Gebiedsontsluitingsweg
- Erftoegangsweg
- Fiets- en/of voetpaden
- Binnenring
- Buitenring N300
- Randweg Abdissenbosch
- Groene hoofdverbindingen
- Groene vingers
- Bestaande groenverbinding
- Gewenste groenverbinding
- Ruggengraat
- Transformatiegebieden
- Transformatie aanloopgebied
- Zoeklocatie wonen
- Openheid behouden
- Uitzicht waarborgen
- Groenblauwe mantel
- Beekdal
- kansrijke landelijke zoekgebieden zon
- kansrijke zoekgebieden wind
- Natura 2000
- Stiltegebied
- Recreatiegebied
- Wonen in het groen
- Beschermde stads- en dorpsgezichten
- Centrumgebied
- Stedelijk gebied
- Bedrijventerreinen
- Sportvelden
- Natuurnetwerk Nederland
- Water
- Algemeen groen
- Agrarisch gebied

Figuur 45: Visiekaart deelgebied bedrijventerrein

5.7.3 Afwegingskader bedrijventerrein

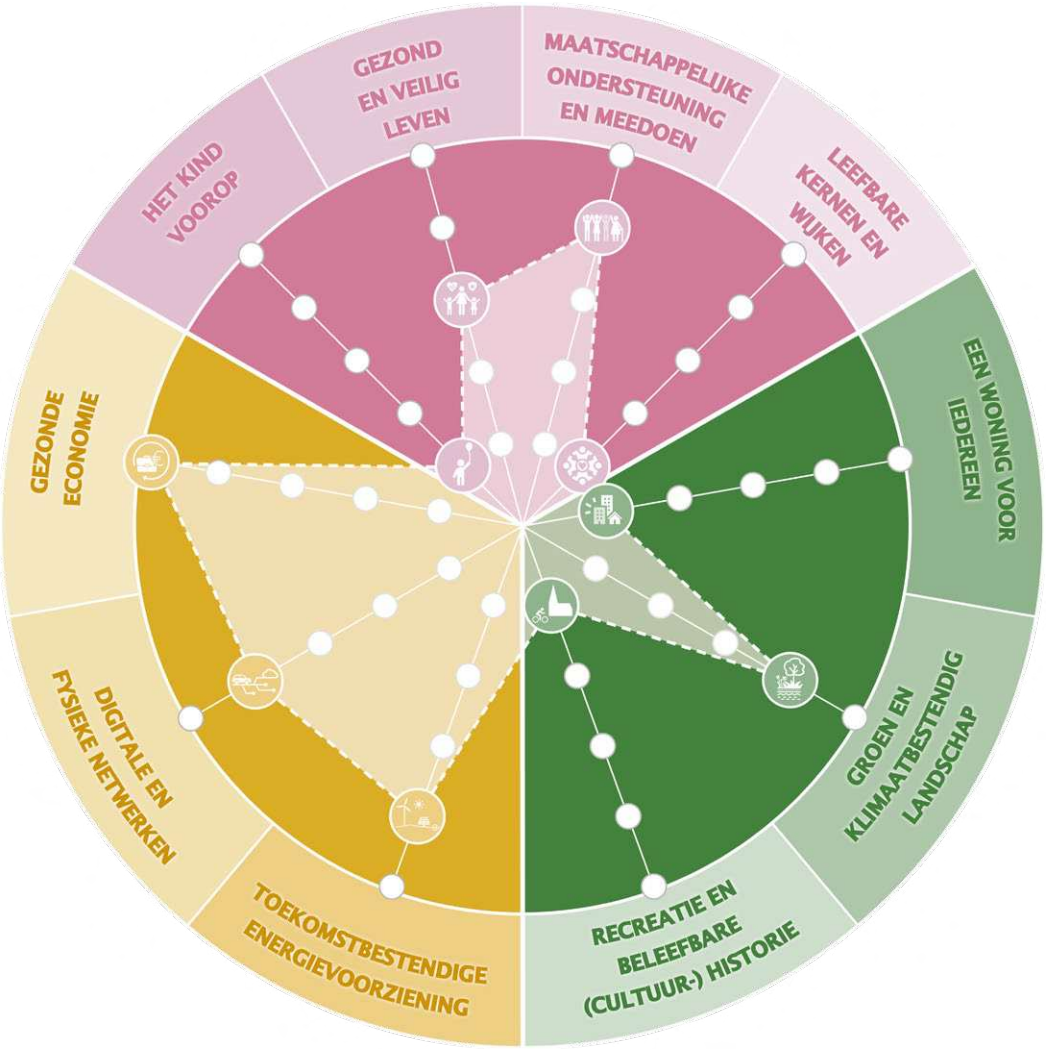

Figuur 46: Afwegingskader bedrijventerrein

Het kind voorop

Deze ambitie speelt een beperkte rol op bedrijventerreinen.

Gezond en veilig leven

We streven naar een gezonde en veilige werkomgeving door bedrijventerreinen duurzaam en toekomstbestendig in te richten. Dit betekent dat we aandacht hebben voor een goede ruimtelijke ordening, verkeersveiligheid en het minimaliseren van negatieve omgevingsinvloeden.

Maatschappelijke ondersteuning en meedoen

Bedrijventerreinen bieden kansen om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt aan passend werk te helpen. Samen met ondernemers en onderwijsinstellingen stimuleren we een inclusieve en toegankelijke arbeidsmarkt.

Leefbare kernen en wijken

Deze ambitie speelt een minder prominente rol op bedrijventerreinen, maar een goede balans tussen bedrijvigheid en de omliggende woongebieden blijft essentieel.

Een woning voor iedereen

Bedrijventerreinen zijn primair bedoeld voor bedrijvigheid en niet voor woningbouw. In sommige gevallen kunnen bedrijfswoningen een functionele toevoeging zijn.

Groen en klimaatbestendig landschap

Waar mogelijk vergroenen we bedrijventerreinen om ze aantrekkelijker en klimaatrobuuster te maken. Dit draagt bij aan waterbeheer, biodiversiteit en een prettige werkomgeving. We stimuleren ondernemers om te investeren in duurzame oplossingen zoals groene daken, waterdoorlatende bestrating en energiezuinige gebouwen.

Recreatie en beleefbare (cultuur-)historie

Deze ambitie speelt in mindere mate op bedrijventerreinen.

Gezonde economie

Omdat de uitbreidingsruimte beperkt is, zetten we in op optimaal ruimtegebruik en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen. Dit betekent dat we werken aan een toekomstbestendige infrastructuur en een aantrekkelijk vestigingsklimaat, waarbij ook het midden- en kleinbedrijf (MKB) goed wordt gefaciliteerd.

Digitale en fysieke netwerken

De bereikbaarheid en verkeersveiligheid van bedrijventerreinen, met name voor vrachtverkeer, vragen continue aandacht. Daarnaast vormt netcongestie een uitdaging; uitbreiding en verduurzaming van bedrijventerreinen vereisen een stabiele en toekomstbestendige energie-infrastructuur.

Toekomstbestendige energievoorzieningen

We stimuleren verduurzaming van bedrijventerreinen door energiebesparing en hernieuwbare energieopwekking, binnen de beschikbare netcapaciteit. We zetten in op bewustwording en samenwerking met bedrijven om energie efficiënter te benutten en de overstap naar duurzamere alternatieven te vergemakkelijken.

5.8 Beschermd dorpsgezicht

5.8.1 Karakter

Landgraaf kent drie wettelijk beschermde dorpsgezichten vanwege hun bijzondere ruimtelijke en architectonische kwaliteit: Rimburg, Leenhof en Lauradorp.

Rimburg ligt in het rivierdal van de Worm en kent een rijke geschiedenis die teruggaat tot de Romeinse tijd. De strategische ligging aan de rivier heeft het dorp door de eeuwen heen gevormd. De karakteristieke lintvorm en de historische opbouw zijn nog goed zichtbaar, met een mix van cultuurhistorisch waardevolle gebouwen, beeldbepalend groen en een combinatie van functies zoals wonen, horeca en kleinschalige bedrijvigheid.

Leenhof en Lauradorp zijn voormalige mijnwerkerskolonies, gebouwd om huisvesting te bieden aan mijnpersoneel. Leenhof is ontstaan in de mijnbouwperiode en heeft een duidelijke stedenbouwkundige structuur die typerend is voor deze tijd. Lauradorp is opgezet als een tuindorp, met ruime opzet en veel groen. Beide gebieden hebben nog steeds grotendeels een woonfunctie, met een sterke sociale samenhang en herkenbare erfgoedwaarden.

5.8.2 Koers

Het behoud en de versterking van de historische en ruimtelijke kwaliteiten van deze beschermde dorpsgezichten staan centraal. De cultuurhistorische identiteit draagt bij aan de aantrekkelijkheid van Landgraaf, zowel voor inwoners als bezoekers en ondernemers. We willen deze identiteit niet alleen behouden, maar ook versterken en beleefbaar maken.

Dit betekent dat we zorgvuldig omgaan met ruimtelijke ontwikkelingen in deze gebieden. Aanpassingen en herbestemmingen moeten passen binnen de historische context en bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit. Waar mogelijk stimuleren we initiatieven die het erfgoed levend houden en beter zichtbaar maken. De beschermde dorpsgezichten blijven daarnaast plekken waar mensen wonen en leven. Ontwikkelingen die bijdragen aan leefbaarheid en de kwaliteit van het gebied versterken, worden gefaciliteerd, zolang ze de karakteristieke waarden respecteren.

Daarnaast zetten we in op het verbeteren van de toegankelijkheid en beleefbaarheid van deze gebieden, bijvoorbeeld door middel van erfgoedroutes, digitale informatievoorziening en samenwerking met lokale erfgoedorganisaties. Zo zorgen we ervoor dat deze bijzondere plekken hun waarde behouden en blijven bijdragen aan de identiteit van Landgraaf.

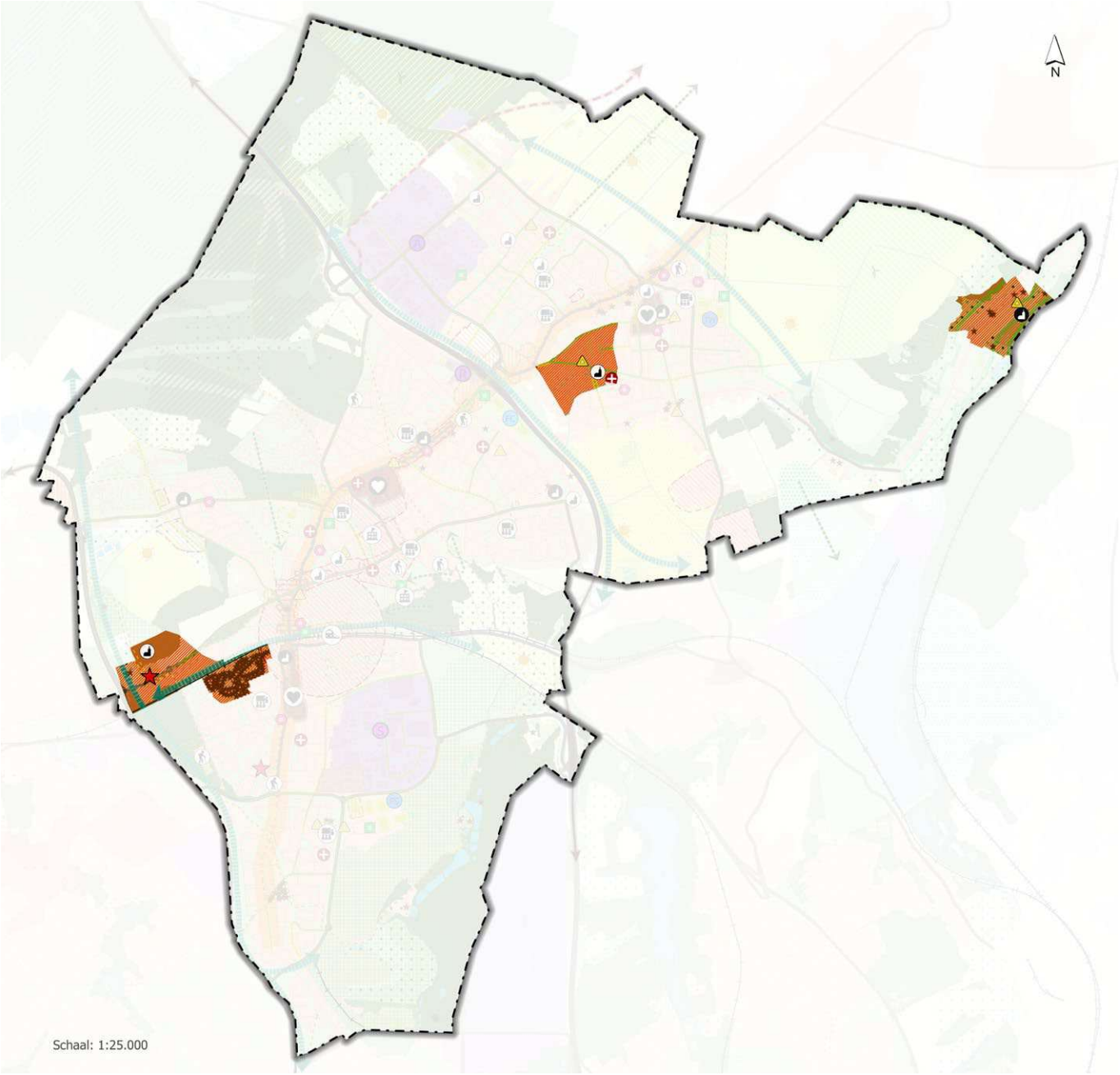

Legenda

- Gemeentegrens
- Treinstation
- Sportpark FC Landgraaf
- Sportpark Strijthagen
- Sportpark Ter Waerden
- Binnensportaccommodaties
- Gemeenschapshuizen
- Huiskamers/ontmoetingsplekken
- Voortgezet onderwijs
- Basisonderwijs
- Huisartsenpraktijken
- Verzorgingshuis
- Hoofd(winkel)centrum
- Winkelcentrum
- Kerk in gebruik
- Kerk niet meer in gebruik
- Rijksmonumenten
- Gemeentelijk vastgoed onder de loep als transformatie
- Spoor
- Binnen- en buitenring
- Gebiedsontsluitingsweg
- Erftoegangsweg
- Fiets- en/of voetpaden
- Binnenring
- Buitenring N300
- Randweg Abdissenbosch
- Groene hoofdverbindingen
- Groene vingers
- Bestaande groenverbinding
- Gewenste groenverbinding
- Ruggengraat
- Transformatiegebieden
- Transformatie aanloopgebied
- Zoeklocatie wonen
- Openheid behouden
- Uitzicht waarborgen
- Groenblauwe mantel
- Beekdal
- kansrijke landelijke zoekgebieden zon
- kansrijke zoekgebieden wind
- Natura 2000
- Stiltegebied
- Recreatiegebied
- Wonen in het groen
- Beschermde stads- en dorpsgezichten
- Centrumgebied
- Stedelijk gebied
- Bedrijventerreinen
- Sportvelden
- Natuurnetwerk Nederland
- Water
- Algemeen groen
- Agrarisch gebied

Figuur 47: Visiekaart deelgebied beschermd gezicht

5.8.3 Afwegingskader beschermd dorpsgezicht

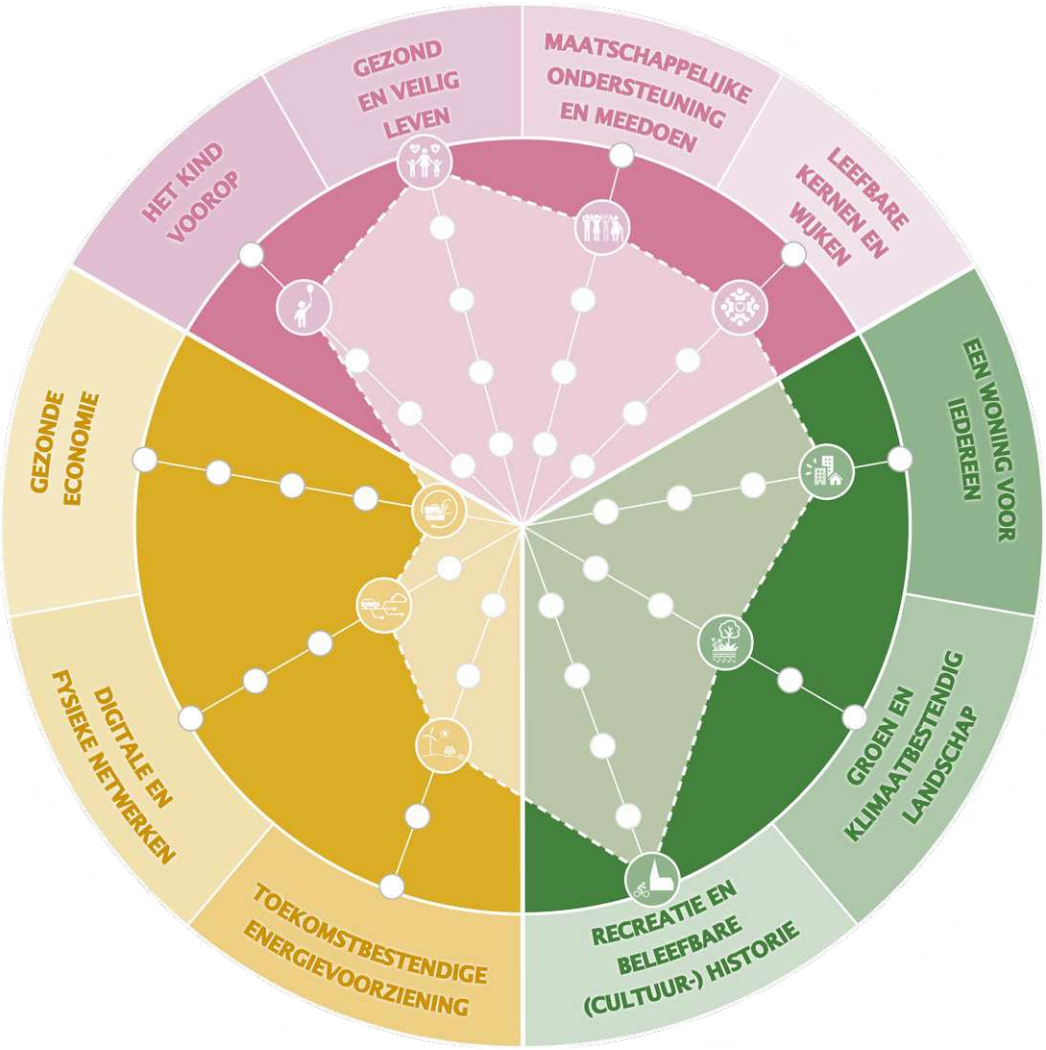

Figuur 48: Afwegingskader beschermd dorpsgezicht

Voor de beschermde dorpsgezichten hanteren we grotendeels dezelfde inzet als in de woongebieden (zie paragraaf 5.2.3). Wel leggen we extra nadruk op de cultuurhistorische waarde en het behoud van de historische identiteit van deze gebieden.

Het kind voorop

Hier geldt dezelfde mate van inzet als in het deelgebied woongebied.

Gezond en veilig leven

Hier geldt dezelfde mate van inzet als in het deelgebied woongebied, met extra aandacht voor het behoud van de ruimtelijke kwaliteit en een zorgvuldige inpassing van aanpassingen in de historische omgeving.

Maatschappelijke ondersteuning en meedoen

Hier geldt dezelfde mate van inzet als in het deelgebied woongebied.

Leefbare kernen en wijken

Hier geldt dezelfde mate van inzet als in het deelgebied woongebied.

Een woning voor iedereen

Hier geldt dezelfde mate van inzet als in het deelgebied woongebied. Wel besteden we extra aandacht aan de zorgvuldige inpassing van ontwikkelingen, zodat deze geen afbreuk doen aan de historische kwaliteiten van de omgeving.

Groen en klimaatbestendig landschap

We zien kansen om de ruimtelijke kwaliteit te versterken door middel van vergroening. Daarbij kan groen bijdragen aan het versterken en beleefbaar maken van de cultuurhistorische kwaliteiten.

Recreatie en beleefbare (cultuur-)historie

De hoge (cultuur-)historische waarde van deze gebieden willen we behouden, beschermen en uitdragen. Deze gebieden vertellen het verhaal van Landgraaf en zijn essentieel voor het uitdragen van de identiteit van de gemeente. We zien kansen om onze economie en het toerisme te versterken door deze historische waarde beter zichtbaar en beleefbaar te maken. Daarnaast biedt het mogelijkheden voor educatie en recreatieve ontwikkeling.

Gezonde economie

Hier geldt dezelfde mate van inzet als in het deelgebied woongebied.

Digitale en fysieke netwerken

Hier geldt dezelfde mate van inzet als in het deelgebied woongebied.

Toekomstbestendige energievoorzieningen

Hier geldt dezelfde mate van inzet als in het deelgebied woongebied. Wel moeten we extra rekening houden met de historische waarde van gebouwen en de omgeving bij het inpassen van duurzaamheidsmaatregelen, zodat deze geen afbreuk doen aan het karakter van het gebied.

6

Vervolg en uitvoering

6.1 Inleiding

De Toekomstvisie schetst het gewenste toekomstbeeld voor Landgraaf en biedt een basis voor gesprekken over de kwaliteit van leven in onze gemeente. De visie biedt richting, maar is niet juridisch bindend voor inwoners en bevat geen dwingende regels. Voor de gemeenteraad is de visie wel juridisch bindend. Dit hoofdstuk licht toe hoe de visie wordt vertaald naar de praktijk en hoe deze zich verhoudt tot regels voor de leefomgeving.

De uitvoering is een gezamenlijke opgave. De gemeente werkt hierin samen met inwoners, ondernemers, partners en maatschappelijke organisaties. We leggen uit welke rol de gemeente hierbij speelt en hoe initiatieven kunnen aansluiten bij de visie. Ook beschrijven we hoe de visie doorwerkt in andere instrumenten van de Omgevingswet en hoe we de voortgang monitoren en actualiseren.

6.2 Sturingsfilosofie vanuit de Omgevingswet

6.2.1 Overheidssturing

De Omgevingswet stimuleert ontwikkelingen, maar bewaakt tegelijkertijd de kwaliteit van de leefomgeving. De Toekomstvisie biedt hiervoor de hoofdlijnen en geeft richting aan initiatieven die bijdragen aan een aantrekkelijke en duurzame gemeente.

De rol van de gemeente verschilt per situatie. Soms stimuleren we initiatieven, soms stellen we kaders en regelgeving. Afhankelijk van het thema of de context kiezen we een passende aanpak. Dit werken we de komende periode verder uit in samenwerking met onze partners.

Rollen

Er zijn vier benaderingen van sturing (figuur 49). In elk van de vier benaderingen gaat het om overheidssturing, in die zin dat de overheid doelen formuleert en die probeert te realiseren in interactie met de omgeving. De aanduidingen in de kwadranten geven accenten aan in de rolopvatting en geen scheidingen. Zo wil de 'Samenwerkende Overheid' óók prestaties leveren en ook zorgvuldig en duidelijk de kaders stellen net als de 'Rechtmatige Overheid'.

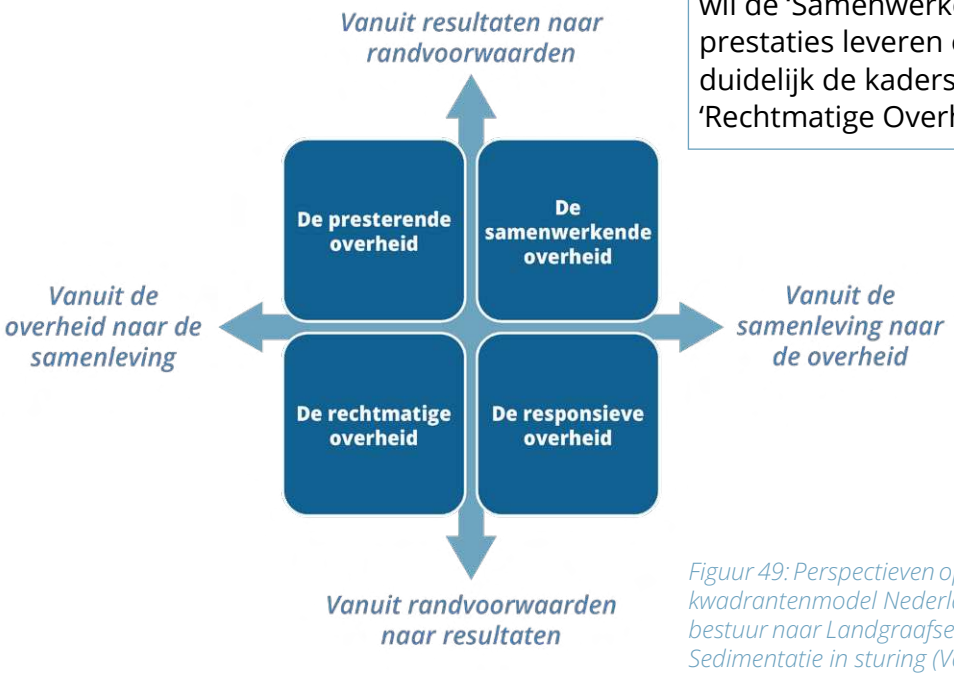

Figuur 49: Perspectieven op overheidssturing. Bron: vertaling kwadrantenmodel Nederlandse school voor openbaar bestuur naar Landgraafse situatie. Zie voor meer informatie: Sedimentatie in sturing (Van der Steen et al 2015).

We willen initiatieven van inwoners, ondernemers en partners meer ruimte geven en gebiedsgericht werken. Dit sluit aan bij de netwerkende en responsieve overheid, waarin de samenleving actief bijdraagt en de gemeente hier flexibel op inspeelt.

Onze aanpak is van buiten naar binnen: we sluiten aan bij initiatieven, vormen allianties en stimuleren samenwerking. Tegelijk vraagt deze werkwijze ook om een interne organisatie die daarop is ingericht.

6.2.2 Ja-mits houding

De Omgevingswet draait om een evenwicht tussen het beschermen van de leefomgeving en het bieden van ruimte voor nieuwe ontwikkelingen. Dit vraagt van overheden een open en flexibele houding. In plaats van een afwachtende of beperkende benadering ('nee, tenzij'), stimuleert de wet een actieve en oplossingsgerichte aanpak ('ja, mits'). Dit betekent dat initiatieven in principe welkom zijn, zolang ze bijdragen aan een goede ruimtelijke ordening en geen onevenredige nadelen opleveren voor de omgeving.

Landgraaf werkt al lange tijd volgens het 'ja, mits'-principe. We denken in mogelijkheden en zoeken, waar nodig en haalbaar, samen naar oplossingen. Dit betekent dat we initiatieven niet direct afwijzen als ze niet binnen het bestaande omgevingsplan passen, maar actief bekijken wat wél mogelijk is binnen ruimtelijke en maatschappelijke kaders. Ook als een plan ruimtelijk niet haalbaar blijkt, verkennen we samen met de initiatiefnemer mogelijke alternatieven, mits er geen onoverkomelijke belemmeringen zijn.

We staan positief tegenover nieuwe ontwikkelingen, zolang ze passen bij de ambities van de Toekomstvisie. Dit vraagt van zowel de gemeente als initiatiefnemers en belanghebbenden een open en constructieve houding. Omdat dit een continu leerproces is, blijven we deze werkwijze verfijnen op basis van praktijkervaringen.

'Ja denken' betekent niet automatisch 'ja zeggen'. Er moet altijd een goede balans zijn tussen het benutten van kansen, het bewaken van ruimtelijke kwaliteit en het behouden van een prettig woon- en leefklimaat. De afwegingskaders uit het vorige hoofdstuk helpen hierbij door inzichtelijk te maken waar ruimte is en waar grenzen liggen.

Door vast te houden aan een actieve en oplossingsgerichte 'ja, mits'-houding, zorgen we ervoor dat ontwikkelingen bijdragen aan een toekomstbestendig Landgraaf. Daarbij houden we altijd rekening met de belangen van inwoners, ondernemers en andere betrokkenen.

6.3 Operationalisering in Omgevingswet-instrumenten

6.3.1 Beleidscyclus

De Omgevingswet kent zes kerninstrumenten, waarvan de omgevingsvisie, het omgevingsplan en de omgevingsprogramma's de belangrijkste zijn. Deze instrumenten vormen een samenhangende beleidscyclus waarin ontwikkelingen worden gemonitord, geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd.

De omgevingsvisie, die integraal onderdeel uitmaakt van deze Toekomstvisie, vormt hierin de eerste stap en biedt richting voor de lange termijn. Omdat 'omgevingsvisie' de wettelijk vastgelegde benaming is, hanteren we deze binnen het kader van de Omgevingswet. De visie wordt aangescherpt of geactualiseerd indien daar aanleiding toe is, bijvoorbeeld door nieuwe inzichten, beleidsontwikkelingen, veranderende wetgeving of wettelijke vereisten. Hiermee blijft het beleid actueel en passend bij de behoeften van Landgraaf.

6.3.2 Omgevingsplan

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is voor elke gemeente automatisch een tijdelijk omgevingsplan ontstaan. Dit plan vervangt de bestaande bestemmingsplannen en beheersverordeningen en bevat de gemeentelijke regels voor de fysieke leefomgeving.

Het tijdelijke omgevingsplan voldoet echter nog niet volledig aan de nieuwe wettelijke eisen van de Omgevingswet. Gemeenten hebben tot eind 2031 de tijd om dit tijdelijke plan om te vormen tot één integraal omgevingsplan dat aan alle eisen van de Omgevingswet voldoet.

Het omgevingsplan is het enige juridisch bindende instrument voor inwoners, bedrijven, andere overheden en de gemeente zelf. De omgevingsvisie daarentegen is alleen bindend voor

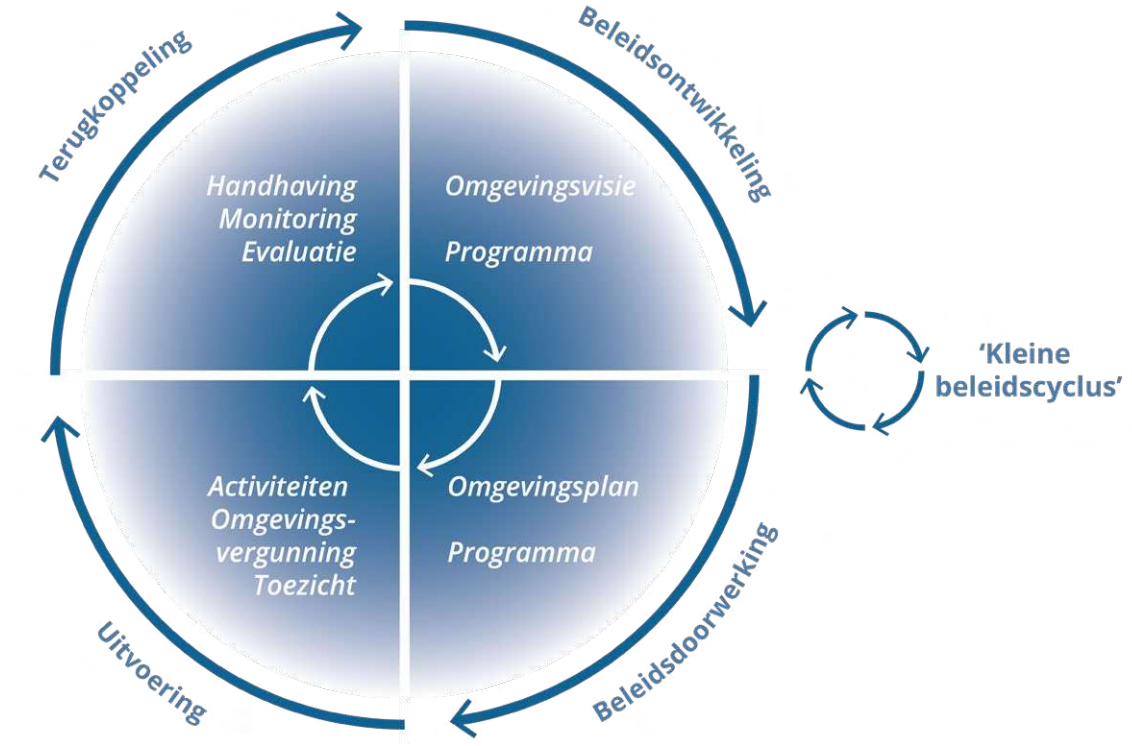

Figuur 50: Beleidscyclus van de Omgevingswet

het gemeentebestuur en schetst de langetermijnkoers voor de fysieke leefomgeving. Het verschil tussen beide instrumenten is dat de visie de toekomstplannen en ambities voor Landgraaf bepaalt, terwijl het omgevingsplan deze vertaalt naar concrete regelgeving.

Het opstellen van een volledig integraal omgevingsplan is een omvangrijke en complexe opgave. Daarom wordt dit plan gefaseerd ontwikkeld op basis van een plan van aanpak. Gemeenten hebben tot eind 2031 de tijd om dit proces af te ronden.

6.3.3 Omgevingsprogramma

De omgevingsvisie schetst de ambities voor de toekomst en biedt strategische richtlijnen voor de fysieke leefomgeving. Om deze ambities concreet te vertalen naar de praktijk, kunnen aanvullende omgevingsprogramma's worden opgesteld. Deze programma's geven verdere invulling aan beleid en bieden handvatten voor de uitvoering van doelstellingen.

Omgevingsprogramma's kunnen thematisch of gebiedsgericht zijn en worden vastgesteld door het college. Ze zijn flexibele instrumenten binnen de beleidscyclus en kunnen worden ingezet voor uiteenlopende thema's, zoals duurzaamheid, mobiliteit en woningbouw.

Landgraaf heeft inmiddels het eerste programma vastgesteld: het Actieplan Omgevingslawaai (4 juli 2024). In de toekomst kunnen aanvullende programma's worden opgesteld om de uitvoering van de omgevingsvisie verder te ondersteunen. Sommige programma's zijn nodig om te voldoen aan wettelijke verplichtingen, terwijl andere gericht zijn op het realiseren van specifieke beleidsdoelen.

6.3.4 Omgevingswaarden

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om omgevingswaarden vast te leggen in het omgevingsplan, bijvoorbeeld voor luchtkwaliteit, geluidsniveaus of verlichting. Dit brengt monitoringsverplichtingen met zich mee en leidt tot een verplicht aanvullend programma als blijkt dat de gestelde waarden niet worden gehaald.

Op dit moment zien wij hier geen noodzaak toe, omdat bestaande toetsingskaders en regelgeving voldoende waarborgen bieden voor de kwaliteit van de leefomgeving. Mocht in de toekomst blijken dat aanvullende sturing wenselijk is, dan kunnen we alsnog overwegen om omgevingswaarden vast te stellen en hier programma's aan te koppelen. Dit wordt meegenomen in de monitoring en evaluatie van deze omgevingsvisie.

6.3.5 Inspiratie- en afwegingskader

De omgevingsvisie vormt de basis voor het omgevingsplan en programma's, maar is ook een leidraad bij nieuwe ontwikkelingen. We hanteren de 'ja, mits'-benadering: we zoeken een evenwicht tussen het behouden van ruimtelijke kwaliteit, een prettig woon- en leefklimaat en het bieden van ruimte voor nieuwe initiatieven.

Bij de beoordeling van plannen kijken we naar een aantal belangrijke principes uit de Omgevingswet:

- Voorzorg en preventie: mogelijke negatieve effecten op de leefomgeving brengen we vooraf in kaart en proberen we te voorkomen.
- Milieuvervuiling aanpakken bij de bron: de vervuiler draagt bij aan oplossingen.
- Slim ruimtegebruik: waar mogelijk combineren we functies zoals wonen, werken en recreëren.
- Behoud van identiteit: nieuwe ontwikkelingen sluiten aan bij de bestaande ruimtelijke en culturele kwaliteiten van een gebied.
- Voorkomen van afwenteling: nadelige gevolgen van een ontwikkeling mogen niet zomaar worden doorgeschoven naar andere gebieden of toekomstige generaties.

Naast deze algemene principes bieden de gebiedsgerichte afwegingskaders uit de Toekomstvisie concrete richtlijnen voor besluitvorming en verdere beleidsontwikkeling.

6.4 Lokale en regionale samenwerking

De ontwikkelingen in Landgraaf staan niet op zichzelf. Wat er gebeurt in de regio heeft invloed op onze gemeente en andersom. Daarom werken we actief samen met buurgemeenten, de provincie Limburg en andere ketenpartners. We nemen deel aan verschillende regionale samenwerkingsverbanden en blijven ons samen met deze partners inzetten voor belangrijke regionale opgaven.

Tijdens het opstellen van deze Toekomstvisie hebben we werksessies georganiseerd met keten- en regiopartners. Daarnaast hebben we gesprekken gevoerd met aangrenzende gemeenten om waardevolle input op te halen. Op deze manier zorgen we ervoor dat onze visie niet alleen aansluit bij lokale ambities, maar ook bij bredere regionale ontwikkelingen.

6.5 Grond en financiën

6.5.1 Beleidskader

Ons gemeentelijk grondbeleid is vastgelegd in de Grondnota en richt zich op het verbeteren van de woon- en leefkwaliteit, herstructurering van buurten en bedrijventerreinen en de vrijetijdseconomie. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is het grondbeleid gebaseerd op deze wet. Hierin staan ontwikkelingsgericht beleid en het verplichte kostenverhaal centraal.

De Omgevingswet regelt het kostenverhaal, de verdeling van ontwikkelkosten en locatie-eisen. Ontwikkelaars dragen steeds minder risico en verwachten een gedeeld belang met gemeenten. Daarom worden afspraken zoveel mogelijk vastgelegd in anterieure overeenkomsten, die vroegtijdige duidelijkheid bieden over kosten en verantwoordelijkheden.

Met de Aanvullingswet grondeigendom wordt kostenverhaal verder gereguleerd. Gemeenten kunnen kosten verhalen bij integrale of organische ontwikkelingen en financiële bijdragen vragen voor kwaliteitsverbeteringen in het landschap, infrastructuur of natuur. Dit vraagt om een functionele onderbouwing binnen de omgevingsvisie of een programma.

Het voorkeursrecht is onder de Omgevingswet opgenomen en vervangt de regeling uit de Wet voorkeursrecht gemeenten. De regels voor het voorkeursrecht zijn in grote lijnen hetzelfde gebleven, met enkele wijzigingen, zoals een kortere looptijd van vijf jaar in plaats van tien jaar.

6.5.2 Verwerving en beheer

We voeren een strategisch aankoopbeleid voor ruimtelijke ontwikkeling. Grond wordt selectief verworven voor projecten uit de wijkontwikkelingsplannen, de Regiodeal en het Volkshuisvestingsfonds. Daarnaast beheren we agrarische grond voor mogelijke ruilverkaveling en natuurcompensatie.

Er is aandacht voor het terugdringen van onrechtmatig grondgebruik, waarbij we de oorspronkelijke situatie herstellen of de grond verkopen of verhuren. Ook de verkoop van openbaar groen blijft onderdeel van ons grondbeleid.

6.5.3 Planontwikkeling

Bij ruimtelijke plannen maken we onderscheid tussen herstructureringslocaties en ontwikkelingslocaties. Herstructurering richt zich op het verbeteren van woonomgevingen en voorzieningen. Hier is vaak sprake van versnipperd eigendom, waardoor we in samenwerking met ontwikkelaars risico’s en rendement verdelen via exploitatieovereenkomsten. In ontwikkelingslocaties hebben we doorgaans een grotere eigendomspositie. Hierdoor kunnen we de grondexploitatie in eigen beheer uitvoeren. Dit brengt minder risico’s met zich mee en biedt grip op de ruimtelijke ontwikkeling.

6.5.4 Financieel kader

Grondtransacties voeren we marktconform uit binnen wettelijke kaders. Bij de waardering van gemeentelijke gronden onderscheiden we:

- Grondexploitaties: gewaardeerd op historische kosten, waarbij verwachte verliezen per project worden beoordeeld en gecompenseerd via beschikbare fondsen.
- Ijzeren voorraad (agrarische gronden): gewaardeerd tegen historische verkrijgingsprijs, zonder herwaardering conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Bij verkoop wordt het verschil tussen boekwaarde en marktwaarde verrekend met de Algemene Reserve.

6.5.5 Voorkeursrecht

We kunnen een voorkeursrecht vestigen op strategische gronden, waardoor eigenaren bij verkoop de grond eerst aan ons moeten aanbieden. Dit geeft sturingsmogelijkheden bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Onder de Omgevingswet kunnen voorkeursrechten worden gekoppeld aan beleidskaders zoals de omgevingsvisie, omgevingsprogramma's of het omgevingsplan. De visie dient als basis voor de verlenging van bestaande voorkeursrechten en biedt samenhang met onze strategische doelen.

Gronden met voorkeursrecht en beoogde functies:

Locatie	Type besluit	Besluit gemeenteraad	Toegedachte functie
Hoogstraat	Voorkeursrechtbeschikking	24 november 2022	Uitbreiding woningbouw
Streeperstraat en Ruitersstraat	Voorkeursrechtbeschikking	4 juli 2024	Herontwikkeling woningbouw

Door voorkeursrechten te koppelen aan de omgevingsvisie waarborgen we beleidsmatige samenhang en rechtszekerheid voor alle betrokken partijen. Dit biedt een solide basis voor strategisch grondbeleid en behoud van regie over ruimtelijke ontwikkelingen.

6.6 Plan m.e.r.

Een milieueffectrapportage (Plan-m.e.r.) is verplicht wanneer een omgevingsvisie kaders stelt voor projecten die aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben. Dit proces zorgt ervoor dat milieubelangen vroegtijdig worden meegewogen en mogelijke negatieve effecten op de leefomgeving worden beoordeeld en, waar nodig, voorkomen.

De Toekomstvisie Landgraaf bevat geen ontwikkelingen die kaderstellend zijn voor activiteiten met significante milieueffecten. Bovendien blijven de voorgenomen plannen onder de wettelijke drempelwaarden die gelden voor een Plan-m.e.r.-plicht. Daarom is een Plan-m.e.r. voor deze visie niet noodzakelijk.

Mocht in de toekomst blijken dat een initiatief mogelijk wel aanzienlijke milieugevolgen heeft, dan zullen we conform de wettelijke eisen een m.e.r.-beoordeling uitvoeren.

6.7 Een levend document

De Toekomstvisie is geen vaststaand plan, maar een richtinggevend document dat meebeweegt met ontwikkelingen in de fysieke, sociale en bestuurlijke context van Landgraaf en de regio. De wereld verandert continu, en daarmee ook de behoeften van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Daarom beschouwen we deze visie als een flexibel instrument dat we aanpassen wanneer dat nodig is.

We blijven onszelf de vraag stellen: liggen we nog op koers? Sluit de visie nog aan bij de ontwikkelingen in onze gemeente en regio? Bereiken we onze ambities met de huidige aanpak? Door monitoring en evaluatie houden we hier zicht op en sturen we bij wanneer veranderende omstandigheden dat vragen.

In tegenstelling tot vroegere structuurvisies is er geen vaste actualisatietermijn. We kiezen er bewust voor om de Toekomstvisie bij te stellen wanneer ontwikkelingen daarom vragen, bijvoorbeeld door maatschappelijke trends, wetswijzigingen of nieuwe inzichten. Zo blijft de visie actueel en relevant en blijft deze daadwerkelijk richting geven aan de toekomst van Landgraaf en de regio.

Bijlage: Participatieverslagen

Samen bouwen aan de toekomst van Landgraaf

De gemeente Landgraaf werkt hard aan een Toekomstvisie voor 2050, waarin we samen plannen maken voor een duurzame en fijne toekomst. Hiervoor hebben we vanaf 2023 talloze momenten georganiseerd om te luisteren naar de ideeën, wensen en zorgen van inwoners, ondernemers, organisaties, onze eigen medewerkers en andere belanghebbenden. Tijdens diverse evenementen, zoals de Week van de Toekomst, lezingen door experts, het Duurzaamheidsfestival, bijeenkomsten op scholen en vele andere participatiemomenten (zie schema 1), hebben we waardevolle input verzameld. Onderwerpen zoals duurzaamheid, woningbouw, leefbaarheid en samenwerking kwamen vaak naar voren. Ook zijn er creatieve ideeën gedeeld, zoals energieneutrale woningen, meer groen en betere ontmoetingsplekken.

Dit uitgebreide participatieproces laat zien hoe belangrijk het is om samen te werken aan een toekomst waarin iedereen zich thuis voelt. Dit verslag geeft een overzicht van alle momenten waarop we met elkaar in gesprek zijn gegaan en hoe deze ideeën de basis vormen voor de Toekomstvisie Landgraaf 2050.

1. Participatiemomenten Toekomstvisie schema

Participatiemomenten Toekomstvisie	***Datum***
Startbijeenkomst voor medewerkers (voor de interne organisatie, de Projectgroep plus)	25 mei 2023
Presentatie tijdens de personeelsbijeenkomst	1 juni 2023
Bijeenkomst voor medewerkers (voor de interne organisatie, de Projectgroep plus)	29 juni 2023
Werkconferentie met de gemeenteraad	14 september 2023
1e Week van de Toekomst, sessie met maatschappelijke organisaties	24 oktober 2023
1e Week van de Toekomst, sessie met ketenpartners	24 oktober 2023
1e Week van de Toekomst, sessie met inwoners en verenigingen	25 oktober 2023
Open Dag Burgerhoes	2 december 2023
Netwerkdag Landgraaf Verbindt	6 december 2023
Wenskaart huis-aan-huis levering	16 maart 2024
Democracity in de raadzaal	21, 26, 28 maart, 5 april en 28 mei 2024
Bijeenkomst medewerkers (voor de interne organisatie, de Projectgroep plus)	26 maart 2024
Vitaliteitsdag 60+	27 maart 2024
Open Dag Beheer Openbare Ruimte	13 april 2024
Week van de Toekomst (voor de interne organisatie) diverse bijeenkomsten: Burgerhoes, MOB en de BOR)	15 april t/m 18 april 2024
Jeugd Sport en Cultuurdag (met expositie)	26 april en 5 juli 2024, opening expositie
Marktvisitaties Nieuwenhagen, Ubach over Worms en Schaesberg	23 mei, 31 mei en 30 augustus 2024
Eijkhagen college op bezoek bij Burgerhoes	27 mei 2024
Lezing demograaf Jan Latten (voor de interne organisatie)	4 juni 2024
2e Week van de Toekomst, bijeenkomsten met inwoners, maatschappelijke organisaties, ketenpartners en verenigingen	5, 10 en 11 juni 2024
Ondernemersbijeenkomst	4 juli 2024
Dagen van de ambtelijke werkgroepen	26 augustus, 2, 11 en 19 september en 16 oktober 2024
Lezing futurist Tessa Cramer (voor de interne organisatie)	2 september 2024
Bijeenkomsten met ondernemers	3 en 10 september 2024
Duurzaamheidsfestival Landgraaf	8 september 2024
Bestuurlijk participatieoverleg gemeente Kerkrade	9 september 2024
Werkconferentie met de gemeenteraad	11 september 2024
Bestuurlijk participatieoverleg gemeente Heerlen	12 september 2024
Bestuurlijk participatieoverleg gemeente Brunssum	9 oktober 2024
Toekomstvisie op Brandenberg college	11 oktober 2024
Toekomstvisie op Eijkhagen college	November 2024
3e Week van de Toekomst	Februari 2025

2. Startbijeenkomst voor medewerkers (voor de interne organisatie, de Projectgroep Plus) – 25 mei 2023

Op 25 mei 2023 vond de eerste bijeenkomst plaats in het kader van de ontwikkeling van de Toekomstvisie voor de gemeente Landgraaf. Deze bijeenkomst was specifiek gericht op medewerkers van de interne organisatie die deel uitmaken van de Projectgroep Plus. De Projectgroep Plus bestaat uit vakinhoudelijke ambtenaren die een actieve rol zullen spelen bij het opstellen van de Toekomstvisie. Het doel van deze startbijeenkomst was het bespreken van het plan van aanpak voor de Toekomstvisie, en werd geopend door wethouder Bart Smeets. Hij onderstreepte de noodzaak om een integrale visie te ontwikkelen op de leefomgeving, in lijn met de verplichtingen van de Omgevingswet die op 1 januari 2024 is ingegaan.

Gerwin Gabry van adviesbureau KuiperCompagnons verzorgde vervolgens een presentatie over de Omgevingswet. Hij lichtte de wettelijke verplichting toe voor gemeenten om een integrale omgevingsvisie te ontwikkelen die aspecten van gezondheid, recreatie, klimaatadaptatie, leefbaarheid en sociale cohesie omvat. Daarnaast werd tijdens de bijeenkomst het vierfasenplan gepresenteerd dat richtinggevend zal zijn voor de ontwikkeling van de Toekomstvisie. De verschillende fasen zullen in nauwe samenwerking met inwoners en belanghebbenden worden doorlopen, waarbij participatie een essentieel onderdeel vormt van het proces. De aanwezigen hadden verder de mogelijkheid om vragen te stellen en suggesties aan te dragen, wat leidde tot waardevolle discussies over de toekomst van Landgraaf. De startbijeenkomst markeerde de eerste stap in het traject naar de ontwikkeling van de Toekomstvisie voor de gemeente Landgraaf.

3. Presentatie tijdens de personeelsbijeenkomst – 1 juni 2023

Op 1 juni 2023 vond een personeelsbijeenkomst plaats voor alle medewerkers van de gemeente Landgraaf, waarin de ontwikkeling van de Toekomstvisie werd gepresenteerd. Deze visie heeft als doel de kwaliteit van de leefomgeving op lange termijn te waarborgen door keuzes te maken voor zowel de fysieke als sociale omgeving.

Tijdens de bijeenkomst werden belangrijke thema's besproken, waaronder gezondheid, duurzaamheid, economische vitaliteit en meer. Ook werd het stappenplan toegelicht voor de ontwikkeling van de visie, die tot 2025 loopt. De nadruk lag op de participatie van verschillende groepen, zoals inwoners en regionale partners, die als cruciaal worden gezien voor de totstandkoming van de visie. Daarnaast werd aangegeven dat de visie in lijn zal zijn met regionale ambities, zoals Parkstad 2040.

4. Bijeenkomst voor medewerkers (voor de interne organisatie, de Projectgroep Plus) – 29 juni 2023

Op 29 juni 2023 vond de tweede werksessie plaats voor de medewerkers van de Projectgroep Plus van de gemeente Landgraaf. Deze sessie had als doel de voortgang en stand van zaken te inventariseren met betrekking tot de ontwikkeling van de Toekomstvisie. De bijeenkomst werd geopend door de wethouder, gevolgd door een presentatie over de opbrengsten uit eerdere bijdragen van medewerkers. Deze input had betrekking op bestaand beleid, waarbij in totaal 130 beleidsstukken zijn genoemd en diverse formulieren zijn ingeleverd over thema's zoals archeologie, monumenten, participatie, toerisme, verkeer en meer.

Tijdens de sessie waren er interactieve momenten waarbij kaarten werden aangevuld met relevante informatie. Daarnaast werden de bestaande en gewenste kernkwaliteiten van Landgraaf besproken. De focus van deze bijeenkomst lag op de analyse van het ruimtelijk beleid en het versterken van de samenwerking met de gemeenschap. De werksessie gaf waardevolle inzichten in de voortgang van het project en benadrukte het belang van zorgvuldige beleidsvorming en participatie voor de toekomst van Landgraaf.

5. Werkconferentie met de gemeenteraad – 14 september 2023

Op 14 september 2023 vond de eerste werkconferentie plaats voor de gemeenteraad van de gemeente Landgraaf, gericht op de ontwikkeling van de Toekomstvisie. De conferentie werd geopend door wethouder Bart Smeets, die het belang van de Toekomstvisie benadrukte in het kader van het Regionaal Afstemmingskader Parkstad. Gerwin Gabry gaf vervolgens een presentatie over de Omgevingswet en de stappen die genomen worden richting de Toekomstvisie Landgraaf. Via het interactieve platform Mentimeter konden raadsleden hun vragen stellen. Na de presentatie werden de raadsleden verdeeld in drie groepen om in interactieve sessies te werken aan moodboards en het project 'OOg voor de omgeving'. Iedere groep kreeg de opdracht belangrijke kwaliteiten en thema's voor de toekomst van Landgraaf te identificeren. Groep 1 richtte zich op binnenstedelijk groen, veiligheid en zorg, terwijl groep 2 de nadruk legde op klimaat en cultuur. Groep 3 focuste op diversiteit in het woonbeleid en de verbetering van openbaar vervoer. De werkconferentie benadrukte het belang van brede participatie, zowel vanuit de gemeenschap als de gemeenteraad, bij de ontwikkeling van de Toekomstvisie.

6. 1e Week van de Toekomst, sessie met maatschappelijke organisaties – 24 oktober 2023

Op 24 oktober 2023, tijdens de eerste Week van de Toekomst, vond de eerste sessie plaats met maatschappelijke organisaties uit Landgraaf. De bijeenkomst stond in het teken van de ontwikkeling van de Toekomstvisie voor de gemeente. Wethouder Bart Smeets opende de sessie door het belang van zorgvuldige participatie te benadrukken en de context van de Toekomstvisie Landgraaf te schetsen. Vervolgens gaf hij het woord aan Gerwin Gabry, die in zijn presentatie de Omgevingswet, de opzet van de Toekomstvisie en de verschillende participatiemomenten toelichtte. Na de presentatie werden de aanwezigen in twee subgroepen verdeeld, die samen aan hun visie voor Landgraaf in 2050 werkten. Groep 1 richtte zich op het thema 'Limburgs Landschap' en kwamen met ideeën zoals het realiseren van energieneutrale woningen en het versterken van sociaal welzijn. Groep 2 focuste zich op 'Leefbaarheid en Gezondheid', waarbij zij inclusiviteit en gemeenschapszin centraal stelden.

Beide groepen presenteerden hun droombeelden en benoemden de sterke punten die Landgraaf al heeft. Daarnaast kwamen ze met voorstellen voor verbeteringen, zoals het uitbreiden van groenvoorzieningen, het bevorderen van toerisme en het aanpakken van de behoefte aan betaalbare woningen.

Al met al benadrukte de sessie de gezamenlijke ambitie om Landgraaf te ontwikkelen tot een duurzame, gastvrije gemeente waarin iedereen actief kan deelnemen aan de gemeenschap.
De ideeën van de maatschappelijke organisaties vormen een waardevolle bijdrage aan de Toekomstvisie.

7. 1e Week van de Toekomst, sessie met ketenpartners – 24 oktober 2023

Op 24 oktober 2023 vond, naast de sessie met maatschappelijke organisaties, ook een bijeenkomst plaats met ketenpartners als onderdeel van de eerste Week van de Toekomst. De sessie bracht een diverse groep samen, waaronder vertegenwoordigers van de Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg (RUDZL), de Veiligheidsregio en Waterschap Limburg. Het doel was om gezamenlijk te brainstormen over de toekomst van Landgraaf en input te leveren voor de ontwikkeling van een brede en flexibele Toekomstvisie. In drie groepen brainstormden de deelnemers over hun dromen voor 2050, met thema's als 'Limburgs Landschap', 'Leefbaarheid en Gezondheid' en 'Economie en Mobiliteit'. Belangrijke punten uit deze sessies waren onder andere het behoud van erfgoed, vergroening van de omgeving en het verbeteren van de sociale cohesie, evenals het versterken van de bereikbaarheid en samenwerking over de grenzen heen. De uitkomsten van de groepsdiscussies zullen bijdragen aan de ontwikkeling van de Toekomstvisie Landgraaf.

8. 1e Week van de Toekomst, sessie met inwoners en verenigingen – 25 oktober 2023

Als laatste onderdeel van de eerste Week van de Toekomst vond op 25 oktober 2023 een sessie plaats met inwoners en verenigingen. Wethouder Bart Smeets opende de bijeenkomst en benadrukte het belang van participatie bij de ontwikkeling van de Toekomstvisie voor de gemeente. Deze sessie volgde op eerdere bijeenkomsten met maatschappelijke organisaties en ketenpartners, die ook input hebben geleverd voor de visie.

Tijdens de sessie kozen de deelnemers foto's die hun positieve en negatieve ervaringen met de gemeente Landgraaf weergeven, wat zorgde voor een interactieve start. Gerwin Gabry vervolgde met een presentatie over de Omgevingswet en de Toekomstvisie Landgraaf, waarin de belangrijkste stappen en kaders voor de visie werden toegelicht. Na de presentatie werden de deelnemers verdeeld in groepen om hun dromen voor Landgraaf in 2050 te formuleren. Dit leidde tot levendige discussies over diverse onderwerpen zoals bijvoorbeeld werkgelegenheid, energie en de leefomgeving. Elke groep presenteerde hun visies en ambities, waarbij de thema's leefbaarheid, economie en natuur centraal stonden. Deze sessie benadrukte het belang van een integrale aanpak bij het ontwikkelen van de Toekomstvisie voor Landgraaf. De waardevolle input die tijdens de eerste Week van de Toekomst is opgehaald bij inwoners, verenigingen, maatschappelijke organisaties en ketenpartners zal een cruciale rol spelen in de verdere uitwerking van de visie.

9. Open Dag Burgerhoes – 2 december 2023

Op 2 december 2023 vond de jaarlijkse open dag van de gemeente Landgraaf plaats, waarbij tevens de nieuw ingerichte bibliotheek werd geopend. Dit evenement bood inwoners een uitstekende gelegenheid om hun toekomstwensen en ideeën voor Landgraaf te delen.

Tijdens de open dag vulden bezoekers wenskaarten in waarop zij aangaven waar ze trots op zijn in hun gemeente. Veelgenoemde trotsfactoren waren onder andere Slot Schaesberg, de culturele evenementen zoals Pinkpop en de sterke gemeenschap die Landgraaf kenmerkt. Daarnaast deelden de bezoekers hun wensen voor de toekomst. Er werden diverse suggesties gedaan, waaronder verbeteringen in het groenonderhoud, meer saamhorigheid binnen de gemeenschap en een grotere focus op duurzaamheid. De betrokkenheid van de bezoekers benadrukte de noodzaak voor een gezamenlijke inspanning om Landgraaf verder te ontwikkelen en aantrekkelijker te maken voor alle inwoners. De input van de inwoners zal dienen als waardevolle basis voor het vormgeven van de Toekomstvisie.

10. Netwerkdag Landgraaf Verbindt – 6 december 2023

Op woensdag 6 december 2023 vond de jaarlijkse Netwerkbijeenkomst van Landgraaf Verbindt plaats, waar verschillende netwerkorganisaties uit de gemeente samenkwamen. Deze bijeenkomst bood de deelnemers de kans om hun toekomstvisies voor Landgraaf te delen, wat resulteerde in waardevolle inzichten en ideeën. Veel deelnemers benoemden trots de sterke verenigingen, de natuur, en evenementen zoals Pinkpop, terwijl ze ook hun wensen voor de toekomst uitten. Belangrijke thema's die naar voren kwamen waren het creëren van meer speelplekken, het bevorderen van inclusiviteit, en het streven naar een energieneutrale en toegankelijke gemeente. De aanwezigen benadrukten de noodzaak van samenwerking tussen inwoners en organisaties om Landgraaf nog leefbaarder en gezelliger te maken. Deze Netwerkdag onderstreepte het belang van betrokkenheid en samenwerking bij de ontwikkeling van een gezamenlijke Toekomstvisie.

11. Wenskaart huis-aan-huis levering – 16 maart 2024

In het kader van de Toekomstvisie heeft de gemeente Landgraaf op 16 maart 2024 een briefkaart huis-aan-huis verzonden naar alle huishoudens. Met deze actie worden inwoners uitgenodigd om hun toekomstwensen te delen en hun ideeën en dromen voor de gemeente op de kaart in te vullen. Ze kunnen de kaart terugsturen naar de gemeente, deze afgeven in het Burgerhoes, of ophalen bij de receptie van het Burgerhoes of de bibliotheek. Op de kaart beantwoorden zij twee vragen: waar ze trots op zijn en behouden moet blijven, en wat hun wensen zijn voor de toekomst van de gemeente. Deze participatieve aanpak biedt een waardevolle kans voor inwoners om hun stem te laten horen en bij te dragen aan de ontwikkeling van de Toekomstvisie.

12. Democracity in de raadzaal

In maart en april 2024 heeft de gemeente Landgraaf opnieuw het evenement 'Democracity' georganiseerd, waarin groep acht leerlingen van Landgraafse basisscholen actief deelnemen aan een gemeenteraadsvergadering. Na het succes van de eerste sessie tijdens de 'Dag van de Democratie' in september 2023, kregen de leerlingen de unieke kans om onder begeleiding van de burgemeester, een wethouder en enkele raadsleden hun eigen stad te bouwen en belangrijke beslissingen te nemen, net als een echte gemeenteraad. De leerlingen hebben tijdens Democracity de mogelijkheid gekregen om wenskaarten in te vullen, waarop ze hun trots op Landgraaf hebben gedeeld en hun wensen voor de toekomst van de gemeente hebben geformuleerd. Dit initiatief stimuleert niet alleen de betrokkenheid van jongeren bij de lokale democratie, maar biedt ook waardevolle inzichten in de wensen en dromen van de toekomstige generatie inwoners van Landgraaf.

13. Bijeenkomst medewerkers (voor de interne organisatie, de Projectgroep plus) – 26 maart 2024

Op dinsdag 26 maart 2024 vond de derde bijeenkomst voor de interne organisatie van de gemeente Landgraaf plaats. Het college van burgemeester en wethouders, samen met de ambtelijke leden van de Projectgroep Plus, kwam samen om te werken aan de Toekomstvisie Landgraaf 2050. Deze bijeenkomst bood een unieke gelegenheid om gezamenlijk de lange-termijnplannen voor de gemeente te verkennen en de richting te bepalen voor verschillende beleidsaspecten, waaronder wonen, werken, gezondheid, veiligheid, duurzaamheid en meer.

De sessie stond in het teken van integraal samenwerken en bood ruimte voor een open discussie over de identiteit van Landgraaf en de mogelijke ontwikkelrichtingen. De deelnemers werden aangemoedigd om hun gedachten en ideeën te delen, wat leidde tot waardevolle uitwisselingen over de toekomst van de gemeente. Tijdens de bijeenkomst werden de resultaten van de verkennings- en analysefase gepresenteerd en besproken. De aanwezigen kregen inzicht in de aankomende projectfasen 2 en 3, evenals de rol die zij zullen spelen in het verdere proces. Deze informatie was cruciaal om de medewerkers te betrekken bij het vormgeven van de Toekomstvisie en om te waarborgen dat iedereen op één lijn zit wat betreft de doelstellingen en aanpak.

Dit initiatief versterkt niet alleen de samenwerking binnen de gemeente, maar stimuleert ook de betrokkenheid van medewerkers bij het creëren van de Toekomstvisie die aansluit bij de behoeften en wensen van de gemeenschap.

14. Vitaliteitsdag 60+ - 27 maart 2024

Op 27 maart 2024 vond de Vitaliteitsdag voor 60-plussers plaats op Baneberg in Landgraaf. Deze dag was gericht op zowel de fysieke als mentale gezondheid van de bezoekers. De gemeente Landgraaf was aanwezig met een informatiekraampje, waar medewerkers informatie verstrekten over de Toekomstvisie en bezoekers aanmoedigden om hun input te delen via wenskaarten. Naast het verstrekken van informatie over de Toekomstvisie, konden de aanwezigen deelnemen aan persoonlijke vitaliteitstesten en ontmoetingen met professionals die advies gaven over gezondheid en welzijn. Ook kregen de deelnemers de kans om diverse beweeg- en sportactiviteiten te ontdekken die bij hen passen, wat de nadruk legde op het belang van een actieve levensstijl. Al met al bood de Vitaliteitsdag een platform aan voor welzijn en gezondheid alsook een gelegenheid voor inwoners om betrokken te zijn bij de Toekomstvisie.

15. Open dag BOR – 13 april 2024

Op zaterdag 13 april 2024 vond de Open Dag van de afdeling Beheer Openbare Ruimte (BOR) plaats aan de Voltastraat 22 in Landgraaf. Tijdens deze dag had de gemeente Landgraaf een informatiestand ingericht om bezoekers te informeren over de Toekomstvisie van de gemeente. De aanwezigen werden aangemoedigd om hun ideeën en wensen te delen via de wenskaarten. Medewerkers van de gemeente gaven daarnaast informatie over de verschillende thema's die aan bod komen in de Toekomstvisie, zoals bijvoorbeeld groenvoorziening, duurzaamheid en leefbaarheid. De Open Dag bood verder een plek aan voor inwoners om actief betrokken te zijn bij de plannen voor hun leefomgeving. Door middel van gesprekken en de verzamelde wenskaarten is er een breder inzicht verworven in de behoeften en verwachtingen van de bezoekers.

16. Week van de Toekomst (voor de interne organisatie, de Projectgroep plus)

Van 15 tot 18 april 2024 vond de interne Week van de Toekomst plaats, waarin het kernteam, dat de begeleiding van het proces rondom de Toekomstvisie op zich neemt, samen met collegeleden de interne gemeentelijke organisatie actief betrok bij de ontwikkeling van de Toekomstvisie Landgraaf 2050. Deze week bood medewerkers op verschillende locaties in Landgraaf de kans om mee te denken over de toekomstige koers van de gemeente. De week begon met een kick-off in het gemeentehuis, waar medewerkers informatie ontvingen over de Toekomstvisie en hun ideeën konden delen via wenskaarten en een interactieve kaart van Landgraaf. Dit bood een laagdrempelige manier om input te geven en direct betrokken te zijn bij de visieontwikkeling. Gedurende de week werden er ook activiteiten georganiseerd bij het Mens Ontwikkel Bedrijf (MOB) en Beheer Openbare Ruimte (BOR). Deze sessies stimuleerden gesprekken en betrokkenheid, waarbij medewerkers hun inzichten en ideeën konden delen met collega's en het college. De week werd afgesloten met een personeelsbijeenkomst waarin het belang van betrokkenheid bij de Toekomstvisie werd benadrukt. Vragen van medewerkers werden beantwoord en er werd uitvoerig gesproken over de impact die de visie zal hebben op de verschillende beleidsgebieden binnen de gemeente. Deze bijeenkomst zorgde voor een verhoogde betrokkenheid van de interne organisatie en creëerde een gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid.

17. Jeugd Sport en Cultuurdag (met expositie) – 26 april 2024

Op 26 april 2024 kwam het Sportpark Ter Waerden tot leven tijdens de Jeugd Sport en Cultuurdag, waar meer dan 500 leerlingen uit groep 7 en 8 zich verzamelden voor een inspirerende dag vol sport en creativiteit. In opdracht van de gemeente organiseerde de Vrije Akademie Parkstad vier workshops, gericht op het stimuleren van de verbeeldingskracht van de kinderen met de vraag: 'Hoe ziet de toekomst van Landgraaf eruit?'. De resultaten, waaronder verhalen, inkttekeningen en zelfportretten, onthulden de dromen en ambities van de jonge deelnemers. Daarnaast gaf de workshop genaamd het protestorkest een stem aan de toekomstige generatie, wat de betrokkenheid van de jongeren verder benadrukte. Van 5 juli tot en met 26 juli 2024 waren deze indrukwekkende creaties te zien in het Burgerhoes, waardoor de stemmen van de jeugd ook na dit evenement bleven weerklinken.

18. Marktvisitaties Nieuwenhagen, Ubach over Worms en Schaesberg

In mei en augustus 2024 bezochten leden van het college en de ambtelijke organisatie de markten van Nieuwenhagen, Ubach over Worms en Schaesberg om input te verzamelen voor de Toekomstvisie van Landgraaf. Tijdens deze bezoeken gingen ze in gesprek met inwoners over wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van hun gemeente. De gesprekken leverden waardevolle inzichten op, waarbij bepaalde thema's vaker naar voren kwamen. Deze thema's geven een duidelijk beeld van wat inwoners als kenmerkend voor Landgraaf beschouwen en waar zij graag meer aandacht voor zouden zien. Het behoud van de groene omgeving, het belang van evenementen zoals Pinkpop en de kwaliteit van voorzieningen kwamen hierbij sterk naar voren. Tegelijkertijd bleek dat er zorgen leven over de woningmarkt, het aanbod van activiteiten en de veiligheid in de wijken.

19. Eijkhagen college op bezoek bij Burgerhoes - 27 mei 2024

Op 27 mei 2024 bezochten ongeveer 40 leerlingen van het Eijkhagen College het Burgerhoes in Landgraaf. De leerlingen werden verwelkomd door burgemeester Richard de Boer en wethouder Alex Schiffelers, die hen een inleiding gaf over de werking van het gemeentebestuur en de rol van de gemeente in de lokale samenleving. Tijdens deze sessie kregen de jongeren inzicht in de manier waarop beslissingen worden genomen en hoe het gemeente-bestuur werkt aan de toekomst van Landgraaf.

Na een korte pauze werden de leerlingen verdeeld in kleinere debatgroepen. In twee rondes bespraken ze stellingen die gerelateerd waren aan de Toekomstvisie van de gemeente Landgraaf. De leerlingen kregen de kans om hun mening te geven en actief mee te denken over mogelijke oplossingen en verbeteringen voor hun eigen leefomgeving. De middag werd afgesloten met een gezamenlijke vragenronde, waarin de leerlingen hun vragen rechtstreeks aan de burgemeester en wethouder konden stellen. Het bezoek van het Eijkhagen College aan het Burgerhoes was een geslaagde bijeenkomst waarin de leerlingen actief betrokken werden bij de lokale democratie en de Toekomstvisie van de gemeente Landgraaf. Door middel van debatten en interactie met het gemeentebestuur kregen de jongeren niet alleen inzicht in het functioneren van de gemeente, maar ook een stem in de Toekomstvisie.

20. Lezing Jan Latten (voor de interne organisatie, de Projectgroep plus) – 4 juni 2024

Op 4 juni 2024 verzorgde prof. dr. Jan Latten, demograaf aan de Universiteit van Amsterdam en voormalig hoofddemograaf van het CBS, een lezing voor de interne organisatie van de gemeente Landgraaf over demografische ontwikkelingen in het kader van de Toekomstvisie. Tijdens zijn interactieve sessie belichtte hij verschillende thema's zoals bestaanszekerheid, ongelijkheid, en de groei van de bevolking van 1990 tot 2024. Latten benadrukte de veranderende sociale dynamiek, waaronder de toename van kortdurende relaties en de kwetsbaarheid van partnerloze individuen. Hij pleitte voor nieuwe woonvormen om de sociale verbinding te versterken en om te voorzien in de groeiende behoefte aan woningen als gevolg van stijgende echtscheidingspercentages. De lezing gaf de interne organisatie waardevolle inzichten en perspectieven om rekening mee te houden in de verdere ontwikkeling van de Toekomstvisie, waarin demografische veranderingen een belangrijke rol zullen spelen.

21. 2e Week van de Toekomst bijeenkomsten met inwoners, maatschappelijke organisaties, ketenpartners en verenigingen

Tijdens de tweede Week van de Toekomst (5, 10 en 11 juni 2024) werden inwoners, maatschappelijke organisaties, ketenpartners en verenigingen actief betrokken om mee te denken over de toekomstige koers van de gemeente. Deze sessies volgden op de eerste Week van de Toekomst, waarin de sterke punten van Landgraaf, zoals de rijke geschiedenis, centrale ligging en het levendige verenigingsleven, werden benoemd, evenals uitdagingen op het gebied van sociaal-maatschappelijke problemen, woningbouw, klimaatadaptatie en milieu. Het doel van de tweede week was dus om verschillende ontwikkelrichtingen te verkennen, wat leidde tot vier alternatieven:

- 1A: Geplande verstedelijking, bestaand beleid
- 1B: Geplande verstedelijking, vernieuwend beleid
- 2A: Veel verstedelijking, bestaand beleid
- 2B: Veel verstedelijking, vernieuwend beleid

Tijdens de bijeenkomsten, waaronder een middag voor ketenpartners en drie interactieve avondsessies voor inwoners, werden vooral alternatieven 1B en 2B positief ontvangen. Deze scenario's werden gewaardeerd vanwege hun focus op vernieuwend beleid, duurzaamheid, en het versterken van lokale kwaliteiten. De gesprekken leverden waardevolle inzichten op en toonden een lichte voorkeur voor de alternatieven die zowel groei als duurzaamheid bevorderen.

22. Ondernemersbijeenkomst Landgraaf – 4 juli 2024

Op 4 juli 2024 vond de ondernemersbijeenkomst in het gemeentehuis van Landgraaf plaats, onder leiding van wethouder Stijn Kropman. Tijdens de bijeenkomst werd de voortgang van de Toekomstvisie voor Landgraaf gepresenteerd door de projectleider. Hierbij kwamen belangrijke thema's aan bod, waaronder woningbouw en demografische veranderingen die van invloed zijn op de toekomstige ontwikkeling van de gemeente. Er werd ingegaan op de plannen voor de bouw van 800 nieuwe woningen en de sloop van 400 bestaande woningen, met speciale aandacht voor de toenemende vraag naar eenpersoonswoningen als gevolg van demografische verschuivingen. Daarnaast werd het potentieel van Landgraaf als aantrekkelijke locatie besproken, met suggesties vanuit de ondernemer om de ontwikkeling van een vakantiepark in Landgraaf te stimuleren. De ondernemers kregen verder de gelegenheid om hun input te leveren over de Toekomstvisie. De bijeenkomst werd afgesloten met een uitnodiging voor verdere participatie in de ontwikkeling van de Toekomstvisie en de Derde Week van de Toekomst.

23. Dagen van de ambtelijke werkgroepen

Tijdens de Dagen van de Ambtelijke Werkgroepen zijn de eerste twee fasen van het traject voor de ontwikkeling van de Toekomstvisie voor Landgraaf bijna afgerond. In de eerste fase, die plaatsvond in de tweede helft van 2023, werd er een grondige verkenning uitgevoerd. Hierbij is zowel gemeentelijk als relevant regionaal en nationaal beleid geanalyseerd, evenals maatschappelijke ontwikkelingen en trends. Deze verkenning heeft waardevolle input opgeleverd van burgers, ondernemers, het maatschappelijk middenveld, stakeholders en de gemeenteraad, waardoor de huidige situatie in Landgraaf in kaart is gebracht.

In de tweede fase, die in de eerste helft van 2024 werd uitgevoerd, zijn de opgaven waar de gemeente voor staat verzameld via een uitgebreid participatietraject. De resultaten van deze fase zijn op 11 september 2024 gepresenteerd aan de gemeenteraad, waar gezamenlijk de koers voor de toekomst wordt bepaald.

Voor de derde fase zijn verschillende werkgroepen gevormd, gericht op de hoofdthema's uit het Rad van de Toekomstvisie. Het doel van deze werkgroepen is om schriftelijke input te leveren voor de verdere uitwerking van de Toekomstvisie. De werkgroepen richten zich op thema's zoals Natuur en Cultuur, Leefbaarheid en Gezondheid, Economie en Mobiliteit, en Organisatie en Dienstverlening. Tijdens de Dagen van de Ambtelijke Werkgroepen zijn deze teams gestart met het schrijven van de visie, waarmee een belangrijke stap is gezet richting de realisatie van de Toekomstvisie voor Landgraaf.

24. Lezing Tessa Cramer – 2 september 2024

Op 2 september 2024 vond een lezing plaats door Tessa Cramer, socioloog en futurist, die de interne organisatie meenam op een verkenningstocht naar de toekomst van Landgraaf in het kader van de Toekomstvisie. Tessa, lector 'Designing the Future' bij Fontys Hogeschool, presenteerde innovatieve toekomstscenario's en benadrukte het belang van nieuwe denkwijzen en vaardigheden om te anticiperen op veranderingen en trends die onze gemeente kunnen beïnvloeden. Tijdens haar lezing behandelde ze verschillende toekomstbeelden, waaronder wat mogelijk, waarschijnlijk en wenselijk is, en moedigde ze deelnemers aan om het gesprek over de visie open en constructief te voeren. Tessa's motto "Het kan anders, en dat vergt moed" resoneerde sterk, en ze bood waardevolle inzichten en handvatten voor persoonlijke en gemeenschappelijke ontwikkeling, met de nadruk op hoe we als Landgraaf kunnen meebewegen met de uitdagingen en kansen van de toekomst.

25. Bijeenkomst met ondernemers (SnowWorld en Heuschen Schrouff) i.k.v. Toekomstvisie gemeente Landgraaf – 3 september 2024

Op 3 september 2024 vond er een bijeenkomst plaats met ondernemers van SnowWorld en Heuschen Schrouff in het gemeentehuis van Landgraaf, gericht op de Toekomstvisie van de gemeente. De aanwezige ondernemers deelden hun perspectieven op de toekomst met het gemeentebestuur en benadrukten de noodzaak van gemeentelijke ondersteuning, vooral bij vergunningstrajecten en infrastructuur, om toekomstige groei te faciliteren. Heuschen Schrouff sprak zijn verwachtingen uit voor aanzienlijke groei in de komende 5 tot 7 jaar, terwijl SnowWorld het potentieel van Landgraaf als toeristische bestemming en de waarde van recreatie onderstreepte. Beide bedrijven pleitten voor een gezamenlijke lobby richting de Rijksoverheid om obstakels, zoals stikstofproblematiek en de werkgelegenheid voor hogeropgeleiden, aan te pakken. De ondernemers benadrukten ook het belang van betere samenwerking met Hogeschool Zuyd en de noodzaak voor de gemeente om meer bekendheid te geven aan haar initiatieven voor ondernemers, evenals het belang van duurzaamheid en kwalitatieve groei in de gemeente. Het gesprek droeg bij aan een beter begrip van de behoeften van de ondernemers en hun visie op de toekomst van Landgraaf.

26. Bijeenkomst met ondernemers (sblplus en MeanderGroep) i.k.v. Toekomstvisie gemeente Landgraaf – 10 september 2024

Op 10 september 2024 vond er een bijeenkomst plaats met ondernemers van sblplus en MeanderGroep in het kader van de Toekomstvisie voor de gemeente Landgraaf. Deze bijeenkomst volgde op een eerdere sessie met andere lokale bedrijven, waaronder SnowWorld en Heuschen Schrouff. Tijdens de bijeenkomst deelden de aanwezige ondernemers hun zorgen over de toekomstige groei van hun bedrijven en de uitdagingen die zij ondervinden, met name op het gebied van gemeentelijke aanbestedingen en het gebrek aan beschikbare ruimte. De ondernemers benadrukten de noodzaak van gemeentelijke ondersteuning en het vinden van creatieve oplossingen om deze knelpunten aan te pakken. Daarnaast werd het belang van een positieve houding ten aanzien van de regio besproken, waarbij kansen werden aangereikt om buurten vitaal en leefbaar te maken, vooral in de zorgsector. De rol van de gemeente als facilitator in het verbinden van lokale initiatieven en ondernemers werd eveneens aangesproken. Deze bijeenkomst droeg bij aan een beter begrip van de uitdagingen en mogelijkheden die voor de toekomst van Landgraaf en Parkstad liggen. Het gesprek heeft daarnaast waardevolle inzichten opgeleverd die van belang zijn voor het verder ontwikkelen van de Toekomstvisie.

27. Duurzaamheidsfestival Landgraaf – 8 september 2024

Op 8 september 2024 vond de tweede editie van het Festival Duurzaam Landgraaf plaats, met als centraal thema duurzaamheid. Dit jaar stond een ‘groene safari’ in de wijk op het programma, waar bezoekers op een interactieve manier werden geïnformeerd over onderwerpen zoals energie, water, natuur, en vervoer, met het doel hen te inspireren en bewust te maken van hun rol in de klimaatverandering. Medewerkers van de gemeente Landgraaf waren ook aanwezig met een kraampje, waar zij inwoners informeerde over de toekomstvisie en mogelijkheden bood om hun ideeën en wensen te delen.

28. Bestuurlijk Participatieoverleg met gemeente Kerkrade - 9 september 2024

Op 9 september 2024 vond er een bestuurlijk participatieoverleg plaats tussen de gemeenten Kerkrade en Landgraaf, gericht op de samenwerking in 2050 in het kader van de Toekomstvisie voor Landgraaf. Tijdens dit overleg werden de gezamenlijke uitdagingen en kansen besproken, waarbij beide gemeenten voornemens zijn om de samenwerking te intensiveren op thema's zoals leefbaarheid, duurzaamheid, infrastructuur en gezondheid. Er werd ook benadrukt dat het delen van kennis en middelen essentieel is om effectief in te spelen op demografische, culturele en economische ontwikkelingen in de regio.

Daarnaast kwamen de overeenkomsten tussen de gemeenten naar voren, zoals de gedeelde geschiedenis en de economische bedrijvigheid van kleine en middelgrote ondernemingen. Verder biedt de samenwerking tussen Kerkrade, Landgraaf en hun Duitse buurgemeenten aanvullende kansen voor grensoverstijgende initiatieven. Bovendien kwam in het overleg naar voren dat het behoud van de unieke kenmerken van beide gemeenten cruciaal is; Landgraaf kan zich onderscheiden door zijn groene ruimtes, terwijl Kerkrade zich richt op stedelijke voorzieningen en toerisme.
Het bestuurlijk participatieoverleg heeft belangrijke inzichten opgeleverd voor de verdere samenwerking tussen Landgraaf en Kerkrade. De onderlinge verbinding, gezamenlijke uitdagingen en kansen zullen de basis vormen voor de ontwikkeling van een sterke en toekomstgerichte samenwerking die ten goede komt aan beide gemeenten en de regio als geheel.

29. Werkconferentie met de gemeenteraad – 11 september 2024

Op 11 september 2024 vond de werkconferentie plaats met de gemeenteraad om gezamenlijk de Toekomstvisie van de gemeente Landgraaf vorm te geven. Onder de elementen People, Planet, Profit en Organisatie & Dienstverlening (P, P, P, O&D) werden vier scenario's gepresenteerd, waarbij de voorkeur uitging naar een middenweg tussen 1B (geplande verstedelijking met vernieuwend beleid) en 2B (veel verstedelijking met vernieuwend beleid). Dus vernieuwing gecombineerd met gefaseerde groei van woningbouw en verstedelijking.

People

Groei werd binnen het thema People als cruciaal gezien voor het behouden van voorzieningen, sociale cohesie en het leefklimaat. De raadsleden pleitten voor het concentreren van woningbouw in de kernen en het behoud van drie gelijkwaardige kernwinkelgebieden. Er was verdeeldheid over het combineren van woningen voor verschillende doelgroepen, maar consensus over het belang van ontmoetingsplekken en recreatie. Multifunctioneel gebruik van gebouwen werd genoemd als kans om voorzieningen toekomstbestendig te maken.

Planet

Er werd binnen het thema Planet brede steun uitgesproken voor versnelling van woningbouw, met focus op transformatielocaties en een woningmix die past bij demografische ontwikkelingen. Het behoud van buitengebieden werd benadrukt als essentieel voor natuur, recreatie en leefbaarheid. Ook werd het belang van erfgoed als pijler voor identiteit en aantrekkelijkheid van de gemeente onderstreept. Daarnaast kregen kleinschalige activiteiten, bedoeld voor recreatie, brede steun.

Profit

De raadsleden benadrukten binnen het thema Profit de noodzaak van beter openbaar vervoer als alternatief voor de auto, maar erkenden dat de auto een belangrijke rol blijft spelen. Duurzame energieoplossingen zoals zonnepanelen op daken kregen brede steun, terwijl er weerstand was tegen windturbines vanwege locatiebeperkingen. De toekomst van bedrijventerreinen bleef een discussiepunt: sommige raadsleden pleitten voor behoud, anderen voor verplaatsing naar omliggende gemeenten.

Organisatie & Dienstverlening

De gemeente moet zich volgens de raadsleden profileren als een samenwerkende overheid, met aandacht voor dienstbaarheid, transparantie en oplossingsgerichtheid. Hoewel naleving van wettelijke kaders essentieel blijft, ligt de nadruk op tweerichtingsverkeer en het stimuleren van burgerinitiatieven. Het behouden van specialistische kennis en goede samenwerking binnen de organisatie werd ook als noodzakelijk gezien.

Deze werkconferentie biedt waardevolle inzichten en heeft als doel gehad om de belangrijkste bouwstenen voor het voorkeursalternatief voor de toekomstvisie te bepalen.

30. Bestuurlijk participatieoverleg gemeente Heerlen – 12 september 2024

Op 12 september 2024 werd in een bestuurlijk overleg met de gemeente Heerlen, (burgemeester Roel Wever en gemeentesecretaris Vanessa Gosselink) de toekomstvisie van Landgraaf besproken. Landgraaf heeft zich volgens de gemeente Heerlen succesvol ontwikkeld tot een gemeente met een eigen identiteit, bestaande uit drie kernen. De combinatie van kwalitatief goede woonmilieus in een groene omgeving en nabij stedelijke voorzieningen maakt de gemeente aantrekkelijk voor gezinnen. Om deze aantrekkingskracht te vergroten, werd aanbevolen om woningen in het hogere segment toe te voegen en de toeristische potentie verder te benutten, met nadruk op het evenemententerrein Megaland en de Wilhelminaberg.

Daarnaast werd de naam 'Landgraaf natuurlijk' als passende slogan gezien, verwijzend naar de landelijke bekendheid van de gemeente door evenementen als Pinkpop en Snowworld. Het versterken van de toeristische infrastructuur, zoals verblijfsaccommodatie, zou bijdragen aan de groei van de regio. Landgraaf werd geprezen als een sterke samenwerkingspartner, maar het werd ook benadrukt dat de gemeente meer bravour moet tonen om haar potentieel volledig te realiseren.

31. Bestuurlijk participatieoverleg gemeente Brunssum – 9 oktober 2024

Op 9 oktober 2024 vond een bestuurlijk participatieoverleg plaats tussen de gemeenten Brunssum en Landgraaf, waarin de toekomstvisie van Landgraaf en regionale samenwerking centraal stonden. De belangrijkste thema's die werden besproken, waren de noodzaak tot intergemeentelijke samenwerking voor het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen, zoals de stikstofproblematiek rond de Brunssummerheide, en de groeiende zorgbehoefte in de regio. Daarnaast werd het belang van een gezamenlijke toeristische agenda benadrukt, waarbij infrastructuur zoals de Buitenring kan bijdragen aan verbeterde toeristische en recreatieve voorzieningen in beide gemeenten.

Verder kwamen ruimtelijke ordening en de ontwikkeling van duurzame oplossingen aan bod, met nadruk op het behoud van natuurgebieden en het aanpakken van milieuproblemen. Beide gemeenten waren het erover eens dat samenwerking essentieel is voor het behalen van gezamenlijke doelen op het gebied van toerisme, zorg en duurzame ontwikkeling. Door gezamenlijk op te treden richting nationale besluitvorming en hun krachten te bundelen, kunnen Brunssum en Landgraaf een grotere invloed uitoefenen op regionale en landelijke schaal.

32. Toekomstvisie op Brandenberg college – 11 oktober 2024

Op 11 oktober 2024 heeft de Vrije Akademie, in opdracht van de gemeente Landgraaf, de workshop P.R.O.T.E.S.T. O.R.K.E.S.T. georganiseerd voor leerlingen van het Brandenberg College. Deze workshop werd gegeven tijdens de burgerschapslessen van drie tweedejaarsklassen, met meer dan 50 leerlingen die deelnamen.

Tijdens de workshop leerden de leerlingen wat protesteren inhoudt en welke elementen daarbij belangrijk zijn. In kleine groepjes bedachten ze thema's waar ze zich voor zouden willen inzetten. Dit leidde tot gesprekken over uiteenlopende onderwerpen, variërend van vrouwenrechten en gelijkheid tot digitalisering en inflatie. De leerlingen werkten gezamenlijk aan protestborden waarop ze hun ideeën en verlangens verwerkten.

Er ontstonden gesprekken over vrijheid, vrede en mensenrechten, waarbij de leerlingen benadrukten hoe belangrijk het is dat iedereen gelijke kansen krijgt en in vrede kan leven. Daarnaast kwamen zorgen naar voren over geld, technologie en de toekomst, waarbij onderwerpen zoals digitalisering en de betaalbaarheid van gezond eten op de voorgrond stonden. Sommige leerlingen wilden ook meer zeggenschap over zaken als telefoongebruik op school, en anderen spraken zich uit over maatschappelijke vraagstukken zoals vuurwerkregulatie.

Al met al bood de workshop een waardevolle ruimte waarin de leerlingen hun ideeën konden delen, hun creativiteit konden uiten en samen konden nadenken over wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van Landgraaf.

33. Toekomstvisie op Eijkhagen college – november 2024

In november 2024 organiseerde de gemeente Landgraaf drie workshops op het Eijkhagencollege, met als centrale vraag: 'Hoe ziet de toekomst van Landgraaf eruit?' Leerlingen van verschillende niveaus en leeftijden dachten actief mee over deze vraag. Terwijl een klas uit 2 vmbo theoretische leerweg aan de slag ging met een creatieve workshop protestborden maken, brainstormden leerlingen van 3 havo en 4 vwo over hun toekomstvisie voor de gemeente.

Tijdens de workshops kwamen uiteenlopende thema's aan bod die belangrijk zijn voor hun huidige en toekomstige leefomgeving. Zo benadrukten de leerlingen het belang van saamhorigheid en veilige ontmoetingsplekken voor jongeren. Ze pleitten voor meer speelfaciliteiten, goede kinderopvang en kwalitatief onderwijs. Vrijetijdsbesteding werd eveneens als essentieel ervaren: er was een duidelijke behoefte aan ontspanning, vrije tijd en rust, met ideeën voor meer sportvoorzieningen, een groter zwembad en extra activiteiten in de buurt.

Ook veiligheid stond hoog op de agenda. De leerlingen gaven suggesties voor betere fietspaden en wegen, het handhaven van regels en meer sociale veiligheid. Duurzaamheid werd genoemd als een belangrijke pijler, met nadruk op natuurbehoud. Daarnaast spraken zij hun zorgen uit over financiële thema's, zoals de impact van geldproblemen bij gezinnen op de kinderen en de betaalbaarheid van zorg en woningen.

Naast deze thema's kwamen andere ideeën naar voren, zoals beter openbaar vervoer, bijbaantjes vanaf een jongere leeftijd, voldoende huisvesting voor ouderen en een schonere leefomgeving. De workshops boden de leerlingen een platform om hun creativiteit en visie te delen en hebben waardevolle inzichten opgeleverd over wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van Landgraaf.

34. Derde week van de Toekomst: de Landgraaf 2050 HUB – 17 t/m 21 februari 2025

Tijdens de Week van de Toekomst (17 t/m 21 februari) opende het college van burgemeester en wethouders de Landgraaf 2050 HUB in winkelcentrum Op de Kamp. Dit tijdelijke informatiepunt bood inwoners de mogelijkheid om zich te verdiepen in de concept-toekomstvisie van Landgraaf en hierover in gesprek te gaan. Dankzij de laagdrempelige opzet konden inwoners eenvoudig binnenlopen en hun mening delen over de toekomst van de gemeente.

Het initiatief resulteerde in bijna 80 waardevolle één-op-één gesprekken met inwoners die anders wellicht minder betrokken zouden zijn bij dit participatieproces. Daarnaast bezochten ook maatschappelijke en ketenpartners de HUB om zich te laten informeren over de plannen.

Belangrijke aandachtspunten uit gesprekken

Uit de gesprekken met inwoners en onze partners kwamen diverse thema's naar voren die zij belangrijk achten voor de toekomst van Landgraaf. Hieronder een overzicht van de belangrijkste punten:

Leefbaarheid en veiligheid

- Meer politie zichtbaar en aanwezig in de wijken.
- Verbeterde zorg voor ouderen, kinderen en kwetsbare volwassenen.
- Meer ontmoetingsplekken in de openbare ruimte, vooral voor ouderen.
- Veiligheid in de straten verbeteren, zoals losliggende klinkers die gevaar opleveren.

Ruimtelijke ordening en infrastructuur

- Een ondergrondse parkeergarage bij Op de Kamp, met daarboven openbaar groen.
- Ontmoetingsplaatsen creëren voor mensen in de bijstand.
- Betere parkeeroplossingen voor inwoners, aangezien werkenden in Landgraaf vaak parkeerplaatsen bezet houden.
- Verkeersveiligheid verbeteren, met meer ruimte voor fietsers en voetgangers.

Duurzaamheid en klimaatadaptatie

- Wateroverlast in 2100 in acht nemen bij woningbouwlocaties en bedrijventerreinen.
- In nieuwbouwplannen water infiltreren via wadi's of groenvoorzieningen.
- Meer groen in woonwijken om hittestress en wateroverlast tegen te gaan.
- Op hoge delen zoveel mogelijk water opvangen via groene daken.

Voorzieningen en ontmoetingsplekken

- Meer binnensportaccommodaties om groeiende sportverenigingen te ondersteunen.
- Meer losloopgebieden en uitlaatveldjes voor honden.
- Extra hobby- en vrijetijdsvoorzieningen voor jongeren, zoals scouting, skaten, voetbal en zwemmen.
- Een gezamenlijke marktplaats voor verse producten, omringd door cafés en restaurants, vergelijkbaar met Heerlen of Kerkrade.
- Realisatie van een ontmoetingscentrum in Schaesberg, dat sinds de afbraak van het oude winkelcentrum ontbreekt.
- Betaalbare woningen voor ouderen en doorstroming op de woningmarkt bevorderen.

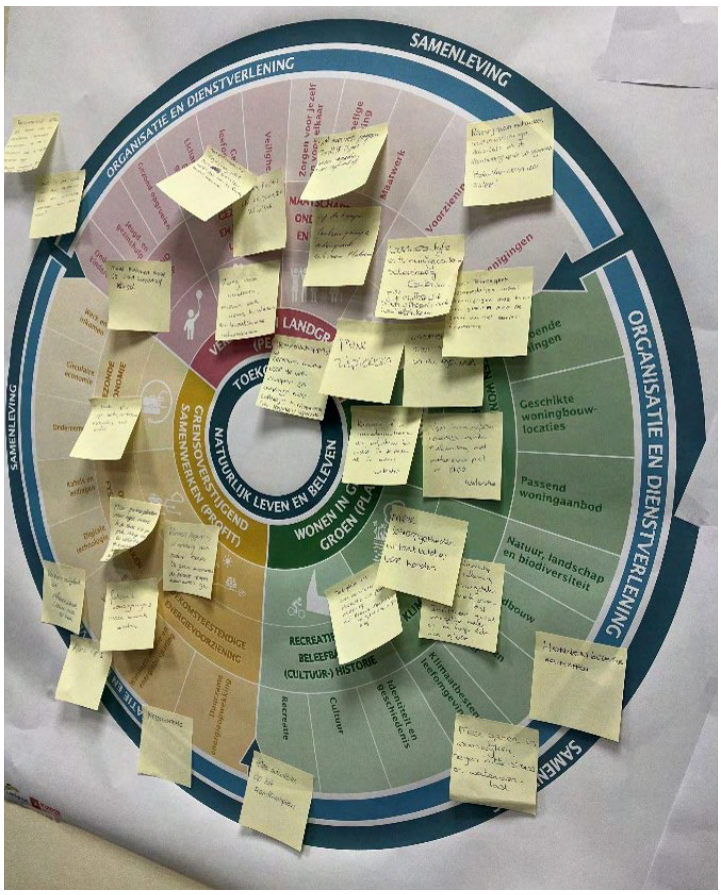

Cultuur, recreatie en groen

- Meer activiteiten op het Raadhuisplein.
- Integratie van cultuurhistorie, recreatie en natuur, zoals behoud van Kapellerbos en de agrarische omgeving.

Vervolgproces

De opgehaalde inzichten worden beoordeeld in de verdere uitwerking van de Toekomstvisie 2050. Het college van burgemeester en wethouders zal hierover een besluit nemen, waarna de concept-toekomstvisie zes weken ter inzage wordt gelegd. Tijdens deze periode krijgen inwoners en andere belanghebbenden de kans om nogmaals te reageren via de formele zienswijze. Het college beoordeelt vervolgens de ingediende zienswijze en bekijkt of aanpassingen nodig zijn. Uiteindelijk zal de gemeenteraad een definitief besluit nemen over de toekomstvisie van Landgraaf.

Natuurlijk leven en beleven

Toekomstvisie Landgraaf 2050

www.landgraaf.nl/toekomstvisie

Ontwikkeld voor en met

Gemeente Landgraaf

Met dank aan de inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, ketenpartners, de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders en de ambtelijke organisatie. Zonder hun grote betrokkenheid had de Toekomstvisie Landgraaf 2050 niet tot stand kunnen komen.

Toekomstvisie

KuiperCompagnons

Kaartmateriaal en visuals

KuiperCompagnons

Kernboodschap,foto’s van Landgraaf en stijlelementen layout

Outwards - Visuele strategie & concepten
outwards.info

Landgraaf, 2 oktober 2025

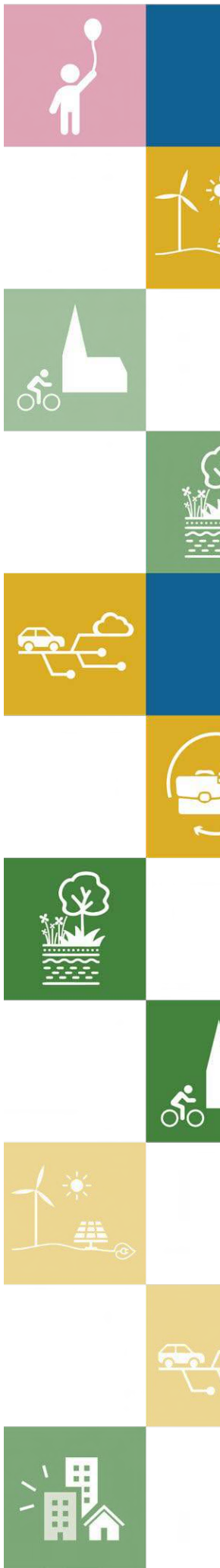

Gemeente Landgraaf